

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE AİDİYETİ, EBEVEYN DUYGUSAL
ERİŞİLEBİLİRLİĞİ VE KİMLİK STATÜLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

CEREN KURT

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İzmir
Haziran, 2025

***HUZURLU ÜNİVERSİTE, KALİTELİ EĞİTİM,
AYDINLIK GELECEK...***

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN AİLE AİDİYETİ, EBEVEYN
DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİĞİ VE KİMLİK STATÜLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN
İNCELENMESİ

EXAMINING THE RELATIONSHIPS BETWEEN FAMILY BELONGING,
PARENTAL EMOTIONAL AVAILABILITY, AND
IDENTITY STATUSES OF
UNIVERSITY STUDENTS

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hanife Kahraman
Jüri Üyeleri
Doç. Dr. Burcu Pamukçu Karasu
Doç. Dr. Erol Esen

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Tezli Yüksek Lisans Programı

İzmir
Haziran, 2025

EGE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Ege Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “*Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*” başlıklı bu tezin kendi çalışmam olduğunu, sunduğum tüm sonuç, doküman, bilgi ve belgeleri bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara atıf yaptığımı ve bunları kaynaklar listesinde usulüne uygun olarak verdiğimi, tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını, bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya diğer bir üniversitede başka bir tez çalışması içinde sunmadığımı, bu tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Ceren KURT

TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

	T.C. EGE ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ FORMLARI TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI FORMU	<u>Döküman Kodu</u>	FRYL-008
		<u>Yayınlanma Tarihi</u>	25/10/2024
		<u>Revizyon No/Tarih</u>	Rev.No.1/25.10.2024
		<u>Sayfa</u>	1 / 3

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ		
Adı ve Soyadı	CEREN KURT	
Numarası	94220000056	
Ana Bilim Dalı / Bilim Dalı	Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı / Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı	
Tez Başlığı (Türkçe)	Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi	
Tez Başlığı (İngilizce)	Examining The Relationships Between Family Belonging, Parental Emotional Availability, and Identity Statuses of University Students	
Tez Savunma Tarihi ve Saati	23.06.2025 10.00	
Tez Başlığı Değişikliği Varsa		
Tezin Önerilen Türkçe Adı		
Tezin Önerilen İngilizce Adı		
TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ (Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır.)		
Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma		
☒	Danışman tarafından alınan Turnitin raporu çerçevesinde tezde intihale rastlanmamıştır.	
☒	Çalışma Etik kurallara uygun şekilde hazırlanmıştır.	
Oy birliğiyle		Oy çokluğuyla
☒		☐
Başarılıdır	Düzeltilmelidir	Başarısızdır
☒	☐	☐
JÜRİ ÜYELERİ		
JÜRİ BAŞKANI (DANIŞMAN)		
Unvanı Adı ve Soyadı	Doç. Dr. Hanife Kahraman	
Karar	Başarılı ☒	Başarısız ☐ Düzeltme ☐
İmza		

Adres: E.Ü.Kampusü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Fakültesi Binası, 3. kat, Bornova / İZMİR
Telefon: 0(232) 311 5895 / 5896
E-Posta: egitimbil@mail.ege.edu.tr

JÜRİ ÜYESİ (AYNI ANA BİLİM DALI)

Unvanı Adı ve Soyadı	Doç. Dr. Burcu Pamukçu Karasu		
Karar	Başarılı ☒	Başarısız ☐	Düzeltilme ☐
İmza			

JÜRİ ÜYESİ (ÜNİVERSİTE DIŞI BENZER ANA BİLİM DALI)

Unvanı Adı ve Soyadı	Doç. Dr. Erol Esen		
Karar	Başarılı ☒	Başarısız ☐	Düzeltilme ☐
İmza			

- Yüksek Lisans programlarında düzeltme alan öğrencinin 3 (üç) ay içerisinde yeniden savunmaya girmesi zorunludur.
- Bu tutanak 2 (iki) iş günü içerisinde jüri üyelerinin raporlarıyla beraber Ana Bilim Dalı Başkanlığı üst yazısıyla Enstitü Müdürlüğüne gönderilmelidir.
- Bu tutanağın ekine jüri raporları eklenmelidir.

Yüksek lisans tezinin sonuçlanması

MADDE 8 – (1) Tezli yüksek lisans programında eğitim alan bir öğrenci, elde ettiği sonuçları Senato tarafından enstitü için belirlenen yazım kurallarına uygun biçimde yazar. Öğrenci öğretim planındaki tüm yükümlülükleri başarı ile tamamlaması ve her bir lisansüstü enstitü için Senato tarafından ayrı ayrı belirlenen mezuniyet için gerekli diğer koşulları yerine getirmesi durumunda tezini jüri önünde sözlü olarak savunur.

11 Temmuz 2024 tarihli Ege Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği değişikliği kapsamında “Tez savunma sınav tarihi ve saati ile sınavın yapılacağı yer anabilim dalı başkanlığının önerisi üzerine enstitü yönetim kurulunca belirlenir. Tez savunma sınavı yüz yüze yapılır. Ancak anabilim dalı teklifi ve enstitü yönetim kurulu onayı ile il dışı ve yurt dışında olan jüri üyeleri senkron şekilde uzaktan erişim yöntemi ile tez savunma sınavına katılabilir. Tez savunma sınavı enstitü yönetim kurulu karar tarihinden itibaren en geç bir ay içinde yapılmak zorundadır.”

(2) Yüksek lisans tez jürisi, danışman ve ilgili enstitü ana bilim/ana sanat dalı başkanlığının önerisi ve enstitü yönetim kurulu onayı ile atanır. Jüri, biri öğrencinin danışmanı, en az biri de Üniversite dışından olmak üzere 3 veya 5 öğretim üyesinden oluşur. Jürinin 3 kişiden oluşması durumunda ikinci danışman jüri üyesi olamaz.

(3) Tez savunma sınav tarihi ve saati ile sınavın yapılacağı yer anabilim dalı başkanlığının önerisi üzerine enstitü yönetim kurulunca belirlenir. Tez savunma sınavı enstitü yönetim kurulu karar tarihinden itibaren en geç bir ay içinde yapılmak zorundadır.

(4) Yüksek lisans tezinin savunulmasından önce ve düzeltme verilen tezlerde ise düzeltme ile birlikte öğrenci tezini tamamlayarak danışmanına sunar. Danışman tezin savunulabilir olduğuna ilişkin görüşünü ve tezi, anabilim dalı başkanlığı aracılığıyla sınav tarihinden en az dört hafta önce enstitüye teslim eder. Enstitü söz konusu teze ilişkin intihal yazılım programı raporunu alarak danışmana ve jüri üyelerine gönderir. Rapordaki verilerde gerçek bir intihalin tespiti halinde gerekçesi ile birlikte karar verilmek üzere tez enstitü yönetim kuruluna gönderilir.

(5) Jüri üyeleri, tez savunma sınavı tarihine kadar tezle ilgili kişisel raporlarını hazırlayarak öğrenciyi tez savunma sınavına alır.

(6) Tez sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru-cevap bölümünden oluşur. Tez sınavının süresi en az 45, en fazla 90 dakikadır. Tez sınavı, öğretim elemanları, lisansüstü öğrenciler ve alanın uzmanlarından oluşan dinleyicilerin katılımına açık ortamlarda gerçekleştirilir.

(7) Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri tez hakkında salt çoğunlukla kabul, ret veya düzeltme kararı verir ve bu durumu tutanakla tespit eder. Jüri tutanağı ve jüri üyelerinin tezle ilgili kişisel raporları enstitü ana bilim/ana sanat dalı başkanlığınca tez sınavını izleyen iki iş günü içinde ilgili enstitüye bildirilir.

(8) Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde düzeltmeleri yapılan tezi aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sonunda da başarısız bulunarak tezi kabul edilmeyen öğrencinin Üniversite ile ilişkisi kesilir.

(9) Tezi reddedilen öğrencinin talepte bulunması halinde, tezsiz yüksek lisans programının ders kredi yükü, proje yazımı ve benzeri

Adres: E.Ü.Kampüsü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Fakültesi Binası, 3. kat, Bornova / İZMİR
Telefon: 0(232) 311 5895 / 5896
E-Posta: egitimbil@mail.ege.edu.tr

gereklerini yerine getirmiş olmak kaydıyla kendisine tezsiz yüksek lisans diploması verilir.

Adres: E.Ü.Kampüsü, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Fakültesi Binası, 3. kat, Bornova / İZMİR
Telefon: 0(232) 311 5895 / 5896
E-Posta: egitimbil@mail.ege.edu.tr

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecinde kolaylaştırıcılığı ve bilgi birikimi ile bana desteklerini sunan kıymetli tez danışmanın Doç. Dr. Hanife KAHRAMAN'a teşekkürlerimi sunarım. Bu süreci birlikte deneyimlemek ve aynı zamanda derslerinizden öğrendiklerim benim için çok değerli deneyimler oldu.

Hem lisans hem de yüksek lisans sürecimde kendimi tanımama yardımcı olan, bilgi birikimlerini her zaman paylaşan, genç bir psikolojik danışman olarak çıktığım yolculuğuma ışık olup beni olgunlaştıran, yolumdan geçen ve “iyi ki tanıdım” diyerek derslerine girmekten büyük keyif aldığım hocalarım başta Prof. Dr. Dilek Yelda Kağnıcı olmak üzere, Prof. Dr. Süleyman Doğan, Prof. Dr. Mine Aladağ, Prof. Dr. Zeynep Cihangir Çankaya ve Doç. Dr. Serkan Denizli hocalarıma teşekkürü borç bilirim. Sizlerin öğrencisi olduğum için minnettarım.

Veri toplama sürecinde bana destek olan başta Öğr. Gör. Dr. Hasan Çağrı Ölçücü olmak üzere, Öğr. Gör. Dr. Onur Tınkır, Öğr. Gör. Dr. Emel Aydın Özer, Öğr. Gör. Dr. Arife Gülsün ve Doç. Dr. Fatma Tekin'e teşekkürlerimi sunarım.

Çocukluğumdan bu yana her zaman desteklerini ve güvenlerini hissettiğim, varlıkları ve sevgileri ile bana güç verip arkamda duran sevgili ailem, annem Ayşen KURT'a, babam Caner KURT'a ve abim Fatih KURT'a sonsuz teşekkür ederim. Son olarak beni her zaman motive eden, sevgisini hep hissettiren, her daim cesaretlendiren ve birlikte daha güçlü hissettiğim yol arkadaşım Berke TOKCAN'a çok teşekkür ederim.

Ceren KURT

Haziran, 2025

İÇİNDEKİLER

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI.....	iii
TEZ SAVUNMA TUTANAĞI.....	iv
TEŞEKKÜR	vi
ÖZET.....	xiii
ABSTRACT	xiv
GİRİŞ	1
1.1 Problem Cümlesi	9
1.2 Alt Problemler	9
1.3 Sayıtlılar	9
1.4 Sınırlılıklar.....	10
1.5 Tanımlar.....	10
1.6 Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	10
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	14
2.1 Kimlik Kavramı.....	14
2.1.1 Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı.....	16
2.1.2 Marcia'nın Kimlik Statüleri Kuramı.....	19
2.1.3 Beliren Yetişkinlik Dönemi ve Kimlik Gelişimi.....	23
2.2 Aidiyet Kavramı	25
2.2.1 Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi ve Aidiyet Kavramı	26
2.2.2 Aile Aidiyeti	29
2.3 Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği	31
2.4 Kimlik Statüleriyle İlgili Yapılan Araştırmalar	34
2.5. Aile Aidiyeti İle İlgili Yapılan Araştırmalar	38
2.6. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği İle İlgili Araştırmalar	41
YÖNTEM.....	45

3.1 Araştırmanın Modeli.....	45
3.2 Evren ve Örneklem.....	45
3.3 Veri Toplama Araçları.....	46
3.3.1 Aile Aidiyeti Ölçeği.....	46
3.3.2 Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği	47
3.3.3 Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği	47
3.3.4 Kişisel Bilgi Formu	49
3.4 Verilerin Toplanması.....	49
3.5 Verilerin Analizi.....	49
BULGULAR.....	50
4.1 Ön Analizler	50
4.1.1. Normallik Analizi	50
4.1.2 Doğrusallık	50
4.1.3 Çoklu Eş Doğrusallık.....	50
4.1.3 Uç Değerler	51
4.1.4 Otokorelasyon	51
4.2 Betimsel İstatistikler.....	51
4.3 Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Statülerinin Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulgular	53
TARTIŞMA VE YORUM.....	58
5.1 Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliğinin Kimlik Statülerini (Başarılı, İpotekli, Moratoryum, Dağınık) Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması	58
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	66
6.1. Sonuçlar.....	66
6.2. Öneriler.....	67
KAYNAKÇA.....	69

EKLER.....	86
EK-1.....	86
KİŞİSEL BİLGİ FORMU	86
EK-2.....	88
AİLE AİDİYETİ ÖLÇEĞİ	88
EK-3.....	89
EBEVEYN DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİĞİ ÖLÇEĞİ.....	89
EK-4.....	90
GENİŞLETİLMİŞ OBJEKTİF EGO KİMLİK STATÜLERİ ÖLÇEĞİ	90
EK-5.....	93
ÖLÇEKLER İLE İLGİLİ İZİN YAZIŞMALARI	93

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Kimlik Statüleri.....	20
Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlerden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standart Sapmaları, Minimum ve Maksimum Puanları	52
Tablo 3. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı.....	53
Tablo 4. Başarılı Kimlik Statüsünün Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanması	54
Tablo 5. İpotekli Kimlik Statüsünün Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanması	54
Tablo 6. Moratoryum Kimlik Statüsünün Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanması	55
Tablo 7. Dağınık Kimlik Statüsünün Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanması	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi.....	27
--	----

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve kimlik statüleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 2023-2024 bahar ve 2024-2025 yılı güz dönemi Ege Üniversitesi Bornova Kampüsünde öğrenimini sürdürmekte olan 498 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında veriler Kişisel Bilgi Formu, Aile Aidiyeti Ölçeği, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği ve Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizinde çoklu doğrusal regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgularda aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarının birlikte başarılı kimlik statüsü üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarının birlikte ipotekli kimlik statüsündeki değişimin %5'ini açıkladığı ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarından babaya duygusal erişilebilirlik boyutu ile ipotekli kimlik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Anneye duygusal erişilebilirlik ve ipotekli kimlik arasında ise negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusu elde edilmiştir. Aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarının hep birlikte moratoryum kimlik statüsündeki değişimin %1'ini açıkladığı ancak ayrı boyutlara bakıldığında moratoryum kimlik statüsü üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarının birlikte dağınık kimlik statüsündeki değişimin %4'ünü açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Alt boyutlarda aile aidiyeti ile babaya duygusal erişilebilirliğin dağınık kimlik statüsü üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı; anneye duygusal erişilebilirlik alt boyutunun ise negatif yönde anlamlı bir etkisinin olduğu bulguları elde edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Aile Aidiyeti, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği, Kimlik Statüleri, Beliren Yetişkinlik

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationships between family belonging, parental emotional availability, and identity statuses among university students. The sample of the study consists of 498 undergraduate students studying at Ege University Bornova Campus during the Spring semester of 2023–2024 and the Fall semester of 2024–2025. Data were collected using the Personal Information Form, Family Belonging Scale, Parental Emotional Availability Scale, and the Extended Objective Measure of Ego Identity Status. Multiple linear regression analysis was used for data analysis.

The findings revealed that the sub-dimensions of family belonging and parental emotional availability did not have a significant effect on the achieved identity status. It was found that the sub-dimensions of family belonging and parental emotional availability together explained 5% of the variation in the foreclosed identity status, and that the emotional availability of the father was positively and significantly related to the foreclosed identity. On the other hand, a negative and significant relationship was found between emotional availability of the mother and the foreclosed identity. The sub-dimensions of family belonging and parental emotional availability together explained 1% of the variation in the moratorium identity status; however, when examined individually, no significant effect was found on the moratorium identity status. It was concluded that the sub-dimensions of family belonging and parental emotional availability explained 4% of the variation in the diffused identity status. Among the sub-dimensions, family belonging and emotional availability of the father were not found to have a significant effect on the diffused identity status; however, the emotional availability of the mother was found to have a negative and significant effect.

Keywords: Family Belonging, Parental Emotional Availability, Identity Statuses, Emerging Adulthood

GİRİŞ

Çocukluk ve yetişkinlik arasında yer alan ergenlik dönemi fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Hızlı değişimlerin sonuçları genç bireylerin davranışlarını da etkiler ve birey artık aileden bağımsızlaşıp akran gruplarına yönelmeye başlar (Çağlayan ve Sanberk, 2021). Yaşanan bu değişimlere uyum sağlamaya çalışan bireyler birçok gelişimsel görevi de yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Erikson (1968) bu dönemde gerçekleştirilmesi gereken en birincil görevin ise kimlik duygusu oluşturmak olduğunu ifade etmektedir. Kimlik duygusu Erikson (1968)'a göre her ne kadar ergenlik döneminde oluşmaya başlasa da bu dönemde sonlanmaz. Kimlik kazanımı süreci yaşam boyu devam eden ancak ergenlik yıllarında başlayıp yoğunlaşan bir süreçtir. Bu dönemin başlangıcıyla birlikte kişi kim olduğunu sorgulamaya başlar ve kendini keşfetmek için çeşitli denemeler yapar (Erikson, 1982). Yapılan denemeler sonucu bu dönemde başarılı bir kimlik duygusunun oluşturulması Erikson (1968)'a göre başarılması gereken en kritik görevdir. Genç bireyler rollerini, hedeflerini, değerlerini anlamlı ve tutarlı şekilde bütünleştirerek kimlik duygusu edinmeye çalışırlar. Bu duygunun kişisel olarak benzersiz ve sürekli olması kimlik duygusunu oluşturur (Erikson, 1968). Dolayısıyla ergenlik ve genç yetişkinlik dönemleri fiziksel, toplumsal ve psikolojik anlamda önemli bir süreci kapsamaktadır (Yavuzer, 2011).

Kimlik gelişimine bireyin birtakım çatışmalar yaşamasının önemli bir katkısı vardır. Birey kendi beklentilerini, düşüncelerini ve ideallerini tanımlamaya çalışırken bir taraftan da toplumun beklentileri ve istekleri ile kendi benliği arasındaki krizleri yönetmeye çalışır. Yaşanan bu kriz ve çatışmanın sonucunda ise birey kimliğini inşa etmeye başlar (Kulaksızoğlu, 1998). Kişilerin oluşturdukları uyumlu bir kimlik yaşamın diğer yıllarında aşılması gereken görevler için sağlam bir dayanak oluşturur. Uyumsuz bir kimlik gelişimi ise bireyin hayatının diğer yıllarında kimlik karmaşasına neden olarak problemlere neden olabilmektedir (Kaya, 2021). Eryılmaz ve Aypay (2011) ergenlerin öznel iyi oluşlarını ve kimlik statülerini araştırdıkları çalışmalarında başarılı kimlik statüsüne sahip ergenlerin öznel iyi oluşlarının yükseldiği; ipotekli

kimlik statüsüne sahip ergenlerin ise öznel iyi oluşlarının düştüğü bulgusuna rastlamışlardır.

Üzerine uzun yıllar çalışmalar yapılan kimlik gelişimi konusunda önde gelen kuramlar Erikson (1968)'ın Psikososyal Gelişim Kuramı ve Marcia (1966)'nın Kimlik Statüleri Kuramıdır. Marcia (1980) kimlik kavramını kişilerin inanç, dürtü ve yeteneklerinin dinamik olarak örgütlenmesi şeklinde tanımlamıştır. Kimlik kavramını bağlanma (commitment) ve seçeneklerin araştırılması (exploration of alternatives) temellerinde ele alan Marcia dört ana kimlik statüsü (başarılı, ipotekli/ters, moratoryum, dağınık) ortaya koymuştur (Marcia, 1980).

Başarılı kimlik statüsündeki bireyler araştırmalarının sonucunda içsel yatırım elde ederek bir kimlik duygusu geliştirmişlerdir. Kimliğini başarılı şekilde inşa etmiş bireyler kendilerine yönelik farkındalıkları yüksek, potansiyellerini ve duygudüşüncelerini olduğu haliyle kabul eden bireylerdir (Morsünbül, 2005). İpotekli kimlik statüsündeki bireyler çevrelerinde önemsedikleri kişilerin veya ebeveynlerinin beklentilerine göre kimlik edinmişlerdir. İçsel bir yatırım olsa da aktif bir araştırma süreci yaşamamışlardır. Benzer şekilde bireyler yine içsel bir yatırım ve aktif araştırma süreci yaşamadan, toplumun veya ebeveynlerin ondan beklediğinin tam tersi rolleri edinerek ters kimlik de oluşturabilirler (Atak, 2011). Moratoryum kimlik statüsündeki bireylerde henüz bir bağlanma gerçekleşmemiştir. Araştırma süreci devam etmektedir ancak içsel bir yatırım yoktur. Marcia başarılı kimlik statüsüne erişebilmek için moratoryum yaşamının ön koşul olduğunu ifade etmektedir. Bu statüdeki bireyler yeni rol denemeleri ve arayış içindedirler. Son olarak dağınık kimlik statüsündeki bireyler ise araştırmalarda bulunsalar da bu araştırmalar geçicidir ve kalıcı bir bağlanma gerçekleştirmezler (Morsünbül, 2005).

Ergenlik sürecinde hızlanan, yaşamın diğer yıllarında devam eden kimlik gelişimi üniversite döneminde de önemini sürdürmektedir. Günümüzde yaşam döneminin uzaması ve yaşam biçiminin değişmesiyle birlikte yeni gelişimsel özellikler ortaya çıkmıştır. Özellikle eğitime katılımın artması, evlilik yaşının ileriye taşınması gibi toplumsal dönüşümler, gelişimsel açıdan ergenlik ile yetişkinlik arasına konumlanan yeni bir gelişimsel dönemin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Arnett (2000) tarafından "beliren yetişkinlik" (emerging adulthood) olarak adlandırılan bu dönemin önemli bir bölümünü üniversite yılları oluşturmaktadır. Söz konusu kavram,

bireyin kendini ne tam olarak bir ergen ne de bir yetişkin olarak tanımladığı bir geçiş sürecini ifade etmektedir. (Arnett, 2000). Bu dönemde üniversiteyi farklı şehirde okuma veya farklı şehirlerden gelen insanlarla karşılaşma ile beraber bireyselleşme ve kimlik kavramları daha fazla ön plana çıkmaktadır. Birey bu dönemde kendini ne tam ergen ne de yetişkin olarak görmektedir. Arada kalma duygusu, kimlik gelişimi süreci, istikrarsızlık, olasılıkların fazlalığı ve kendine odaklanma bu dönemin temel özellikleridir (Arnett, 2000). Bireyin bu dönemde fırsatlarının fazla olması, deneme yanılma yoluyla çeşitli yaşantılar geçirmesi, aşk, iş ve dünya görüşü gibi alanlarda kendine en uygun seçeneği belirlemesi ve kendini tanıması istendik bir süreçtir (Atak ve Çok, 2010).

Beliren yetişkinlik süreci ergenlik ve yetişkinlikten farklı bir süreçtir. Ergenlik dönemine kıyasla aşk, iş ve dünya görüşü gibi alanlarda daha derin, ciddi ve sistemli sorgulamalar yapılmaktadır. Aynı zamanda bu dönemde daha ciddi, duygusal, uzun süreli ve cinsel deneyimlerin eşlik ettiği ikili ilişki anlayışından da söz edilebilir (Atak, 2011). Benzer şekilde iş ve dünya görüşü alanlarında da kişi eğitim yaşantısını yönlendirebilmektedir (Arnett, 2000). Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin ergenlere ve yetişkinlere göre daha özgür olduğu söylenebilir. Anne babaya tam bağımlı olmamak, henüz bir eş ve çocuk sorumluluğunun olmaması, devam edilmesi gereken bir işin olmaması bu dönemi daha özgür kılmaktadır. Aynı zamanda bireye yaşantı fırsatı vermekte ve bireylerin çeşitli tecrübeler kazanmalarını sağlamaktadır (Atak, 2011). Tüm bu özellikleri ile beraber beliren yetişkinlik döneminde bireylerin kimliklerine dair daha ciddi sorgulamalarda ve deneyimlerde bulunduğu söylenebilir.

Kimlik gelişimi dinamik bir süreç olup aile, okul, akran çevresi gibi birçok unsurdan etkilenmektedir (Digman, 1990). Bu süreçte ebeveynlerin kimlik gelişimi üzerindeki etkileri yadsınamaz. Cooper vd. (2011) yaptıkları çalışmalarında bireysellik ve ilişkiselliğin beraber desteklendiği aile ortamının kimlik gelişiminde önemli olduğu sonucuna varmıştır (akt., Santrock, 2011). Buradan yola çıkarak aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin de kimlik gelişimi sürecinde etkisi olduğu düşünülmektedir.

Aidiyet kavramı bütünleşme, eklemlenme ve çıkarılma ile ilişkilidir. Dahil olmak ve içerilmek gibi süreçlerle ilgili olan bu kavram bireyin içine doğduğu sosyal ortamın benliğinde doğrudan bir aidiyet inşa ettiği söylenebilir. İnsanın sosyal bir

varlık olmasıyla hayatı boyunca yaptığı bilinçli tercihlerinin sonucu olarak da inşa edilir (Alptekin, 2011). Bireyin aile üyeleri ile kurduğu bağ, hissettiği destek ve aidiyet duygusu bireyin sorunlara karşı daha sağlam mücadele etmesini sağlamaktadır (Hagerty vd., 1996). Aksüllü ve Doğan (2004) ise ailenin bireye destek sağlamasının bireyin fiziksel, psikolojik ve sosyal yardım sürecinde etkili olduğunu öne sürmüşlerdir. Fiziksel ve psikolojik yardımı güven duyma, ait olma, bağlılık, benlik saygısı, sadakat, sevgi gibi kavramlarla ilişkilendirmişlerdir. Buradan yola çıkarak ait olma ve aidiyet duygusunun bireyin sosyal ve psikolojik desteğinde önemli duygulanımlar olduğu söylenebilir.

Aile aidiyeti kavramı ailenin bir parçası olduğunu hissetme, kabul edilme, birlikte eğlenme, korunma gibi duyguları tanımlar ve güvenli bağlanma ile ilişkili olduğu söylenebilir (Goodenow, 1992; Leake, 2005). Aile aidiyetini oluşturma ve sürdürmede sosyal destek, duygusal dikkat, ortak yüklenen anlam ve değerler, kültürel kimlik gibi unsurlar yer almaktadır (Mukba ve Kızılok, 2023). Aile aidiyetine etki eden bu unsurlar dışsal süreçlerle şekillenirken zaman içinde içselleşerek bireyin kimlik gelişiminde de rol oynayabilir. Örnek olarak bireyin ilişkili olduğu etkileşimsel bağlamlar, kültürel aile geçmişi, yaşam tarzı gibi unsurlar aile aidiyetine ilişkin dışsal süreçlerle ilişkili iken zaman içerisinde kişinin içsel süreçleriyle de etkileşim halinde olarak bireyin “ben kimim” sorusuna vereceği cevabı da etkileyebilir (Chaudhury ve Oswald, 2019).

Maslow’un ihtiyaçlar hiyerarşisi göz önüne alındığında çocuğun ergenlik dönemine girmesiyle birlikte en önemli ihtiyaçlardan biri olarak bütünlüklü kimlik duygusu geliştirme ve bununla ilişkili olarak bağlılık, aidiyet, statü gibi ihtiyaçlar ortaya çıkar (Kuşat, 2003). Kimliği oluşturan faktörlerin birey için tanımlayıcı bir etiket oluşturması bir bakıma aidiyetin bir parçasını oluşturur. Dolayısıyla kimliğin bir parçası olarak ait olma, yeni bir anlam kazanmış olur. Aynı zamanda aidiyet kavramı bireyin toplumla kurduğu bağın da anlaşılmasına yardımcı olarak bireyi benzer kategorilerde ele alıp anlamaya yardımcı olur (Alptekin, 2011). Her ne kadar bireyin doğduğu sosyal çevre aidiyet duygusunun bir parçasını oluştursa da bireyin sosyal bir varlık olarak seçimlerinin olması bilinçli tercihlerinin sonucu olarak da aidiyet duygusu oluşturmalarını sağlar. Yani bireyin içine doğduğu çevre yapısı (etnik kimlik, vatan, aile, din vb.) aidiyet duygusunun bir boyutunu oluşturabilirken kendi bilinçli

seçimlerinin sonucu da (siyaset, eğitim, ekonomik evre, akran çevresi vb.) aidiyet duygusunun başka bir boyutunu oluşturabilir. Dolayısıyla kimlik arama sürecinde kişinin kim olduğunu sorgulaması tek bir perspektiften cevaplanamaz. Kişinin içine doğduğu sosyal evre, yaptığı bilinçli tercihler, kurduğu ilişkiler bu sorunun cevabında etki sahibidir. Bu süreç bir heykelin yavaş yavaş şekillenip ortaya çıkmasına benzer (Alptekin, 2011). Güçlü bir aidiyet duygusu, bireye güvenli bir alan sunarak kimlik keşfini destekler ve bireyin özerk kararlar alabilmesini kolaylaştırır (Grotevant ve Cooper, 1985). Bu tür bir destekleyici ortam, başarılı kimlik gelişimini teşvik edici bir faktör olarak öne çıkar. Buna karşın, aidiyet duygusunun yüksek ancak bireysel özerkliğin düşük olduğu aile yapılarında birey, sorgulama sürecine girmeden de kişi aile değerlerini benimseyebilir. Bu durum ise bireyin ipotekli kimlik statüsünde yer alma olasılığını arttırabilir (Berzonsky, 2003). Öte yandan, aidiyetin zayıf olduğu, duygusal mesafenin yoğun olduğu aile yapılarında ise birey kimlik gelişiminde dağınık ya da moratoryum statülere yönelme eğiliminde olabilir (Meeus vd., 1999).

Çocuğun etkileşimde bulunduğu aile, okul, sosyal evre, arkadaş ortamı gibi etmenler çocuğun duygusal gelişiminde önemli rol oynar (Morris, Tudor ve Dubois, 2017). Bronfenbrenner (1979)'in Ekolojik Sistemler Kuramı'na göre bireyin çevresini oluşturan çeşitli katmanlar vardır ve her bir katman çocuğun gelişimi üzerinde erken dönemden itibaren rol oynar. Bu anlamda çocuğun gelişimi değerlendirilirken sadece ocuk ve yakın çevresi değil aynı zamanda genişleyen çevresi de ele alınmalıdır (Harknen, 2007). Her ne kadar duygusal gelişimi etkileyen çeşitli katmanlar olsa da bunların başında aile önemli rol oynamaktadır (Darling ve Steinberg, 1993). Aile ortamı duygularımızı, tepkilerimizi, düşüncelerimizi nasıl ortaya koyacağımızı öğrendiğimiz ilk sosyal ortamdır. Bu öğrenmeler genelde doğrudan öğretilmez. Ebeveynlerin birbirine karşı duygusal tepkileri bu öğrenmeler için ortam oluşturarak çocuğa bir ereve sunar (Goleman, 2011).

Ebeveyn duygusal erişilebilirlik kavramı ebeveyn ve ocuk arasındaki etkileşimin bir boyutunu oluşturur. Ebeveyne duygusal olarak erişebilmek ebeveynin çocuktan gelen sinyalleri anlayıp doğru yanıt verebilmesi olarak tanımlanabilir (Emde, 2000). Ailenin ocuğun sosyal duygusal gelişimindeki önemli etkisi göz önünde bulundurulduğunda ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin de ocuk ve kimlik gelişimi üzerindeki etkisi yadsınamaz.

Ebeveynin çocuğun duygusal ihtiyaçlarına duyarlı, anlayışlı ve destekleyici bir şekilde yanıt vermesi, bireyin kimlik statüsünde olgun, sorgulayan ve bağlı bir konumda yer almasını kolaylaştırırken; bu tür bir duygusal erişimin eksikliği, kararsızlık, içe kapanma ya da dışsal otoritelerden kimlik devralma gibi durumlara neden olabilir. Bu bağlamda ebeveyn duygusal erişilebilirliğini incelemenin, kimlik gelişimi sürecinin dinamiklerini anlamak açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırmalara bakıldığında Adams ve Marshall (1996), bireyin kimlik gelişiminde ebeveyn ilişkisinin güvenli ve açık olması halinde, kimlik bağlanmasının daha güçlü geliştiğini belirtmiştir. Schwartz, Zamboanga ve Wang (2009) ise araştırmalarında ergenlerin ebeveynlerini duygusal olarak erişilebilir olarak algılamalarının, kimlik statülerinde daha yüksek başarı düzeyleriyle ilişkili olduğunu bulmuştur. Ülkemizde yapılan araştırmalarda da, anne baba duygusal erişilebilirliği yüksek olan bireylerde ipotekli ve dağınık kimlik statülerinin daha az görüldüğü, başarılı kimliğe geçişin daha yüksek olduğu sonuçlarına rastlanmıştır (Çok, 2010; Uğurlu ve Sayıl, 2009).

Araştırmalar, aile ile kurulan güvenli bağların ve aidiyet hissinin kimlik gelişiminde önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin Grotevant ve Cooper (1985) aile içinde demokratik etkileşim ve duygusal yakınlık gösteren bireylerin kimlik keşfine daha açık olduklarını ve daha sağlıklı kimlik bağlanmaları geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Türk örnekleriyle yapılan çalışmalarda da, aileden algılanan destek ve aidiyet düzeyinin yüksek olması, başarılı kimlik statüsünde olma olasılığını artırdığı; aidiyetin düşük olduğu durumlarda ise dağınık ya da moratoryum kimliğinin daha sık gözlemlendiğı belirlenmiştir (Uğurlu ve Sayıl, 2009; Yıldız ve Kağıtçıbaşı, 2007).

Tüm bu bilgiler değerlendirildiğinde kimlik arayışı sürecinin ergenlikte başlayan ve yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu bilinmektedir. Ergenlik süreci ve üniversite dönemine bakıldığında bu dönemlerin bireylerin aileden uzaklaşıp bağımsızlaştığı ancak bir taraftan hala aileye ihtiyaç duyduğu bir dönem olduğu söylenebilir. Arnett (2000) beliren yetişkinlik döneminin, bireylerin ailelerinden duygusal ve ekonomik destek beklediğı aynı zamanda bağımsızlaşma ve bireyselleşme sürecine girdikleri, çift yönlü bir gelişimsel geçiş evresi olduğunu söyler. Bu ikili yapı, bireyin kimlik statüsünü şekillendiren temel bağlamlardan biri haline gelir. Ailenin bu

dönemde sunduğu duygusal erişilebilirlik, özerklik desteği ve sınırlar bireyin kimlik keşfine girip giremeyeceğini ve bu keşfin sonucunda bağıllık geliştirip geliştiremeyeceğini belirleyebilir (Luyckx vd., 2006; Koepke ve Denissen, 2012). Bu nedenle aileye duyulan aidiyetin ve ebeveyne duygusal olarak erişebilmenin bireyin oluşturacağı kimlik statüsünde rol oynadığı düşünülmektedir.

Literatür gözden geçirildiğinde kimlik statülerinin son yıllarda sosyal medya bağımlılık düzeyi, beden algısı, algılanan ebeveyn tutumları, toplumsal cinsiyet rolü algısı, saldırganlık, benlik saygısı, eş seçim tercihi ve bağlanma stilleri gibi değişkenlerle araştırıldığı görülmüştür (Tunçel, 2024; Çuhadar, 2024; Yıldırım Güzey, 2023; Kaya, 2021; Ünsal, 2021; Söyler, 2021; Eroğlu, 2020). Güler ve Arı (2019) üniversite öğrencileri ile öznel iyi oluş, kimlik statüleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırma sonucunda öznel iyi oluş ile başarılı kimlik arasında pozitif; moratoryum, ipotekli ve dağınık kimlik statüsü arasında ise negatif ilişki bulunmuştur. Ayrıca üniversite öğrencilerinin aile bütünlük duygusunun öznel iyi oluşu anlamlı biçimde yordadığı ve kimlik statülerinin de katkı sağlayarak toplam varyansı arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır. İyi oluş, aile bütünlük duygusu ve kimlik statüleri arasındaki bu sonuçlara bakıldığında başarılı bir kimliğin iyi oluş ile ilişkili olduğu, iyi oluşun da aile bütünlük duygusu ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, bireyin öznel iyi oluşunun hem kimlik gelişimi hem de aile aidiyetiyle yakından ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Erikson'un (1968) psikososyal gelişim kuramına göre, ergenlik döneminde bireyler kimlik kazanımıyla ilgili kritik bir gelişimsel görevle karşı karşıyadır ve bu süreç bireyin psikolojik sağlamlığında rol oynar. Başarılı bir kimlik geliştiren bireyler yaşamda yön duygusu edinir ve bu durum onların psikolojik iyi oluşunu destekler (Waterman, 1993). Ancak bu gelişimin sağlıklı ilerleyebilmesi bireyin bağlı olduğu sosyal bağlamlarla olan ilişkisine de bağlıdır. Özellikle aile aidiyeti ve aile içi duygusal bağlar bireyin kimlik oluşumunda koruyucu bir rol oynamaktadır (Grotevant ve Cooper, 1985). Araştırmalar, aile içindeki bütünlük duygusunun yüksek olduğu durumlarda bireylerin hem iyi oluşlarının hem de kimlik gelişimlerinin daha sağlıklı ilerlediğini göstermektedir (Schwartz, 2001). Bu bağlamda, aile bütünlük duygusunun psikolojik iyi oluşu besleyen bir kaynak olarak kimlik gelişimini de dolaylı yoldan desteklediği söylenebilir. Yeşilkılıç, Çakır ve Dutar (2019) ise araştırmalarında anne baba tutumlarının kimlik statüleri üzerindeki etkisini

bazı değişkenler açısından incelemişlerdir. Araştırma sonucunda anne baba tutumları ile kimlik statüleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Anne baba tutumları ile kimlik statüleri arasında yapılan bazı çalışmalarda anlamlı ilişkilere ulaşılamamış olsa da bu durum aile yapısının kimlik gelişimindeki rolünü tamamen dışlamamaktadır. Aile aidiyeti, bireyin kendini ailesine bağlı, değerli ve kabul görmüş hissetmesiyle ilgilidir; bu da bireyin kimlik arayışında güvenli bir psikolojik zemin sağlar (Barber ve Olsen, 1997). Benzer şekilde, ebeveynin duygusal olarak ulaşılabilir olması, bireyin yaşantılarını açıkça paylaşabilmesini ve benliğini keşfetmesini kolaylaştırarak kimlik gelişimini destekleyebilir (Beyers ve Goossens, 1999). Bu bağlamda, bireyin aile içindeki bağlanma deneyimlerini merkeze alan araştırmaların kimlik gelişimi alanına önemli katkılar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Literatüre bakıldığında kimlik statüsü ile ilgili yapılan araştırmalar olmasına rağmen aile aidiyeti, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve kimlik statülerinin birlikte araştırıldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle kimlik statülerinin aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile birlikte araştırılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

Bireyin en temel ihtiyaçlarından olan aidiyet duygusuna içine doğulan sosyal evre ve bireyin tercihleri etki etmektedir. Ebeveyn ile ocuk arasında kurulan bağ, ebeveynin çocuğun ihtiyaçlarını anlayıp uygun şekilde yanıt verebilmesi ve duygusal anlamda ulaşılabilir olmasının ve bireyin ailesine duyduğu aidiyet duygusunun kişinin kimlik gelişimi üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla aileye duyulan aidiyet duygusunun ve ebeveynin duygusal olarak erişilebilir olmasının kişinin kimlik oluştırma sürecinde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Özellikle beliren yetişkinlik dönemine denk düşen üniversite dönemi sürecinde çoğu birey kimlik gelişimi sürecini sürdürürken bir taraftan da aileden uzakta yaşama ve özerkleşme/uzaklaşma sürecini deneyimlemektedir. Beliren yetişkinlik dönemi hem arada kalmışlık dönemi hem de seçeneklerin çok olması yönüyle bir olasılıklar dönemidir (Atak, 2005; Morsünbül, 2013). Ailelerinden uzak şehirde yaşayan üniversite öğrencilerinin olması veya aile yanında olsalar bile bu dönemde aileye daha az bağlılık duyulması ve özerkleşmenin ön plana çıkması bu dönemi ergenlik ve yetişkinlik döneminden ayırmaktadır.

Çünkü birey daha özgürdür. Bu nedenle bu dönem bireyin kendine özgü görüşlerini oluşturabileceği zengin yaşantılara imkan veren ve kim olduğunu ortaya koyması için bireye daha çok imkan sunan bir dönemdir (Atak, 2011). Kimlik gelişimi sürecinin kişi için yeniden bir yapılanma süreci olduğu düşünüldüğünde bu sürecin strese yol açacağı düşünülebilir. Bu stres sürecinde destekleyici bir aile ortamından uzakta kalmak, yeteri kadar aidiyet ve destek hissedememek kimlik bunalımına yol açabilir. Ancak tam tersi olarak aile ortamının kısıtlayıcı olduğu, aidiyetin duyulmadığı ve ebeveynin duygusal anlamda ulaşılabilir olmadığı bir durumda bireyin aileden uzakta daha zengin olasılıklara sahip olması başarılı kimlik kazanımını destekleyici olabilir.

Bu nedenle yapılacak olan bu araştırmada üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve kimlik statüleri arasındaki ilişkiler incelenecektir. Hem üniversite öğrencileriyle çalışılacak olması hem de kimlik statülerinin aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği kavramlarıyla çalışılacak olmasının literatürdeki boşluğu doldurmaya katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1 Problem Cümlesi

Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirlik puanları kimlik statülerini (başarılı, moratoryum, ipotekli, dağınık) anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

1.2 Alt Problemler

1. Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti toplam puanları kimlik statüleri puanlarını (başarılı, moratoryum, ipotekli, dağınık) anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
2. Üniversite öğrencilerinin anneye duygusal erişilebilirlik puanları kimlik statülerini (başarılı, moratoryum, ipotekli, dağınık) anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
3. Üniversite öğrencilerinin babaya duygusal erişilebilirlik puanları kimlik statülerini (başarılı, moratoryum, ipotekli, dağınık) anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

1.3 Sayıtlar

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin uygulanan Aile Aidiyeti Ölçeği, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirlik Ölçeği ve Genişletilmiş Ego Kimlik Süreci Ölçeğini

içinde bulundukları durumlarını belirtecek şekilde içten cevapladıkları varsayılmaktadır.

1.4 Sınırlılıklar

1. Araştırma bulguları 2022-2023 eğitim öğretim yılında Ege Üniversitesi'nde eğitim görmekte olan lisans öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırma bulguları Aile Aidiyeti Ölçeği, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirlik Ölçeği ve Genişletilmiş Ego Kimlik Süreci Ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.5 Tanımlar

Aidiyet: “Bireyin kendisini bir sistemin ya da çevrenin ayrılmaz bir parçası olarak görmesini sağlayan bu sistem ya da çevreye katılım deneyimleridir” (Hagerty vd. 1992, s.173).

Aile Aidiyeti: Kişinin kendisini ailesinin içinde görmesi, kendini aileye uygun hissetmesi, söz hakkına ve hayır deme hakkına sahip olması ve bunlara saygı gösterildiğini hissetmesidir (Mavili, Kesen ve Daşbaş, 2014).

Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği: Ebeveyn ve çocuk arasında sıcaklık, yakınlık, duyarlılık gibi özellikleri içererek karşılıklı olarak duyguların anlaşılması ve ifade edilmesidir (Biringen, 2000).

Kimlik: Bireyin kendini biricik hissetmesi ve bunun sürekli olmasıdır (Erikson, 1968). Bireyi kendine has özellikleri ile diğerlerinden ayıran ve devamlılık gösteren yapıdır (Dereboy, 1993).

Kimlik Statüsü: Marcia (1966)'nın bireyin araştırması ve karar vermesinin sonucunu dikkate alarak oluşturduğu sınıflamadır. Başarılı, moratoryum, ipotekli ve dağınık olmak üzere dört adet kimlik statüsü vardır.

1.6 Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Bu araştırmanın önemini anlamak için ilk olarak araştırmanın değişkenlerine bakmak gerekir. Kimlik kavramı kişinin kendisini tanımlama şeklidir ve mesleki, dini, cinsel, siyasi, ilişkisel, entelektüel gibi birçok yapıdan oluşmaktadır (Santrock, 2007). Erikson (1968)'a göre kimlik gelişimi ergenlik sürecinde başlar ve yaşam boyu devam eder. Kişi “Ben kimim?” sorusuna cevap aramaya çalışır. Beliren yetişkinlik dönemine denk düşen üniversite dönemi bireylerin daha çok bireyselleştiği, kendi kararlarını vermeye başladığı, kendini tanıma yolunda daha sağlam adımlar attığı ve toplumsal

rollerin farkına vardığı bir evredir (Öner, 2009). Bu dönem bireylerin çocukluk rollerinden çıkıp yetişkin kimliğine geçiş yaptığı, ancak henüz tam anlamıyla yetişkin sorumluluklarını üstlenmedikleri bir geçiş evresi olarak tanımlanmaktadır (Arnett, 2000). Bu dönemde bireyler, mesleki yönelimler, değer sistemleri, ilişkiler ve benlik algısı gibi temel yaşam alanlarında seçimler yaparak kimliklerini yapılandırmaya çalışırlar. Erikson'un (1968) psikososyal gelişim kuramında bu dönem, kimliğe karşı rol karmaşası aşamasıyla ilişkilidir ve bireyin sağlıklı bir kimlik duygusu geliştirebilmesi, sonraki gelişimsel görevlerin başarıyla üstlenilmesi açısından kritiktir.

Kimlik gelişimi bağlamında beliren yetişkinlik dönemi, kimlik keşfi için en yoğun fırsatların bulunduğu evredir (Côté, 2006). Gelişimsel olarak bireyler, akademik, mesleki ve romantik yönelimler konusunda çeşitli seçenekleri değerlendirerek benlikleriyle ilgili daha net kararlar verirler (Schwartz, Côté ve Arnett, 2005). Ancak bu süreç, aynı zamanda belirsizlikler, kararsızlıklar ve zaman zaman psikolojik kırılganlıklarla da karakterizedir. Dolayısıyla bu dönemde bireylerin, hem çevresel destek sistemlerine hem de içsel psikolojik kaynaklara olan ihtiyaçları artar (Luyckx vd., 2008).

Bu nedenle, beliren yetişkinlikte kimlik gelişiminin desteklenmesi, bireyin psikolojik iyi oluşunu güçlendirmek, yaşam doyumunu artırmak ve gelecekteki toplumsal rollerine sağlıklı bir biçimde hazırlanmasını sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Literatüre bakıldığında kimlik ile ilgili üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmalar olsa da bu sayının yeterli olmadığı görüşüne varılmıştır. Lise grubu ergenler ile çalışılan araştırmalar da fazladır ancak ülkemizde bireyselleşmenin üniversite döneminde yoğun olması, üniversite öğrencilerinin beliren yetişkinlik dönemine denk düşmesi ve kimlik gelişiminin bu dönemde hız kazanması bu araştırmayı örneklem anlamında önemli kılmaktadır.

Araştırmanın ve kararlılığın olduğu kimlik duygusu aynı zamanda bir bağlanma ve aidiyet durumudur. Özellikle ergenlik sürecinde aidiyet duygusu kişinin kimlik gelişimi süreci için önem taşır (Özkan, 2015). Kişinin fikirlerini ve duygularını özgürce ifade edebilmesi, pozitif bağlar kurmayı öğrenmesi ve sürdürmesi temelini aileden alan ve topluma taşınan becerilerdir. Dolayısıyla kişinin kimlik gelişimini

etkileyen en önemli faktörlerden birisi de yetiştiği aile ortamıdır. Bu araştırmanın bir diğer değişkeni de “aile aidiyeti” kavramıdır. Kişinin aile içerisinde kurduğu bağlar, hissettiği değer ve önem duygusu aileye duyulan aidiyeti etkilemektedir. Literatüre bakıldığında bu kavramın son yıllarda çalışılmaya başlanan bir kavram olduğu ve üniversite öğrencilerinde oldukça az çalışıldığı görülmüştür. Kavramın algılanan ebeveyn tutumları, yaşam doyumu, bağlanma stilleri, evlilik beklentileri gibi konularla çalışıldığına rastlanmıştır (Durlanık, 2019; Gülel, 2019; İlik, 2019; Tunç, 2019) Ancak kimlik statüleri ile bir arada çalışılan bir çalışmaya rastlanılmaması bu araştırmayı önemli kılan diğer faktörlerden biridir. Kimlik statülerinin aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile birlikte çalışılmasının, bireyin psikososyal gelişimini çok yönlü şekilde anlamak açısından önem taşıdığı düşünülmektedir. Araştırma bulguları kimlik gelişimi ile ilgili kuramsal bulguları daha kapsamlı, bağlamsal ve kültüre duyarlı bir hale getirebilir. Aynı zamanda ruh sağlığı uzmanlarına bireylerin kimlik karmaşası yaşadıkları noktalarda aile aidiyeti ve ebeveynle ilişkiler boyutunda müdahale için perspektif sunabilir. Sadece bireysel bağlamda değil okul bağlamında da eğitimcilerin aile bağlamını da göz önünde bulundurarak gençlerin kimlik gelişimlerini destekleyecek programlar sunmasına yardımcı olabilir.

Özellikle erken çocukluk döneminde bireylerin duygusal ihtiyaçlarının ebeveynler tarafından karşılanıp karşılanmaması oldukça önemlidir. Bowlby (1969) bağlanma kuramında erken dönemde bakım verenle kurulan güvenli bağlanmanın sonraki yıllarda kurulan ilişkilerde rol oynadığını söyler. Erikson (1968)’ın Psikososyal Gelişim Kuramı’na göre ise erken yaşlardaki ihtiyaçların karşılanması bireylerin benlik algısının temelini oluşturur. Bu temelin sağlıklı yönde gelişmesi kimlik gelişimi sürecinde rol oynar. Aile ortamında yakınlık, sıcaklık gibi duygusal ihtiyaçların anlaşılması ve karşılanması ebeveyn duygusal erişilebilirliğini ifade etmektedir. Bağlanma kuramı temelinde oluşturulan bu kavram ebeveyn çocuk ilişkisine vurgu yapmaktadır (Biringen, 2000). Lee ve Gotlib’e (1991) göre ebeveynin duygusal olarak erişilemez olması uyumsuz davranışları tetikleyen bir temel oluşturmaktadır (akt., Lum ve Phares, 2005). Bu noktadan yola çıkarak araştırmanın son değişkeni “ebeveyn duygusal erişilebilirliği” olarak belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde kavramın ülkemizde çok yeni bir kavram olması, üniversite

öğrencilerinde çok sınırlı çalışılması ve kimlik statüleri ve aile aidiyeti kavramları ile bir arada çalışılan araştırmaların olmaması bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Kimlik gelişimi sürecinde ailenin önemli bir rolü olduğunun düşünülmesi nedeniyle bu araştırmada aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği kavramlarının kimlik statülerini yordayıp yordamadığına bakılacaktır. Bu kavramların ilk kez bir arada ve kimlik gelişiminin hız kazandığı beliren yetişkinlik döneminde denk düşen üniversite öğrencileriyle çalışılacak olmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Kimlik Kavramı

Geçmişten bugüne kimlik kavramı psikoloji, felsefe, antropoloji, sosyoloji gibi birçok bilim alanını ilgilendiren bir konu olmuştur. Birçok bilim dalında hala bireyin kimlik oluşturma süreci, bu süreci etkileyen sosyal ve kişisel etmenler, çevremizdekilerin kimliğe olan tutumu gibi konular önemini sürdürmektedir. Bununla beraber de kimlik kavramını açıklayan birçok kuramsal temel de oluşturulmaya ve güncellenmeye devam etmektedir (Aslan ve Dönmez, 2013). Kimlik kavramının tek bir tanımı olmamakla birlikte literatürde birçok tanımı yapılmaktadır. Bilişsel, fiziksel ve toplumsal faktörleri içermesi, kimlik kavramının tek bir tanıma sahip olmasının önüne geçmektedir (Morsünbül, 2005). Kimlik kavramının kapsamı hakkında çalışmalar hala sürdürülmeye devam etmektedir. Bu kavrama ilişkin ilk çalışmayı yapan John Locke (1632-1704) kimliği anımsama, algılama ve bilinçlilik hali olarak ifade etmiştir (Oyur, 2019). En genel tanımıyla bakıldığında ise kimlik “Ben kimim?” sorusuna verdiğimiz cevaptır (Morsünbül ve Tümen, 2008).

Kişinin aidiyetlerini, beklentilerini, hayallerini, hayatta kendisini nasıl konumlandığını, hayatla ilişki kurma biçimini yansıtan kimlik kavramı çok boyutlu bir yapıyı ifade eder (Oyur, 2019). Kimlik birçok parçadan oluşan bir yapıdır ve kişinin kendini nasıl tanımladığı ile ilişkilidir. Bu parçalardan siyasi kimlik kişinin özgürlükçü, muhafazakar ya da orta yolda mı olduğunu; mesleki kimlik bireyin gerçekleştirmek istediği kariyer yolunu; dini kimlik kişinin inancını, ilişki kimliği kişinin bekar, evli, boşanmış vs. gibi durumlarını ifade etmektedir. Bu parçaların yanında cinsel kimlik kişinin biyolojik olarak kendini tanımlamasını; başarı/entelektüel kimlik bireyin başarı için ne derece motivasyon sahibi olduğunu ve entelektüel olarak kendini ne düzeyde gördüğünü; kültürel/etnik kimlik kişinin hangi ülkeden olduğunu ve kendini kültürel miras olarak nerede gördüğünü ifade etmektedir (Santrock, 2007).

Literatür incelendiğinde kimlik, benlik, kendilik, kişilik ve ben (identity, self, self concept, personality, I) kavramlarının bazen aynı anlamda bazen ise farklı anlamda kullanıldığında rastlanmıştır. Bu kavramların ortak yönüne bakıldığında ise kişiyi duygu, düşünce ve eylem olarak diğerlerinden farklılaştıran kavramlar olarak kullanıldığı görülmüştür (Morsünbül, 2005).

Benlik ve kimlik arasındaki farkı açıklayan Kohut (1971) kimliğin ergenlik ve erken yetişkinlikte oluştuğunu, benliğin ise doğumla beraber oluşmaya başladığını ifade etmiştir. Kimlik oluşumunda ergenin sosyal statü kazanma çabasının etkili olduğunu söyleyen Kohut (1971) benliği kişiliğin özünü oluşturan ve çocuğun erken benlik nesne ilişkileriyle şekillenen bir yapı olarak açıklamıştır. Her ne kadar benlik ve kimlik kavramı birbirinin yerine kullanılan kavramlar olsa da kimlik benliğin sosyal rollerle ilgili yaşantılara dayalı parçası şeklinde tanımlanmıştır (Gecas ve Burke, 1995; George, 1998; akt., Oral, 2012) Dolayısıyla süreklilik ve bütünlük duygusu olmayan bir bireyin benliği olduğu ama kimlikten yoksun olduğu söylenebilir (Eryüksel, 1987).

Ergenlik dönemindeki önemli değişimlerden biri düşünme biçiminde yaşanan bilişsel değişimlerdir. Bu dönemde ergenler soyut kavramlarla ilgili daha fazla düşünmeye, farklı bakış açılarını anlayabilmeye ve zorlayıcı problemleri çözebilmeye başlarlar (Miller, 2008; Papalia, Olds ve Feldman, 2007; akt., Pehlivan, 2017). Ergenlik dönemi ve öncesinde bireyin çevresini algılama düzeyi bu nedenle farklılaşmaktadır. Soyut düşünmenin başlaması ile beraber birey artık kişisel kimliğini araştırarak ve seçenekleri değerlendirecek bilişsel seviyeye sahiptir. İdeolojileri araştırabilir, arkadaş, aile, mesleki yaşam gibi alanlarda kendi değerlerini oluşturabilir ve daha detaylı yapılar ortaya koyabilir. Kimliği yapılandırma süreci ergenlik döneminin en temel görevidir (Kantarcıoğlu, 2004). Kimlik gelişimi ömür boyu süren bir süreç olsa da kritik dönemi ergenliktir. Bunun önemli nedenlerinden biri ergenin kimliğiyle ilgili önemli süreçleri çocukluğunda yaşamış olsa da ergenlik sürecinde bunu fark edecek bilinçte olması ve bunları daha yoğun deneyimlemesi, bir diğer nedeni ise bu dönemde yaşanan sosyal duygusal, bilişsel ve toplumsal değişimlerdir (Steinberg, 2007).

Erikson (1968) kimlik oluşumunun bireyin sonraki gelişim aşamalarında karşılaşacağı gelişim görevleri için temel oluşturduğunu öne sürmüştür. Havighurst gelişim görevlerini kişinin belirli bir dönemde başarması gereken, başarılıldığında mutluluk veren ve toplum tarafından onayı sağlayan, başarılmadığında mutsuzluk veren ve sonraki gelişim görevlerinin başarılmasını zorlaştıran görevler olarak ifade etmiştir (Onur, 2006).

Ergenlik sürecinde kimlik gelişimi Havighurst'ün gelişim görevlerinin etkisi altında oluşmaktadır. Bu görevler; bedensel gelişimini ve özelliklerini fark ederek

bedeni işlevsel şekilde kullanabilmek, eril ya da dişil olarak toplumsal bir rolü gerçekleştirebilmek, hemcins ve karşı cins yaşlılarla daha olgun ilişkiler geliştirebilmek, ebeveynlerden ve diğer bireylerden duygusal olarak bağımsızlaşabilmek, ekonomik olarak bir mesleğe hazırlık yapabilmek, evliliğe ve aile hayatına hazırlanabilmek, toplumsal yönden sorumlu bir davranışa hazırlanmak ve gerçekleştirebilmek, davranışlara rehberlik eden ahlak sistemi oluşturmak ve ideoloji geliştirebilmektir (Onur, 1995).

Bu yaklaşıma göre bireyin yetişkinlik görevlerinde başarılı olması, ileriki yıllarda da kimlik gelişimi sürecini sağlıklı sürdürmesi için önem taşımaktadır (Erden ve Akman, 2002; akt., Özkan, 2016).

Kimlik gelişimi ile ilgili öncü isimlerden Erik Erikson, bu süreci Psikososyal Gelişim Kuramı içerisinde bir evre olarak ele almıştır. Kuramın detayları bir sonraki başlıkta ele alınmaktadır.

2.1.1 Erikson'un Psikososyal Gelişim Kuramı

Erikson (1968)'ın psikososyal gelişim kuramı aşamalı oluşum ilkesine dayanmaktadır. Bu ilkeye göre her şeyin bir planı vardır ve gelişim buna göre ilerlemektedir. Her evre bir sonraki evre için bir basamak görevi oluşturur ve bir bütün ortaya çıkar.

Erikson (1968) aşamalı oluşuma göre yaşamı sekiz aşamalı bir yol ile metaforlaştırmıştır. Bebeklikten yaşlılığa kadar yürüdüğümüz bu yolun çatallaştığı sekiz ayrı evresi vardır ve birey bu çatallarda iki yoldan birini seçmek durumundadır. Bu çatallar bireyin hayat boyunca geçtiği sekiz gelişim evresini ve bu evredeki bunalım durumlarını temsil etmektedir (Burger, 2006). Her evrede bireyin çözümlemesi gereken bir kriz durumu ve yerine getirmesi gereken gelişim görevleri bulunmaktadır. Erikson (1968) her kriz durumunda biri olumlu biri olumsuz iki karşıt durum belirlemiştir. Bunlar; temel güvene karşı güvensizlik (bebeklik), özerkliğe karşı utanç ve kuşku (yürümeye başlama), girişkenliğe karşı suçluluk (erken çocukluk), çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu (ilkokul çağı), kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası (ergenlik), yakınlığa karşı yalıtılmışlık (genç Yetişkinlik), üretkenliğe karşı durgunluk (yetişkinlik), benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (yaşlılık) şeklindedir.

Ergenlik dönemi Erikson (1968)'a göre oldukça önemli bir dönemdir ve kendi kuramında da oldukça büyük bir yer vermiştir. Bu dönem genç bireyin kendini

bulmaya çalıştığı, benlik saygısı problemleri için yoğun çaba harcadığı yaşamının önemli bir dönüm noktasıdır. Bu dönemdeki birey “bana ne oluyor?”, “hayattaki konumum ne?”, “ben nasıl biriyim?” gibi soruların yanıtlarını bulmaya çalışır (Burger, 2006).

Erikson (1968) kimliği Psikososyal Gelişim Kuramı içerisinde ele almıştır. Kimlik kavramını ilk kez kullanan Erikson (1968) kimliği “bireysel eşsizliğin bilinçli duygusu”, “deneyimlerin devamı için bilinçsizce çaba”, “grubun düşünceleri ile bütünleşme hissi” olarak tanımlar.

Erikson’a göre kimlik ergenlik döneminde kazanılmaya başlayan bir süreçtir ve birçok farklı unsurun bir araya gelmesidir (Gönül, 2008). Ergenin birincil hedefinin bireyin kim olduğuna karar veren ve toplumsal hayatta nerede olduğuna cevap veren bir ego kimliği duygusu oluşturmak olduğunu söyleyen Erikson (1968), bu süreçte ergenin güçlü ve gelişmesi gereken yönlerine ilişkin farkındalığa eriştiğini ifade eder. Bu sayede ergen bir taraftan kendine özgünlüğünün ve biricikliğinin farkına varırken bir taraftan da diğer bireylerle ortak yönlerini keşfetmeye başlar. Yaşanan bu farkındalıklarla beraber kişiliği oluşturan yönler tutarlı şekilde benlik duygusuna dönüşmeye başlar. Bu benlik duygusunun gelişimi ve bütünleşmesi arttıkça yaşanan farkındalıklar kimlik duygusuna dönüşür (Erikson, 1968).

Kimlik duygusu insanın her çevrede ve koşulda sürekli ve aynı kişi olduğu duygusunu duyumsamasıdır (Erikson, 1968). Bireyin gelişimi Erikson’a göre biyolojik, psikolojik ve kültürel öğelerin bir sonucudur. Ergenlik sürecinde ortaya çıkan kimlik arayışı kişinin gelişiminde çabaladığı en önemli konudur. Erikson kimlik kavramını psikososyal gelişim kuramı bağlamında ele almıştır. Psikososyal gelişim kuramının her gelişim evresinde kişinin çözümlemesi gereken gelişimsel krizler vardır. Ergenlik döneminde ise kriz kimlik arayışıdır. Kişi “ben kimim, nasıl biri olmak istiyorum” gibi sorularına cevap arar ve bir kimlik hissiyatı edinmeye çalışır. Kimlik gelişimi süreci ergenlik döneminde başlasa da ergenlik döneminde sonlanmaz. Kimlik denemeleri ergenlikte başlar ancak beliren yetişkinlik döneminde yoğunlaşır ve kimlik tüm yaşam boyu gelişip değişebilme potansiyeline sahiptir (Erikson, 1968).

Erikson (1968) kimlik gelişiminin bireyin psikolojik ve fiziksel ihtiyaçlarının kişinin bulunduğu sosyal ortam tarafından karşılanmasıyla mümkün olabileceğini söyler. Bu dönem bireyin topluma açıldığı bir dönemdir. Kendisi gibi benzer

değişimler geçiren akranlarına yönelen birey için ailenin eğitici rolü bu dönemde kaybedilir (Eryüksel, 1987). Birey çeşitli ortamlarda bulunarak kendini tanımaya çalışır Bu sayede akranları ve toplum tarafından nasıl görüldüğünü ve nasıl bir birey olduğunu fark etmeye başlar. Onlardan aldığı geri bildirimler ile kendini yeniden keşfeder (Varan, 1990; akt., Oral, 2012).

Kişinin ergenlik döneminde fiziksel, duygusal, sosyal değişimler yaşamasıyla kimlik krizi ortaya çıkar. Hem fiziksel hem bilişsel açıdan değişimler, aynı zamanda ergenlik döneminin kişinin iş, evlilik, mesleki gibi kararları almasının zamanı olmasıyla beraber kişide kimlik keşfini yoğunlaştırır. Kişi bir taraftan çocukluğundaki algılamaları ve özdeşimleri ile süreci ilerletmeye çalışırken bir taraftan toplumun beklentileri kişiyi değişime iter. Bu durumda ise kimlik bunalımı (identity crisis) oluşur (Atak, 2011). Ergen bu süreçte bir taraftan ailesine ihtiyaç duyarken bir taraftan kendini keşfetmeye ve bağımsızlaşmaya çalışır. Bu sürece ilişkin krizin olumlu boyutunda birey sürekli ve tutarlı bir kimlik duygusu oluştururken olumsuz boyutta rol karmaşası yaşamaktadır.

Ergenlik dönemi, kişinin çocukluktan getirdiklerini gelecek dönemlere taşıyan bir köprü gibidir. Bu dönemde birey çocuklukta edindiklerini veya edinemediklerini, olumlu veya olumsuz yüklemelerini sonraki aşamalara taşır. Önceki evreleri olumlu geçirip güven, özerklik, girişimcilik gibi edinimleri kazanan birey kimlik gelişiminde de sağlıklı süreç yaşayıp sonraki evrelere olumlu bir benlik algısıyla devam etmektedir. Çocukluk döneminde bu kazanımları edinemeyen birey ise çoğunlukla karmaşa yaşamakta ve genellikle bu durum kriz ile devam etmektedir (Söyler, 2021).

Ergenlikte kimlik süreci olumlu ilerlemediğinde kimlik kargaşası, olumsuz/ters kimlik ve askıya alma sonuçlarıyla karşılaşılabilir. Ergen bireyin seçenekleri deneyimlemesi toplum tarafından kısıtlandığında kimlik kargaşası ortaya çıkabilir. Çünkü birey farklı yaşantıları bütünleştirememekte ve egoya aktarılan bilgileri örgütleyememektedir (Erikson, 1968). Rollerini ve beklentilerini henüz tanımlanmamış olarak algılayan ergen bu süreçte kimlik kargaşası riski ile beraber ters kimlik ile de karşı karşıya kalabilir. Bununla beraber süreç olumlu ilerlemediğinde ortaya ters kimlik çıkabilir. Birey toplumun kendisinden beklediği rollere zıt tutum sergileyerek diğer uçtaki rolleri edinir. Birey kabul görmediği bir ortamda kimlik keşfini tamamlamaya çalıştığında toplum içerisinde hiçbir şey olmamak yerine birey

polis babanın kızının kanunları çiğnemesi örneğindeki gibi kabul görmeyen bir rolü benimseyebilir (Erikson, 1968).

Askıya alma süreci ise bireyin bir kimliğe bağlanma gerçekleştirilmeden farklı sosyal rolleri, ideolojileri, kişisel ilişkileri, meslekle ilgili süreçleri deneyimlediği ve zaman kazandığı bir süreçtir. Erikson (1968) bu sürecin sağlıklı kimlik gelişimi için oldukça önemli olduğuna dikkat çekmiştir. Birey için bu süre yetişkin hayatına ve rollerine hazırlıklı olmak için bir zaman kazanma sürecidir (Erikson, 1968).

Erikson'un kimlik gelişimi ile ilgili açıklamaları birçok çalışmaya öncül olmuştur. Erikson'un psikososyal gelişim kuramından hareketle Marcia da bağlanma ve bunalım kavramları temelinde en ayrıntılı kuramlardan birini oluşturmuştur (Ofllazoğlu, 2000; akt., Pala, 2007).

2.1.2 Marcia'nın Kimlik Statüleri Kuramı

Erikson'dan sonra kimlikle ilgili öncü çalışmalarıyla bilinen Marcia (1966) kimliği bireyin bazı idealler, değerler ve inançlar arasında süregelen bir araştırmanın sonucunda bunları benimsemesi ve sürekli bir örüntü haline getirmesi olarak ifade eder. Ayrıca Marcia (1989) kimliği “dürtülerin, inançların, yeteneklerin ve bireysel tarihin dinamik örgütlenmesinden oluşan öz yapı” olarak da tanımlar (akt., Pehlivan, 2017). Bunların yanında Marcia (1966) kimlikten bireyin tüm yaşamına yayılan, kişinin tercihlerini, inançlarını ve yeteneklerini içeren dinamik bir içsel yapı olarak da bahsetmiştir. Kimlik gelişimiyle ilgili birey ya kendi isteklerinin, değerlerinin, inançlarının ve tercihlerinin farkında olur; ya diğerlerinden onu bireyselleştiren, farklılaştıran noktaları anlamlandırma konusunda kargaşa yaşar; ya da başkalarının kendisi hakkındaki görüşlerine güvenir.

Erikson'a benzer şekilde Marcia da kimlik gelişim sürecinin devam eden ve hayat boyu süren bir süreç olduğundan söz eder (Marcia, 1980). Marcia kimlik statülerini kimlik gelişim süreci olarak değil, kimlik gelişim sürecinin sonucu olarak açıklar (Demir ve Derelioğlu, 2010). Marcia benlik kavramını araştırırken temel ölçüt olarak Erikson'un kuramı ile de örtüşen araştırma (bunalım) ve kararlılık (bağlanma) kavramlarını ele almıştır. Bunalım kavramı kişinin dini, mesleki ve ideolojik olarak arayış sürecini; bağlanma ise bu arayışın son bularak bir karar almayı ifade etmektedir (Yılmaz, 2000).

Marcia temelde bunalım ve bağlanma değişkenlerine göre Tablo 1’de görüldüğü gibi dört kimlik statüsü oluşturmuştur. Bu statüler; başarılı, moratoryum (kararsız), ipotekli ve dağınık (kargaşalı) kimlik statüleri şeklindedir. Marcia’nın kuramına göre başarılı ve moratoryum kimlik statüleri üst kimlik statüleri, ipotekli ile dağınık ise de alt kimlik statüleri olarak belirtilmiştir. Üst kimlik statülerinde rol denemelerinin olması ve seçeneklerin değerlendirilmesi ancak alt kimlik statülerinde rol denemelerinin olmaması bu ayrımın nedenidir (Morsünbül, 2005).

Tablo 1. Kimlik Statüleri

Kimlik Statüleri				
Mesleki ve ideolojik durum	Dağınık	İpotekli kimlik	Moratoryum	Başarılı kimlik
Bunalım	Yok	Yok	Var	Var
Bağlanma	Yok	Var	Yok	Var

Kaynak: Santrock, J.W. (2011). *Ergenlik*. (Çev. Siyez, D. M.) Ankara: Nobel

Ergenlik dönemini kimlik gelişimi sürecinde doruk nokta olarak gören Marcia (2002)’ya göre bunun nedeni bu dönemde yaşanan fiziksel, cinsel, ahlaki ve bilişsel gelişimdeki hızlı değişimlerdir. Bir başka neden ise bu dönemde yetişkinliğe geçiş sürecini deneyimleyen ergenden toplumun beklediği rollerin değişmesi, yetişkin rollerini denemesini ve sürdürmesini beklemesidir. Bu iki neden ergenlik dönemini kimlik gelişimi açısından oldukça önemli kılmaktadır.

2.1.2.1. Başarılı kimlik statüsü

Başarılı kimlik statüsündeki kişiler araştırma sürecini deneyimlemekte ve rol denemeleri yaparak bir bağlanma gerçekleştirmektedirler. Bu statüdeki kişiler seçenekler arasında işlevsel bir araştırmadan sonra içsel yatırım gerçekleştirirler. Ayrıca bu kişiler ailelerinin kimlik biçimini de incelemiş, kendilerine uygun olmayanları ayırt edip vazgeçmiş ve ergenlik sürecinin kimlik krizini başarıyla çözümlemiş kişilerdir (Marcia, 1966). Başarılı kimlik statüsündeki kişiler kimlik dağınıklığı karmaşasını çözümlenmede başarılı olmuşlardır. Bu kişiler kendi potansiyellerinin ve sınırlılıklarının farkında olan, düşüncelerini kabul eden ve kendileriyle uyumu yakalamış kişilerdir (Morsünbül, 2005).

Başarılı kimlik statüsü Marcia (1966)'nın kuramına göre kimlik gelişiminde ulaşılabilecek en iyi noktayı ifade etmektedir. Bunun nedeni kişilerin diğerleriyle olan ilişkilerini düzenleme ve dengeli düşünebilme yetisidir (Côté ve Schwartz, 2002). Bu kişiler yaptıkları tercihlerin nedenlerini açıklayabilen, gerçekçi kararlar alabilen, kararlarında diğerlerine bağımlı kalmayan ve kendi kararlarını bağımsız olarak alabilen kişilerdir (Demir ve Derelioğlu, 2010).

2.1.2.2. Moratoryum kimlik statüsü

Moratoryum kelimesi henüz tamamlanmamış bir arayış sürecini ifade etmektedir. Moratoryum kimlik statüsündeki kişiler sahip oldukları seçenekleri değerlendirir ve rol denemeleri yaparlar ancak tamamen bir bağlanma gerçekleştirmezler. Moratoryum süreci başarılı kimlik oluşturmaya giden yolda bir ön koşuldur (Morsünbül, 2005). Kişi kafasındaki soru işaretlerini gidermek için birçok yol dener. Bu süreçte ergenler kimlik krizi sürerken kalıcı ve önemli kararlar vermekten kaçınarak bağlanmayı reddederler (Marcia, 1966). Bu aşamadaki ergenler genellikle politika, eğitim, siyaset gibi birçok alanı eleştirerek farklılaştırmak isterler (Morsünbül, 2005). Eğer birey seçenekler arasında mantıklı kararlar alıp bir bağlanma gerçekleştirirse başarılı kimlik statüsüne erişir (Kroger, 1989; akt., Gönül, 2008).

Bu aşamada bireyler değişken davranışlarda bulunabilirler. Bazen aktif bazen içe dönük davranışlar sergileyebilir, duygusal olarak gergin hissedebilirler. Aile ve çevresiyle mücadele eden birey ahlaki olarak da kaygılıdır. Uygun ve isyankar davranış arasında farklılaşma gösterebilirler (Muus, 1996; akt., Gönül, 2008).

Diğer kimlik statüleri arasında en az otoriteryan olan statü moratoryum kimlik statüsüdür. Bunun yanı sıra ipotekli ve başarılı kimlik statüsüne göre moratoryum statüsünde kaygı düzeyi daha yüksektir (Kroger, 1989; akt., Gönül, 2008).

2.1.2.3. İpotekli kimlik statüsü

İpotekli kimlik statüsündeki kişiler ise herhangi bir seçeneği değerlendirmeden ya da rol denemelerinde bulunmadan aile, akraba, arkadaş gibi kişilerin isteklerine göre bir bağlanma geliştirmektedirler (Marcia, 1966; Santrock, 2011). Bu bireylerin seçimleri kendi kararlarının sonucu değil, çevrelerinde otorite olarak gördüğü kişilerin tercihlerinin sonucudur (Atak, 2011). Marcia (1966) bu kişilerin ailelerin çok bağımlı olduğunu, kendilerini onlara göre şekillendirdiklerini, kendi isteklerini dikkate almaksızın ve sorgulamaksızın ailelerinin tercihlerine bağlandıklarını ifade etmiştir.

Çevrelerindeki kişilerin tercihlerine göre bağlanmalarını oluşturan ipotekli kimlik statüsüne sahip bireyler diğerlerine göre uyumlandığından içinde bulundukları durum ve ideal durum arasında bir çatışma yaşamazlar. Adeta bir cam fanusta bulunan bu bireyler mutludurlar çünkü oranın dışına çıkma çabasına girmemiş ve dışarıyı deneyimlememişlerdir. Bunun nedeni ailelerinin oluşturduğu değerlerin devamlılığını sürdürme isteği ve buna bağlı bir kimlik statüsü oluşturmuş olmalarıdır (MacKinnon ve Marcia, 2002)

İpotekli kimliğe sahip kişilerin hayatı işlevsel uyumluluk üzerine kuruludur. Bu kişiler içinde bulundukları ortamlara uyma eğilimi gösterir, bu sayede çatışma ve sorunlardan uzak kalırlar. Ayrıca bu kişiler gelişimsel olarak başarılı kimlik statüsüne erişmiş bireylerin gelişimsel örüntüsünden farklıdır çünkü kendi değerleri ve kimliklerini oluşturmak için bir arayışa girmemiş, bu süreci deneyimlememişlerdir. Bunlara rağmen ipotekli kimlik statüsü dağınık kimlik statüsüne göre daha olgun sayılmaktadır. Çünkü kuramın iki temelinden biri (bağlanma) bu statüde bulunmaktadır. Dağınık kimlik statüsünde ise ne bunalım ve bağlanma vardır. Bu nedenle ipotekli kimlik statüsü dağınık kimlik statüsüne göre daha olgun sayılmaktadır (Cote ve Schwartz, 2002).

2.1.2.4. Dağınık kimlik statüsü

Dağınık kimlik statüsündeki kişiler ise farklı alanlar da geçici araştırmalar yapsalar da henüz bir bağlanma gerçekleştirecek kadar yönelime sahip değildirler. Mesleki ve ideolojik konularda kararsızlık yaşamaktadırlar. Bu statü Erikson'un kuramında yer alan kimlik kazanımına karşı kimlik kargaşası krizinin kimlik kargaşası boyutunu oluşturmaktadır (Atak, 2011). İş ve ideolojiyi kolay değişebilen ve vazgeçilebilen olgular olarak bulan bu kişiler için bağlanma oluşturmak önceliği oluşturmamaktadır. Seçeneklere karşı genellikle kayıtsız görünen bu kişiler uyumlu ve esnek görünen bir profile sahiptirler (Marcia, 1966).

Genel anlamda dağınık kimlik statüsündeki bireyler kişiyi bir arada tutan, ona seçim yapması ve yaşamda tutarlı bir yol izlemesi için sağlam bir temel oluşturan kimlik yapısının eksikliğini yaşamaktadır. Bu bireylerin çoğu onlara verilen fırsatları değerlendirmekte zorlanan ve işlevlerini tam olarak kullanamayan bireyler haline gelir (Schwartz, 2001).

Yüzeysel olarak keşif yapan ancak bağlanma gerçekleştirilmeyen dağınık kimlik statüsüne sahip bireyler politika, meslek, din gibi alanlarda bireysel bağlanma gerçekleştirmezler. Morsünbül (2005) bu statüdeki kişilerin birbirinden farklı kişilik özelliklerine sahip olduğunu ifade etmektedir. Bu kişilerin kendilerine göre bir inanç ve görüşlerinin olmayışı zaman içerisinde kişiliğin dağılmasına ve çeşitli psikopatolojilere de yol açabilir.

2.1.3 Beliren Yetişkinlik Dönemi ve Kimlik Gelişimi

Arnett (2004)'e göre ergenlik ve yetişkinlik arasında kalan ve yaklaşık 18-25 yaş arasını oluşturan dönem “beliren yetişkinlik dönemi (emerging adulthood)” olarak tanımlanmaktadır. Kendilerini henüz bir yetişkin olarak görmeyen bu dönemdeki bireyler, yetişkinlik dönemini bağımsızlıklarının sona ereceği bir dönem olarak görmekte ve bu geçişten endişe duymaktadırlar (Doğan ve Cebioğlu, 2011).

Günümüzde beliren yetişkinlik dönemindeki 20’li yaşlarda bir genç henüz üniversite öğrenimine devam etmekte ve evlilik, çocuk yapma, kariyer gibi olguları erteleyip odağını eğitime vermektedir (Doğan ve Cebioğlu, 2011). Birçok iş en az lisans derecesini -hatta daha fazlasını- bir ön koşul olarak gerektirmektedir. Bu nedenle yirminci yüzyılın ikinci yarısı ve yirmi birinci yüzyıl itibariye artık gençler daha fazla yükseköğrenime devam etmektedir (Wiik, 2009). İş gücünde eğitime yapılan vurgunun artması, evliliğin ötelenmesi ve sosyal yaşamdaki farklılaşmalar bireylerin yetişkinliğe geçiş sürecini önceki dönemlere göre zorlaştırmaktadır.

Arnett (2004) bu dönemin belirleyici olan birtakım özelliklerini sıralamıştır. Bunlar; kimlik keşfi, kararsızlık, kendine odaklanma, arada kalmışlık hissi (ergen ve yetişkin) ve olanaklar sürecidir. Kimlik oluşturma süreci Arnett (2007)'e göre önceki yıllara göre daha zor bir hale gelmiştir. Çünkü değişen koşullar gençlerin yetişkinliğe geçiş sürecini de zorlaştırmıştır. Yirminci yüzyıldaki gençler eş ve iş hayatının tanımlanmış rolleri içerisinde kimliklerini daha kolay kazanabilmekteyken, günümüzde gençlerin bir iş veya ortaklık sürecine başlamadan önce sorgulamalar yaptıkları görülmektedir. Yetişkinliğe geçişin uzaması döneminde çoğu genç birey önceliğini eğitim öğrenimine vermektedir. Dolayısıyla kimlik kazanımı süreci de bu dönemde sürmektedir. Erikson (1968) kimlik gelişimine dair asıl vurguyu ergenlik döneminde yapsa da, gelişmiş toplumlarda gözlenen “uzamış ergenlik” dönemi günümüzün modern toplumunda “beliren yetişkinlik” dönemine denk gelmektedir. Bu

nedenle yirmi birinci yüzyılın toplumlarında kimlik kazanımı süreci beliren yetişkinliğe denk düşmektedir (Arnett, 2000).

Arnett (2007)'in bu döneme beliren yetişkinlik adını vermesinin birtakım nedenleri vardır. Bu döneme ergenlik veya geç ergenlik denmesini uygun görmemiştir. Bunun nedenleri arasında ergenlerin puberte sürecinde olması, yasal olarak çocuk kabul edilmeleri çoğunun okula gitmesi ve ailesi ile beraber yaşaması henüz bağımsızlaşmamış olması vardır. Beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler ise fiziksel olarak olgunlaşmalarını tamamlamış, çoğu üniversiteye giden ve ailesinin yanından ayrılmış bireylerdir. Bu kişiler üniversiteye devam edebilir veya bir işte çalışabilirler. Yine bu döneme “yetişkinlik” denmemesinin de bazı nedenleri vardır. Bireylerin henüz tam zamanlı bir işe sahip olma, evlenme ya da uzun süreli bir ilişki gibi yetişkine ait rolleri yerine getirmemesi bu nedenler arasındadır. Beliren yetişkinlerin çoğu yetişkinliğe bazı yönlerden ulaşmış bazı yönlerden ulaşmadığını belirtmiş ve bu konudaki öznel hislerini paylaşmışlardır. Bu durum bu dönemdeki bireylerin basamak basamak yetişkinliğe geçişini göstermektedir (Arnett, 2000).

Beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler kimlik arayışına devam etse de ergenlerden farklı olarak daha bağımsız hareket etmekte ve birçoğu aile evinden ayrılmaktadır. Ancak buna rağmen ergenlikle benzer olarak henüz birçoğu evlilik, iş, anne baba olma gibi olgulara bir bağlanma gerçekleştirmemektedir. Kişiler bu dönemde kendileri için en iyi olabilecek süreçleri ve fırsatları değerlendirmeye çalışmaktadır (Ergin, 2015). Bu dönem bireyler arayışlarını çalışma, aşk ve dünya görüşü başta olmak üzere çeşitli alanlarda gerçekleştirmektedir (Atak, Kapçı ve Çok, 2013). Bu alandaki arayışlar ergenlik döneminde de olmasına rağmen arayış biçimleri birbirinden farklıdır. Ergenlikteki iş ve aşk üzerine arayışlar haz odaklıyken beliren yetişkinlikte hayatını nasıl ve kiminle geçireceğine ilişkin daha gerçekçi temellere kuruludur. Ergenlik döneminde çalışılan iş para kazanma ve boş vakitlerini değerlendirme üzerine kuruluyken beliren yetişkinlikte kendine ve eğitimine uygun bir iş bulma temelindedir (Atak ve Çok, 2010).

Beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler bir taraftan ailesine bağlı ergenlerden farklı ancak bir taraftan da yetişkin rollerini yerine getiren yetişkin bireylerden farklıdır. Bu aradaki geçiş süreci kimlik kazanımları ve kendilerini tanımları için önemli bir fırsatı oluşturmaktadır. Bu dönemde birey kendisinin nasıl biri olarak

görüldüğünü fark etmeye, çekici ve itici gelen yönlerini keşfetmeye başlarken aynı zamanda da kendini tanıma fırsatı bulur (Arnett, 2004). Bu keşif ve kendini tanıma süreçlerinde öne çıkan önemli bir kavram da “aidiyet” kavramıdır. Bireyin keşifleri ve tercihleri sonucunda oluşturduğu veya oluşturamadığı aidiyet duygusunun kimlik gelişiminde önemli olduğu düşünülmektedir.

2.2 Aidiyet Kavramı

Aidiyet kavramı “ilişkili olma”, “mensup olma”, “ait olma” gibi kelime anlamları taşır. İnsanı ilişkilerinde anlamayı önceleyen aidiyet kavramı ilişkilendirme ile anlaşılabilir bir kavram olarak karşımıza çıkar. Bu ilişkilendirme nesneye, topluma, sosyal topluluğa, etnik gruba ya da insana olabilir. Bireyin kendini tanımlamada kullandığı faktörlerin çeşitliliğine göre bu unsurlar genişletilebilir. Bir başka açıdan bakıldığında aidiyet eklemlenme, ayrışma ya da birleşme aşamalarıdır denebilir. İnsan olmanın adeta bir gerekliliği olan aidiyet bir bütünleşme çabasıdır. İçine doğulan sosyal çevre bireyin benliğinde aidiyet duygusunu doğrudan oluştururken insanın bilinçli ve sosyal bir varlık olması ile aidiyet, tercihlerin bir sonucu olarak da inşa edilen bir boyutu içerir. Buna göre aile, etnik kimlik, vatan vb. gibi unsurlar doğumla gelişen boyuta örnek oluştururken eğitim, siyaset, ekonomik çevreler vb. unsurlar da bireyin kendi tercihleri sonucu şekillendirdiği aidiyet boyutuna örnek oluşturur (Alptekin, 2011).

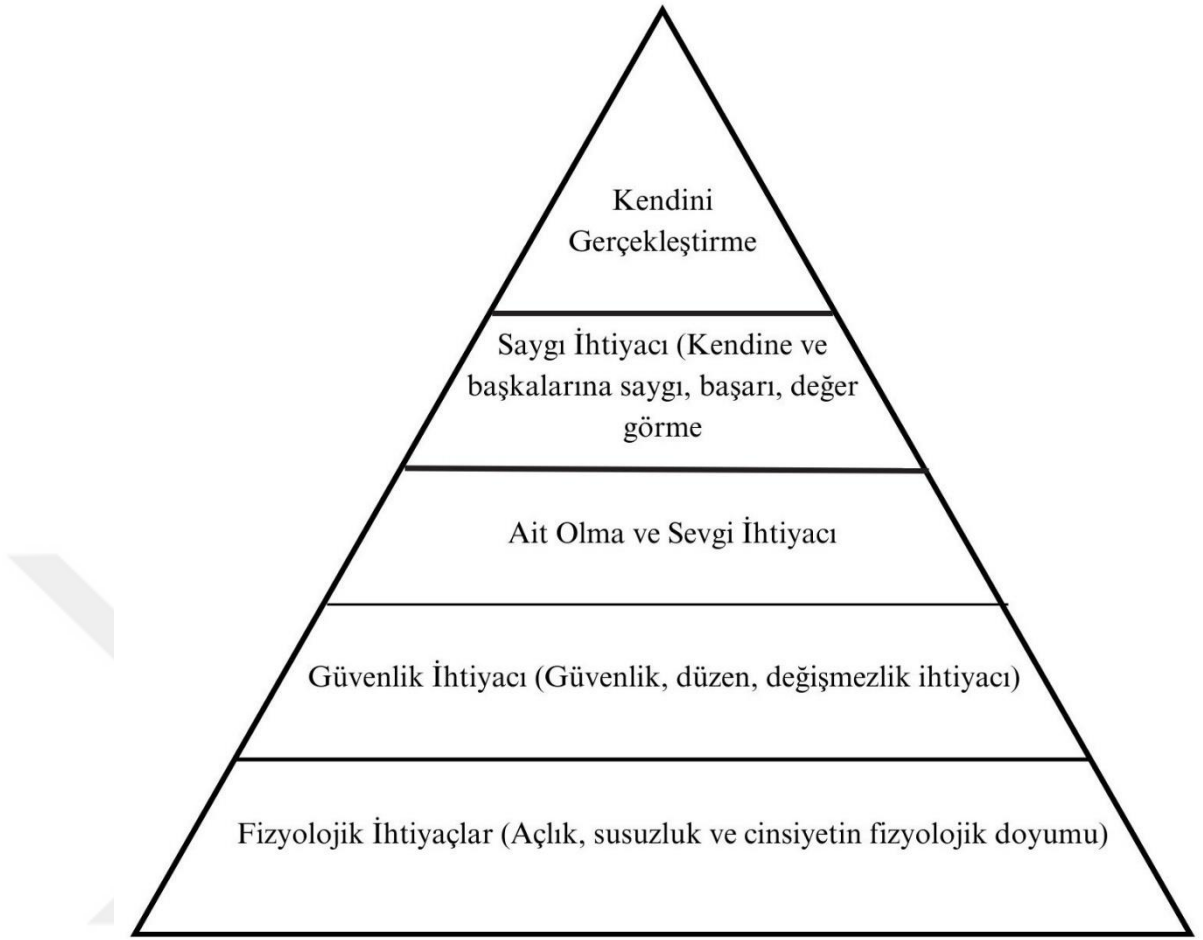
Temel bir ihtiyacı oluşturan ve birey, aile, toplum açısından önem taşıyan aidiyet hissi ilişkililik ve sosyal/duygusal bağlılığın bir unsurudur (Hill, 2006). Aidiyet duygusu kurulan ilişkilerle doyurulabilen bir ihtiyaçtır ve her bireyin bu ihtiyaç düzeyi birbirinden farklılık gösterir. Kimi insanlar daha az ilişkiye ihtiyaç duyarken kimi insanlar daha fazlasına ihtiyaç duyabilir. Sosyal bir unsur olan insan için arkadaş, aile ve toplumla kurulan bağlar kişinin hem kendisini güvende hissetmesini sağlar hem de aidiyet duygusunu geliştirir. Birey güvende hissettikçe, aidiyet oluşturdukça ve diğerlerine güvendikçe kendini bir grubun üyesi olarak algılar. Kişinin farklı toplumsal kesimlerle kurduğu bağlar onu topluluğun bir parçası haline getirir (Duru, 2007). Aidiyet duygusunun yokluğu kişiye güvensizlik duygusu hissettirebilir. Ayrıca yalnızlık, sosyal soyutlanma ve yabancılaşma gibi zorlayıcı duyguların da yaşanmasına neden olabilir (Duru, 2007).

Literatüre bakıldığında aidiyet kavramı çeşitli kuramlarda ele alınmıştır. Bağlanma kuramı kapsamında aidiyet kavramını ele alan Bowlby (1975) ebeveynin ilgili, sıcak, bakım veren davranışlarının bağlanma davranışını tamamlayıcı ve güven yaratıcı davranışlar olduğunu öne sürmüştür. Böylelikle ebeveyn çocuk için ait olma ihtiyacını karşılayabileceği güvenli bir temel oluşturur. Maslow (1943)'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramına göre ise ait olma; fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarından sonra temel bir ihtiyaç olarak hiyerarşide yerini alır. Aidiyet kavramının ele alındığı bir başka kuram ise Glasser (1997)'in seçim teorisidir. Glasser (1997) bireyin yönlendirildiği psikolojik ihtiyaçlardan birinin “ait olma” ihtiyacı olduğunu öne sürmüştür.

Kişinin önemli ihtiyaçları arasında yer alan aidiyet kavramı bir sonraki bölümde Maslow'un (1943) ihtiyaçlar hiyerarşisi bağlamında detaylı ele alınacaktır.

2.2.1 Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi ve Aidiyet Kavramı

1960'lı yıllarda Hümanistik Psikoloji akımı dünyada ilgiyi üzerinde çekmiştir. Bu akımın öncüsü Abraham Maslow (1908-1970) insanın davranışlarını yönlendiren en önemli faktörün ihtiyaçlar olduğunu öne sürmüştür. Bu ihtiyaçları bir hiyerarşiye göre sıralayan Maslow (1943) “İhtiyaçlar Hiyerarşisi” adı verilen bir model oluşturmuştur. Bu model Şekil.1'deki gibidir (Cüceloğlu, 2015) :

Şekil 1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Maslow'un "ihtiyaçlar hiyerarşisine" göre insanın kendini gerçekleştirmeye giden yolda karşılaması gereken öncelikli ihtiyaçları vardır. Belirli bir hiyerarşiye göre düzenlenen bu ihtiyaçlara göre en alt basamakta yer alan ihtiyaçlar öncelikli olarak doyurulması gerekenlerdir. Birey bir önceki basamaktaki ihtiyacını yeteri kadar karşılamadığında bir üst basamak önceliği olmamaktadır (Görmüş, 2021). Beş basamaktan oluşan bu ihtiyaçlar sırasıyla; fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyacı, ait olma ve sevgi ihtiyacı, takdir edilme ve saygı ihtiyacı, kendini gerçekleştirme şeklindedir. Fizyolojik ihtiyaçlar basamağında birey yeme, içme, cinsellik, uyku, hava, boşaltım gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak durumundadır. İkinci basamak olan güvenlik ihtiyacında ise bireyin kendisi ve ailesi için güvenli yaşam, kaos ve karışıklıktan uzak düzen içinde bulunma eğilimi ve iş ihtiyacı gibi ihtiyaçlar bulunmaktadır (Çoban, 2021).

Maslow'un hiyerarşisine göre temel ihtiyaçlarını karşılayan birey üst basamaklara çıktıkça karşılaması gereken ihtiyaçları farklılaşmaktadır. Ait olma, saygı görme, sevme ve sevilme, kimlik oluşturma, bağ kurma gibi ihtiyaçlar ortaya çıkmaktadır. Maslow'a (1943) göre ait olma ihtiyacı kişinin önemsendiğini, değer gördüğünü, kabul edildiğini bilme, hissetme ihtiyacıdır ve üçüncü basamakta yer almaktadır. Aidiyet gereksinimi hiyerarşide de yer aldığı üzere bir ihtiyaçtır ve görmezden gelinemez (Zalenski ve Raspa, 2006). Dolayısıyla aidiyet kişinin bir eşya, grup, nesne, insan gibi bir unsura bağlılık durumudur denilebilir (Poston, 2009). Özellikle ergenlik sürecinde aidiyet duygusu kişinin kimlik gelişimi süreci için de önem taşımaktadır. Ergenlik sürecinde kabul görme, ait olma, bağlanma, benlik saygısı gibi ihtiyaçları ön plana çıkmaktadır. Maslow üçüncü basamakta yer alan aidiyet ihtiyacının karşılanmasıyla bireyin kendini gerçekleştireceğinin ve özsaygı geliştireceğinin altını çizer (Özkan, 2015). Dördüncü basamakta yer alan saygı ihtiyacı ise kişinin başarılı olma, statü kazanma, kendine ve başkalarına saygı duyma, toplum tarafından kabul edilme ihtiyacını oluşturmaktadır. Piramidin en tepesi olan kendini gerçekleştirme ihtiyacında ise bireyin yapabildiklerine ve kendisine ilişkin farkındalık kazanma, yaratıcılık, kişisel doyum, erdemlilik, içtenlik gibi durumlar söz konusudur (Çoban, 2021). Bu noktada bireyin potansiyelini keşfedip bu potansiyeli en üst düzeyde kullanabilmesi beklenir (Durlanık, 2019).

Bireyin kendini gerçekleştirme durumu içindeki yetenekleri keşfedip ortaya çıkarması ve potansiyelini fark edip kullanabilmesi ile ilgilidir. Kendini gerçekleştirme ihtiyacı insanın yapabileceğinin en iyisini yapması ve tatmin duygusuna ulaşması ihtiyacını temsil eder (Maslow, 1969). Bu anlamda bakıldığında insanın kendini gerçekleştirebilmesinin yolu kendi benliğini tanımasından geçer (Çoban, 2021).

Üçüncü basamakta yer alan aidiyet ihtiyacı görüldüğü gibi Maslow'un da hiyerarşisinde yer verdiği önemli bir ihtiyaç boyutunu oluşturmaktadır. Bireyin aidiyet yaşantısı bebeklikte başlayan ve çocuklukta birlikte olma güdüsüyle devam eden bir süreçtir. Çocukluk sonrası ise ergenlik ve yetişkinlik gibi tüm evrelerde insanın aitlik ihtiyacının önemi görülmektedir (Alptekin, 2011).

Bireyin ilk sosyal çevresi olan aile, aidiyet ve güven duygularının temelini oluşturan bir kurumdur. Bu nedenle bir sonraki başlıkta aile aidiyeti kavramı detaylı olarak ele alınacaktır.

2.2.2 Aile Aidiyeti

Kişinin hayatında ilk etkileşim alanı olan ve hayat boyu gelişiminde önemli yer tutan aile kurumu aynı zamanda fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişimin gelişmeye başladığı ilk kurumdur (Mavili, Kesen ve Daşbaşı, 2014). Ailenin anlamı farklı yaş gruplarına ve bireylere göre farklılaşsa da aile varlığın her alanını etkilemektedir. Bireyler için bir temel oluşturduğu kadar aile toplum için de bir temel bir yapıtaşını oluşturmaktadır (Güler ve Ulutak, 1992). Dolayısıyla ailenin sosyal değişimlerin başlangıcı için önemli bir etkisinden söz etmek mümkündür. Sosyal yapıda oluşacak bir değişim ailede başlar. İlk deneyimlerini ailede edinen bireyin düşünce ve davranışları da ailesinin rol model olmasıyla şekillenir. Sosyal yaşantı deneyimi sunmasının yanında ailenin iletişim becerileri, yakınlık kurma, diğerleriyle ilişki geliştirme gibi toplumun sürekliliğini sağlayan önemli yararları da bulunmaktadır (Kır, 2011).

Ait olma ihtiyacında sürekli etkileşim ve düzenli bakım ön plana çıkar. Bu iki unsurun ilk deneyimlendiği ortam ailedir (Baumeister ve Leary, 1995). Pozitif aile ortamının yapıtaşlarından biri olan aile aidiyeti, çocuk ve ebeveyn arasında gelişen karşılıklı duygusal bağ kurmadır. Bağ kurma ailede olumlu bir aidiyet duygusu oluşturarak aile bireylerinin de güvende hissetmelerini sağlar. Aidiyet duygusu güçlü ailelerin birlikte kaliteli vakit geçirme çabalarının olduğu, aile rutinleri edindikleri ve ihtiyaç duyduklarında birbirlerine destek sağladıkları görülmüştür (Günel, 2019).

Çocukların anlaşıldıklarını hissetmeleri, dinlendikleri ve keyifli zaman geçirebildikleri bir aile ortamı aile aidiyet duygusunu arttırmaya yardımcı olabilir (King ve Boyd, 2016). Bunların yanı sıra ailede yaşanan anlaşmazlıklar, görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi, olumsuz alışkanlıklar gibi durumlar aile aidiyetini zedeleyerek aile fertlerinin birbirlerinden uzaklaşmalarına yol açabilir. Aile içerisindeki bu olumsuz durumlar agresif davranışların artmasına, iletişim eksikliğine, bağların zayıflamasına ve ebeveyn-çocuk iletişimde problem yaşanmasına neden olabilir (Camadan, Karataş ve Bozali, 2017).

Bireyin hayatında birçok işlevi bulunan aile sağlıklı olduğunda bireyin gelişimine yarar sağlar. Bu noktada Tuzcuoğlu (1994) işlevsel ailelerin özelliklerini; aile bireyleri birbirlerinin fikirlerine saygı duyarlar, düşüncelerini açıkça ifade edebilirler, eşler birbirinin ebeveynlik rolüne saygı duyarlar, ebeveyn-çocuk arasında

rekabet yoktur, aile bireyleri isteklerini ertelemez, girişimcidir ve araştırmaya açıklardır, bireyler birbiri üzerinde baskı yaratmaz, herkesin rol ve sorumlulukları açıktır ve aile bireylerinin arasındaki ilişki destekleyicidir beklentiler açıkça konuşulur şeklinde sıralamıştır.

Aile aidiyeti duygusunun önemi bu duygunun yokluğunda ya da hissedilmediği durumlarda daha fazla anlaşılmaktadır. Toplumsal sapma veya suça katılma davranışlarının çoğunda aidiyet duygusunun eksikliğine vurgu yapılmaktadır. Parçalanmış aile ilişkileri ve suç davranışları arasında doğrudan bir orantı olduğu belirtilmektedir (Temel ve Aksoy, 2016). Bu bilgilere bakıldığında aile aidiyeti duygusunun koruyucu bir faktör olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Lezin vd. (2004) aile aidiyetini destekleyici birtakım faktörlerden ebeveynlerin çocuklarıyla karşılıklı olarak duygu ve düşüncelerini paylaşması, karşılıklı sıcaklık, ebeveynlerin çocuklarına destek olması, ebeveynlerin çocuklarını aktif dinleme yaklaşımı ile dinlemesi, birlikte aktivitelere katılarak vakit geçirilmesi, ailenin kendine has değerlere/rutinlere sahip olunması, ebeveynlerin çocuğun fikirlerine ve bakış açısına saygı duyması ve ifade etmesi için alan açması, çocuğun okul veya kurs faaliyetlerine dahil olunması, koyulan kuralların nedenlerinin açıklanması, ebeveynin dinlemeye açık tutumda olması, kuralların net olması ve bu konuda ebeveynler ile çocukların anlaşması, dürüstlüğün olması, olumlu davranışlarla ilgili ebeveynlerin rol model olması, sağlıklı ve sağlıklı davranışlarla ilgili beklentilerin ve tutumların açıkça konuşulması şeklinde bahsetmiştir.

Yukarıdaki bu tutumlara bakıldığında, hem aile aidiyetine hem ailenin işlevselliğine katkı sağladığı söylenebilir. Ailenin işlevsel olması ideal aile olarak görülebilir. Bu tutumlar ailenin işlevselliğine katkı sağlayarak ve aidiyeti güçlendirerek geleceğe daha umutlu bireylerin yetişmesini desteklemektedir. Artan aidiyet duygusu ailenin işlevine de olumlu yönde etki etmektedir. İşlevsel bir ailede yetişen bireyin ise riskli davranışlara ve suça yönelme eğiliminin daha az olduğu söylenebilir (Mavili, Kesen ve Daşbaşı, 2014). Yapılan bir araştırmada bireyin sosyal ve psikolojik işlevselliği ile aidiyet duygusu ilişkili bulunmuştur. Yanı sıra aidiyet duygusunun yüksekliğinin bireyin yüksek işlevselliğine de katkı sağladığı görülmüştür (Hagerty vd., 1996). İşlevselliğe katkısının yanı sıra bireyin ailesine hissettiği aidiyet ve oluşturduğu bağ bireyin baş etme becerilerine de katkıda bulunur (Mavili, Kesen

ve Daşbaşı, 2014). Bu bağı oluştururken ise ebeveynin duygusal anlamda desteği ve erişilebilir oluşu önem taşır. Bir sonraki başlıkta ebeveyn duygusal erişilebilirliği detaylı olarak ele alınacaktır.

2.3 Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği Biringen (2000) tarafından ebeveynin ilettiği mesajlar ve ebeveynin çocuğun ilettiği mesajları anlaması olarak tanımlanmaktadır. Ebeveyn duygusal erişilebilirliği kavramı ilk kez 1991 yılında kullanılmış, temelinde Bowlby ve Ainsworth'ün bağlanma kuramına dayanmaktadır (Biringen, 2000). Duygusal erişilebilirlik sadece fiziksel yakınlığa değil aynı zaman da duygusal yakınlığa da vurgu yapar. Bireylerin birbirlerinin duygusal olarak verdiği mesajları ve ipuçlarını okuyabilmeyi, bunlara karşılık verebilmeyi ifade eder (Emde ve Easterbrooks, 1985; akt., Kelek, 2020).

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği ise ebeveynin çocuğun verdiği duygusal mesajları alabilmesidir (Emde, 2000). Çocuk ve ebeveyn etkileşiminde samimi bir şekilde duyguların ifade edilmesi önem taşır. Ebeveynin çocuktan gelen mesajları alması ve bu mesajlara yönelik farkındalığının olması duygusal erişilebilirliğin temeli olmaktadır (Biringen, 2000). Ebeveyn duygusal erişilebilirliği hem ebeveynin hem çocuğun algı, duygu, davranış yönünden etkileşimini kapsamaktadır. Ebeveynin yanında çocuğun beklentileri de ebeveynin davranışlarının duygusal olarak erişilebilir algılanmasında rol oynamaktadır (Bringen ve Robinson, 1991). Örnek olarak iki çocuğuna da benzer tutumlarda davranan bir ebeveyn bir çocuğu tarafından duygusal olarak erişilebilir olarak algılanırken diğer çocuğu tarafından algılanmayabilir (Kelek, 2020).

Çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkinin kalitesine vurgu yapan ebeveyn duygusal erişilebilirliği kavramı duyguların açıkça ifadesi ve ilişkinin niteliği ile ilgilidir. Bebeklik döneminde ebeveynlerin bebeklerin fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılaması güvenli bağlanmanın temelini oluşturur. Bu ihtiyaçlar karşılanmadığında ise güvensizlik duygusu oluşmaktadır. Bebeklik döneminde güvenli veya güvensiz bir temelin oluşması kişinin ilerleyen yıllarında ilişkilerine bağlanma biçimine de yansımaktadır. Güvenli bağlanma oluşturan kişilerin zihinsel şemaları daha pozitif olmaktadır (Zengin, 2023).

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği kavramı ebeveyn ve çocuk boyutlarından oluşmaktadır. Ancak bütünü anlayabilmek için ilişkiye büyük perspektiften de bakmak gerekmektedir. Dört boyuttan oluşan ebeveyn boyutları; ebeveyn duyarlılığı, ebeveyn yapılandırması, ebeveynin müdahaleci olmayan tutumu ve düşmanca duyguları şeklindedir. Çocuk boyutları ise çocuğa ait tepkiler ve ebeveyn katılımı olmak üzere iki alt boyutu kapsamaktadır (Biringen, 2000).

Ebeveyn boyutlarının ilki olan ebeveyn duyarlılığı; ebeveynin çocuk ile arasında sağlıklı bir bağ kurması ve devam ettirebilmesi için yöneldiği davranış biçimleri ve duyguları içermektedir (Saunders vd., 2015). Kişi ebeveyn duyarlılığına sahipse samimi, pozitif ve güvenli bir ortam oluşturmaya çalışır. Bu boyutta duyguların doğru anlaşılması ve ihtiyaca doğru yanıt verilmesi önem taşımaktadır (Biringen vd., 2014). Duyguların anlaşılması ve doğru ifade edilmesi bu kavramın kritik noktasını oluşturmaktadır. Çocuğun özerklik gelişimini de engellemeden uygun sınırları çizmek ve ona rehberlik etmek ebeveyn yapılandırması boyutunu oluşturur. Çocuk eylemde bulunur ve ebeveyn hem keşif sürecini destekler hem de yaşına uygun kurallar ve sınırlar belirler (Biringen, 2000). Bu noktada çocuğun yaşına uygun ve tutarlı sınırlar belirlemek kritiktir. Müdahaleci olmayan boyut ebeveynin aşırı korumadan, baskınlık kurmadan, çocuğun özerkliği zedelemekten sınırları koruyan ebeveyn boyutunu temsil eder. Sadece çocuğa kural koyarak itaat etmesini beklemek yerine çocuğa dolaylı ve doğrudan farklı yollarla ulaşarak nitelikli bir duygusal beraberliğe ulaşma çabasıdır (Biringen, 2000). Çocuğa aşırı müdahale etmek negatif etkiler doğurmaktadır. Çocuk uygun sınırlar içerisinde özgür olmalıdır. Ayrıca duygusal anlamda “orada olma hali” de bu boyutla ilgilidir. Çocukları belirli sınırlar içerisinde özgür bırakmak çocuğun problem çözme becerilerini kazanmasında da destekleyicidir. Çünkü ebeveyn çocukların problemlerini halletmek için sürece olabildiğince az dahil olur. Duygusal olarak “orada olarak” çocuğun problemlerini çözmesi için keşif sağlar. Dolayısıyla çocuklar zorlu yaşam olaylarının üzerinden gelmek için gerekli becerileri geliştirirler. Son boyut olan düşmanca duygular boyutu her ne kadar olumsuz bir ifade gibi görünse de çocuk ile kurulan iletişimde sabırlı, hoşgörülü, ve yapıcı bir tutumda olmayı içerir. Duyguyu düzenleyebilmeyi, öfkeyi ve dürtüleri kontrol edebilmeyi ve uygun şekilde ifade edebilmeyi kapsamaktadır (Biringen, 2000). Bebeklik döneminde zorlayıcı gece uykusu süreçlerinde ebeveynin sakinliğini koruması ve uygun şekilde

davranması, sonraki dönemlerde ise çocuğun davranış yönetimi yapamaması karşısında duygusunu ve düşüncesini düzenleyerek çocuğa uygun geri bildirimlerde bulunması ebeveynin düşmanca olmayan tutumuna örnektir (Biringen, 2000).

Ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin çocuk boyutlarına bakıldığında ilk boyut olan çocuğa ait tepkiler boyutu çocuğun özerk bir şekilde yaşlarına uygun aktivitelerde bulunmalarını ve ebeveynlere de işlevsel bir şekilde cevap verme becerileridir. Bir diğer boyut olan çocuğun ebeveyne katılımı ise çocuğun etkileşimlerine ve oyunlarına ebeveyni de dahil etmesini içerir (Easterbrooks ve Biringen, 2000). Ebeveynin çocuğun oyunlarına dahil olması ve çocuğun davet için girişimde bulunması duygusal erişilebilirliğin olduğunun göstergesidir. Çocuğun ebeveynle göz teması kurması ve sürdürmesi, iletişim kurması, oyun oynaması duygusal erişilebilirlik düzeyini yükseltmeye katkı sağlamaktadır (Zengin, 2023). Çocukluktan ergenliğe geçiş sürecinde ebeveyn den destek algısında azalma olsa da, ergenlik sürecinde ebeveynin duygusal olarak ulaşılabilirliği ve yakınlığı çocukların duygusal uyumlarını desteklemekte ve değişim dolu ergenlik sürecinde koruyucu bir faktör olmaktadır (Hair vd., 2008; Trumello vd., 2018; Vassalo, Smart ve Robertson, 2009). Lee ve Gotlib (1991) çalışmalarında çocukların uyumsuz işlevsellikleriyle ilişkili birçok faktörün zemininde ebeveyn duygusal erişilemezliğinin yattığını öne sürmüştür. Daha spesifik olarak bakıldığında boşanma, eşler arası çatışma ve ebeveyn psikopatolojisinde ebeveyn duygusal erişilemezliğinin daha belirgin olduğunu söylemişlerdir. Bu risk faktörlerinde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin düşük olması çocukların uyumsuzluk riskini arttırmaktadır (Biringen, 2000; Lee ve Gotlib, 1991).

Ebeveyn duygusal erişilebilirliği kavramını ergenler üzerinde araştıran çalışmalara bakıldığında Ülkümen (2021)'in 18-21 yaş aralığındaki bireylerle ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolünü araştırdığına rastlanmıştır. Sonuç olarak oyun bağımlılığı ile ebeveyn duygusal erişilebilirliği arasında duygu düzenleme güçlüğü'nün anlamlı şekilde aracılık ettiği bulgusu elde edilmiştir.

Ergenler ile yapılan bir başka araştırmada ise ebeveyn duygusal erişilebilirliği; benlik kurgusu ve bilişsel esneklik kavramlarıyla beraber incelenmiştir (Kahraman ve İkiz, 2021). Sonuç olarak ergenlerin anneye duydukları duygusal erişim, babaya duydukları duygusal erişimden yüksek bulunmuştur. Diğer değişkenlerle ilişkisi

incelendiğinde ise ebeveyne duygusal erişilebilirliğin özerk benlik ile negatif yönlü ilişkisi olduğu; ilişkisel benlikle ise pozitif yönde ilişkisi olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre anne ve babaya duygusal olarak erişilebilirliğin ergenlerin benlik kurguları üzerinde etki sahibi olduğu söylenebilir. Ebeveynleriyle beraber zaman geçirmeyi seven, duygusal olarak varlıklarını yanında hisseden, ailesinin gözünde değerli olduğunu bilen bireylerin duygusal erişilebilirliğinin yüksek olduğu söylenebilir. Son olarak ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin bilişsel esneklik ile ilişkisi incelendiğinde ise pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır (Kahraman ve İkiz, 2021). Ebeveynine duygusal erişilebilirliği yüksek bireylerin bilişsel esnekliğinin de yüksek olduğu söylenebilir. Bilişsel esnekliği yüksek bireylerin zorluklarla mücadele kapasitesinin ve yeni durumlara adaptasyonun daha kolay olacağı söylenebilir (Asıcı ve İkiz, 2015)

Bu bilgiler ışığında ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin çocukluk döneminde olduğu gibi ergenlikte de önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Ergenlik döneminin en temel gelişim görevinin kimlik oluşturmaya başlamak olduğu göz önüne alındığında bu süreçte gelişmeye başlayan kimlik statüsünde ailenin önemli etkisi yadsınamaz. Aidiyetin ise bireyin temel bir ihtiyacı olduğu, aileye olan bağlılığın ve aidiyet duygusunun bireyin yaşamında olumlu katkılar sağladığı görülmektedir. Ebeveynin duygusal olarak erişilebilirliği de duygusal yakınlığı, ihtiyaç anında orada olabilmeyi vurgulamaktadır. Bir araştırmada ebeveynin duygusal mesafesinin fiziksel mesafeden daha zedeleyici bir etki bıraktığı görülmüştür (Lum ve Phares, 2005). Dolayısıyla aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin kişinin kimlik statüsünü de şekillendirmede etkili olabileceği varsayılabilir.

2.4 Kimlik Statüleriyle İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde kimlik statüleri ile ilgili literatürdeki araştırmalara yer verilmiştir. İlk olarak yurtdışı araştırmalarına daha sonra da Türkiye araştırmaları yer almıştır.

18-24 yaş arası bireylerle yapılan Schiedel ve Marcia'nın (1967) yaptığı ve her iki cinsiyetin incelendiği bir çalışmada yaş ilerledikçe başarılı ve kararsız kimlik statülerinin arttığı gözlenmiştir. Ayrıca çalışmada %30 başarılı, %21 kararsız, %8 kargaşalı ve %41 erken bağlanmış kimlik statüsü bulunmuştur (Marcia, 1967; akt., Pala, 2007).

Marcia ve Friedman (1970) kolejde okuyan kız öğrencilerle kimlik statülerine ilişkin bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve 49 kişi katılım göstermiştir. Katılımcılar bu görüşmelerden sonra bilişsel becerilerle ilgili bir ölçek, kelime tanıma ile ilgili bir ölçek, benlik saygısını ölçen bir ölçek, kaygı ve otoritercilik ile ilgili de başka ölçekler verilmiştir. Sonuç olarak kimlik statülerinin eğitim görülen branşlarla ilişkisinin bulunduğu ve başarılı kimliğin daha zorlayıcı branşlarda elde edildiği sonucu elde edilmiştir. Bu sonucun yanında başarılı kimliğe sahip öğrencilerin benlik saygılarının daha az, bağımlı kimlik statüsündeki öğrencilerde ise daha fazla olduğu görülmüştür. Otoritercilik puanlarına bakıldığında en yüksek puanlar bağımlı kimlik statüsünde bulunmuştur. Kaygı ölçeğinde ise en düşük puanlar bağımlı kimlik statüsünde görülmüştür (Marcia ve Friedman, 1970; akt., Akar, 2012).

Archer (1982) yaptığı araştırmasında kimlik statülerini sınıf düzeyi, cinsiyet ve sosyoekonomik düzeye göre araştırmıştır. Ortaokul ve lise kademesinde okuyan öğrencilerle yaptığı çalışmada kimlik statülerinin cinsiyet ile ailenin sosyoekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma göstermediğini bulmuştur. Sınıf düzeylerine göre baktığında ise sınıf düzeyi arttıkça başarılı kimlik statüsünün de yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Dağınık ve ipotekli kimlik statüsünün ise her sınıf düzeyinde en göze çarpan statüler olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde Wires, Barocass ve Hollenbeck (1994)'in 14-18 yaş aralığındaki erkek ergenlerle yaptığı bir araştırmada yaş arttıkça başarılı kimlik statüsünün de arttığı saptanmıştır.

Marcia, Kroger ve Martinussen (2010) ergenlik sürecinden genç yetişkinliğe geçiş döneminde kimlik statülerinin değişip değişmediğini incelemişlerdir. Sonuçlara göre 19 yaşına kadar askıya alınmış kimlik statüsü puanlarının yükseldiği, 19 yaşından sonra ise düştüğü sonucuna varılmıştır. Ayrıca geç ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde başarılı kimlik statüsü puanları yükselirken, lise döneminde ipotekli ve dağınık kimlik puanlarının düştüğü sonucu elde edilmiştir.

Meeus vd. (2010) tarafından yapılan 5 yıllık boylamsal çalışmada kimlik gelişim süreçleri çalışılmıştır. Yapılan çalışmada moratoryum kimlik statüsüne sahip olanların suçluluk duygusu ve depresif belirtilere sahip olduğu görülmüştür. Yanı sıra başarılı ya da ipotekli kimlikte olanların ise psikososyal olarak uyum sağlama açısından daha iyi başarı gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma kimlik gelişiminin süreç

oluşumu bağlamına vurgu yaparak kızların erkeklere göre daha hızlı ilerlediğini bulmuştur. Ayrıca kız öğrencilerin başarılı ve ipotekli kimlikte olduğu, erkek öğrencilerin ise moratoryum ve dağınık kimlik statüsüne sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Laghi vd. (2013) kesitsel araştırmasında İtalyan ergenlerin kimlik oluşumu ve bunun zaman perspektifi ile ilişkisi incelenmiştir. Bütünleşmiş bir kimlik duygusuna sahip ergenlerin genellikle geleceğe yönelik bir zaman perspektifine sahip oldukları ve geçmişe yönelik olumlu bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Buna karşılık dağınık kimlik statüsüne sahip ergenlerin geçmişe yönelik olumsuz algılarının olduğu ve geleceğe yönelik daha olumsuz eğilim gösterdikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde Eryüksel (1987)’in yaptığı bir çalışmada üniversite öğrencileriyle çalışmıştır. Araştırmada cinsiyet ve yaşa göre kimlik statüleri incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda erkeklerde başarılı kimlik statüsüne daha sık rastlanırken kadınlarda bağımlı kimlik statüsüne daha sık rastlanmıştır. Kararsız kimlik statüsü ise iki cinsiyette de en az rastlanan kimlik statüsü olmuştur.

Morsünbül (2005) kimlik statülerini cinsiyet, eğitim ve bağlanma düzeylerine göre incelediği araştırmasında 200 lise ve 201 üniversite öğrencisiyle çalışmıştır. Araştırmanın sonucuna göre kızların başarılı kimlikten aldıkları puanların erkeklerin aldığı puanlardan yüksek olduğu görülmüştür. Erkeklerde ise dağınık kimlik puanları kızlarınkinden yüksek çıkmıştır. Askıya alınmış ve ipotekli kimlik türlerinde ise cinsiyete göre bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Eğitime göre puanlar incelendiğinde ise lisede okuyanların ipotekli ve dağınık kimlik puanları üniversitede okuyanlara göre daha fazla bulunmuştur. Başarılı ve askıya alınmış kimlik boyutlarında ise eğitim düzeyinde anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Pala (2007)’nın araştırmasında 55 madde kullanan ve 56 madde kullanmayan ergen katılımcının algılanan anne-baba kabul redleri ve psikolojik uyumları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Sonuçlara göre madde kullanmayan grubun başarılı kimlik statüsü puanları madde bağımlısı gruptan anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Bağımlı grubun ise kargaşalı kimlik statüsünden aldığı puanların anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonucun yanı sıra psikolojik uyum olarak bağımlı ergenlerin

diğer gruba göre daha saldırgan oldukları, özyeterlilik algılarının daha düşük olduğu ve duygusal duyarlılıklarının da daha az olduğu araştırmanın sonuçları arasındadır.

Ülkemizde yapılan bir başka araştırmada 19-26 yaş aralığında üniversite eğitimi alan ve almayan bireylerin kimlik statülerine bakıldığında her iki grupta da en yoğun çıkan statünün askıya alınmış kimlik statüsü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gruplara göre bakıldığında üniversite eğitime sahip olmayan grupta en az rastlanan kimlik statüsünün ipotekli kimlik olduğu; üniversite eğitimi alan grupta ise en az görülen kimlik statüsünün dağınık kimlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Atak, 2010).

Kimlik statüleri ve başa çıkma stratejilerinin incelendiği Ergin (2015)'in araştırmasında 18-25 yaş arasındaki bireylerle çalışılmıştır. Sonuçlara bakıldığında çalışan kişilerin ipotekli kimlik puanlarının öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Erkeklerin ise kararsız ve ipotekli kimlik puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Baş etme stratejileri ile olan ilişkisi incelendiğinde başarılı kimlik statüsü puanları yüksek bireylerin problem odaklı baş etme stratejisini daha fazla kullanma eğiliminde olduğu bulunmuştur. Bunun sonuçların yanı sıra ipotekli kimlik statüsü puanlarının duygu odaklı başa çıkma stratejilerini yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Güler (2019) araştırmasında 15-24 yaş arası bireylerin öznel iyi oluş düzeyleri, kimlik statüleri, aile bütünlük hisleri ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkiye odaklanmıştır. Araştırma sonucunda öznel iyi oluş ve başarılı kimlik oluşturma arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer taraftan moratoryum, ipotekli ve kargaşalı kimlikler ile öznel iyi oluş arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür. Ayrıca ergenlerde aile bütünlük duygusu ve öznel iyi oluş düzeyleri erkeklerde kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Kimlik statüleri olarak bakıldığında ise bir farklılaşmaya rastlanmamıştır.

Eroğlu (2020) 18-30 yaş aralığındaki bireylerle yaptığı araştırmasında bağlanma, kimlik ve kişiliği incelemiştir. Araştırma sonucunda yetişkinliğe geçiş dönemi ile başarılı kimlik ve moratoryum kimlik statüsü arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki saptanmıştır. Bunun yanı sıra ipotekli statü ile beliren yetişkinlik dönemi arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Yıldırım (2020) 18-35 yaş arası Türk asıllı Almanların, Türk asıllı olmayan Almanlara göre kimlik statülerini ve bu statülerin psikolojik belirtileri ve madde

kullanım sıklığı ile ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Türk asıllı Alman grubunda ipotekli ve dağınık kimlik statüleri, Türk asıllı olmayan Alman grupta ise başarılı kimlik statüsü puanları yüksek bulunmuştur. Yine Türk asıllı olmayan Alman grubunda moratoryum kimlik statüsü ile sigara arasında, alkol ile dağınık ve başarılı kimlik arasında ve esrar ile de başarılı kimlik boyutu arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır.

Kaya (2021)'nın yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile kimlik statüleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Saldırganlık boyutlarından sözel saldırganlık ile kimlik statüleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre başarılı ve kargaşalı kimlik boyutunda, bağımlı ile kararsız boyutta ve kararsız ile kargaşalı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır.

Ünsal (2021) araştırmasına genç yetişkin bireylerin benlik saygıları ve kimlik statülerinin bağlanma stilleri ile ilişkisini incelemiştir. 19-40 yaş arasındaki katılımcıların benlik saygıları ve yaş ile kimlik statüleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Cinsiyet ve kimlik statüleri karşılaştırıldığında kadınların ipotekli kimlik statüsüne sahip olma düzeyi erkeklere göre daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Erkeklerde ise puanların başarılı ve askıya alınmış kimlik statüsünde yüksek bulunduğu rastlanmıştır.

Yapılan çalışmalara bakıldığında kimlik statülerinin farklı örneklemeler ve değişkenlerle çalışıldığına rastlanmıştır. Araştırma sonuçlarında kimlik statülerinin farklı örneklemelerde değiştiği görülmektedir.

2.5. Aile Aidiyeti İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde aile aidiyeti ile ilgili literatürdeki araştırmalara yer verilmiştir. İlk olarak yurtdışı araştırmaları daha sonra da Türkiye araştırmaları yer almıştır.

Shlomi (2010) çalışmasında çocukluktaki aile istikrarsızlığı ile genç yetişkinlikteki aile ilişkilerini ve güvenli bağlanmanın bu ilişkileri etkileyip etkilemediğini incelemiştir. Çalışma üniversitede okuyan birinci sınıf psikoloji öğrencileriyle yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda aile istikrarsızlığı aile aidiyetinin anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunmamıştır. Ancak güvenli bağlanma aile aidiyetinin anlamlı yordayıcısı olarak bulunmuştur.

Bal ve Baruss (2011) çalışmalarında algılanan ebeveyn bağlanmasının akademik başarı motivasyonu üzerindeki rolünü incelemişlerdir. Özellikle başarı motivasyonu

ile akademik başarı arasındaki ilişkide bağlanmanın etkisi araştırılmıştır. Yaş ortalaması 18 olan 50 üniversite öğrencisiyle çalışma yürütülmüştür. Araştırma sonucunda ebeveynlerin bağımsızlığı desteklemesinin başarısızlık korkusu ile negatif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Slaten ve Baskin (2013) üniversite öğrencileriyle yaptıkları bir araştırmada aile aidiyeti ile kariyer kararı verme güçlüğünü araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda aile aidiyeti ile kariyer kararı verme arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Sargent vd. (2016) çalışmalarında aidiyetinin depresyona karşı koruyucu etkisini araştırmışlardır. Donanma askerleri üzerinde deney ve kontrol gruplarıyla yapılan çalışmada bazı alt grupların depresif etkilerine karşı aile aidiyetinin koruyucu olduğu bilgisi çürütülmüştür.

King ve Boyd (2016) araştırmalarında ergen grupla çalışmışlardır. Araştırma sonucunda aile aidiyetinin yüksek olmasında anne-çocuk ve baba-çocuk ilişkisinin doğrudan etkili olduğunu bulmuştur. Bunun yanı sıra anne-baba ilişkisinin dolaylı olarak etkili olduğunu bulmuştur. Ayrıca erkeklerin kadınlara göre, büyük yaştakilerin de küçük yaştakilere göre aile aidiyeti duygusunun daha düşük olduğu bulunmuştur. Son olarak kardeş sayısının fazla olmasının da aile aidiyetinin düşük olmasında rol oynadığı tespit edilmiştir.

Türkiye’de aile aidiyeti ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde Alptekin (2011) üniversite öğrencilerinde aidiyet kavramını incelemiştir. Araştırmasında toplumsal aidiyet duygusunun aile bağlılığını etkilediği bulgusuna ulaşmıştır. Bu durum toplumu oluşturan ailenin bireyin kendini topluma ait hissetmesinde önemli bir yeri olduğunu göstermiştir.

Saki (2018) spor yapan ve yapmayan 1200 bireyle gerçekleştirdiği çalışmasında aile aidiyetini spor ve farklı değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucunda aile aidiyeti düzeyinin cinsiyet, okunan bölüm, spor yapma amacı, aile yapısı ve sınıf düzeyine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Beden eğitimi bölümü öğrencilerinin aile aidiyeti düzeyleri psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü öğrencilerinden yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca kadınların aile aidiyet duygusunun erkeklerden yüksek olduğu bulunmuştur. Son olarak ise sağlıklı yaşamı korumak amacıyla spor yapan bireylerin, serbest zamanı değerlendirme amacıyla spor yapan bireylere göre aile aidiyetlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İlik (2019) ergenlerle yaptığı çalışmasında aile aidiyeti ve bağlanma stillerini çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın sonucunda birey ve ailenin kaliteli vakit geçirmesinin aile aidiyetini olumlu yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Durlanık (2019) araştırmasında 5 ve 6. Sınıf öğrencilerinde çalışmış algılanan ebeveyn tutumları ile aile aidiyeti ve empatik eğilimler arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını incelemiştir. Sonuç olarak hem empatik eğilimler hem de aile aidiyeti duygusunun ebeveynlerden algılanan duygusal sıcaklık ile ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca aşırı koruyucu tutum ile reddedici tutumun aile aidiyeti ve empatik eğilimler ile ilişkisi negatif yönlü ve anlamlı bulunmuştur. Yani reddedici ve aşırı koruyucu tutum arttıkça aileye duyulan bağlılık duygusu azalmaktadır denilebilir.

Gök (2019) ise çalışmasında aile aidiyeti, temel psikolojik ihtiyaçlar, anne-baba algısı ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Lise öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmanın sonucunda üç kardeşten daha az kardeşi olanların aile aidiyet duyguları ve baba algılarının daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra erkek öğrencilerin öznel iyi oluş düzeylerinin daha fazla olduğu saptanırken, kız öğrencilerin ise aile aidiyeti duygularının ve baba algılarının daha fazla olduğu saptanmıştır.

Polat (2019) lise öğrencilerinde aile aidiyetini çeşitli psikososyal değişkenlere göre incelemiştir. Araştırmanın sonucunda liseye giden ergenlerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, okuldan kaçma eğilimi, baba ve anne eğitim düzeyi, kardeş sırası ve aile aidiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Özoğul (2020) 356 öğretmen ile yaptığı araştırmasında depresyon, anksiyete, stres düzeyi ve aile aidiyeti kavramları arasında ilişki olup olmadığına bakmıştır. Sonuç olarak aile aidiyeti ile “depresyon, anksiyete ve stres düzeyi” arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani aile aidiyeti duygusu arttıkça “depresyon, anksiyete ve stres düzeyinin” düşeceğini söylemek mümkündür.

Kiremitci (2020) araştırmasında lise öğrencilerinde aile aidiyeti ve şiddet eğilimi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Yapılan analizlerde aile aidiyeti ile okul türü, ailenin tutumu, aile ile geçirilen vaktin sıklığı, kardeş sayısı, aile içerisinde şiddete maruz kalma ve sıklığı, okulda şiddete tanık olma ve sıklığı, internet veya televizyonda şiddete tanık olma durumu ve sıklığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sonuç

olarak bulgulara bakıldığında aile aidiyeti ile şiddet eğilimi arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür.

Literatür sonuçlarında aile aidiyeti kavramının ebeveynlerden algılanan sıcaklık, tutum gibi kavramlarla ilişkili olduğu görülmektedir. Bu anlamda ebeveyn ile ilişkilerin aile aidiyetinde rol oynadığı söylenebilir. Ayrıca şiddet eğilimi ile aile aidiyetinin negatif yönlü ilişkiye sahip olması koruyucu bir etkisinin olduğunu da göstermektedir. Daha kapsamlı yorum yapabilmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

2.6. Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği İle İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile ilgili literatürdeki araştırmalara yer verilmiştir. İlk olarak yurtdışı araştırmaları daha sonra da Türkiye araştırmaları yer almıştır.

Ebeveynlik yaklaşımları ve ergen işlevselliğinin boyutları hakkında çalışan Forehand ve Nousiainen (1993) çalışmalarında kritik bulgulara ulaşmışlardır. 70 ergen katılımcı ve ebeveynleriyle gerçekleştirilen çalışmada anne ve babanın ebeveynliğinin kabul, sıkı kontrol ve psikolojik kontrol olmak üzere üç boyutu incelenmiştir. Sonuçlarda annelerin her boyutta babalardan daha yüksek puan aldıkları; her bir ebeveynin kabulünün ergenle ilişkiyi ön gördüğü; babanın kabul puanının ergenin ev dışındaki işlevsellik puanını yordadığı; anne ve babanın ebeveynlik tarzının ergenin çeşitli alanlardaki işlevselliği için etkileşim halinde olduğu bulunmuştur. Ebeveynlik boyutlarından kabulün ergenin her bir ebeveyne ilişkin algısını açıklayan öncelikli boyut olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada babanın kabulünün ergenin okuldaki işlevselliğini yordayıcı olduğu da ulaşılan bulgular arasındadır.

Lehman vd. (2002) mizaç, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve ebeveyn kişiliği arasındaki ilişkiyi 51 çocukla incelemişlerdir. Araştırma sonucunda çocukların uyum yetilerinde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin önemli bir rol oynadığı ve uyum düzeyleri yüksek çocukların ebeveynlerinin kaygı düzeyleri ile öfkeye eğilimlerinin daha az olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Lovas (2005) ebeveyn ve çocuklar arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında 19 ve 24 aylık bebekler ile ebeveynleri kapalı bir mekanda oyun sürecindeyken video kaydına almıştır. Videodan elde edilen gözlemler ebeveyn duygusal erişilebilirliği ölçeğinin alt boyutuna göre kodlanmış, aradaki farklara bakıldığında ebeveyn cinsiyet

farklarının çocuk cinsiyet farklarından daha büyük olduğu görülmüştür. Ayrıntılı sonuçlar incelendiğinde anne-kız ilişkisinin daha yüksek bir ortalaması olduğu, düşmanlık alt boyutu haricinde anne-oğul ilişkisinin ikinci sırada geldiği, sonrasında baba-kız ilişkisinin bunu izlediği ve son olarak da baba-oğul ilişkisinin geldiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca baba-oğul arasındaki ilişkinin yeterince iyi ebeveynliğin altında kaldığı da sıklıkla gözlenmiştir.

Steinberg ve Davila (2008) ergenlerle yaptıkları çalışmalarında erken ergenlik dönemindeki kızların romantik işlevleri ile depresif belirtiler arasındaki ilişkilerde ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin düzenleyici rolünü incelemişlerdir. Araştırma hipotezinde ebeveynlere duygusal olarak erişilemezliğin zayıf romantik işlevler ile depresif belirtiler arasında bir ilişki gösterme ihtimalinin yüksek olduğu öngörülmüştür. Anneler ve kızlarından toplanan veriler sonucunda romantik deneyimlerin daha yüksek sıklığı ve zayıf romantik yeterlilik, depresif belirtilerin daha yüksek düzeyleriyle ilişkili bulunmuştur. Ayrıca bu ilişkiler ebeveynlerin duygusal olarak ulaşılamaz olduğu ilişkilerde daha yüksek bulunmuştur.

Türkiye’de ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile yapılan çalışmalar incelendiğinde Gök ve Önder (2018) çalışmalarında lise öğrencilerinde temel psikolojik ihtiyaçlar ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğini akran zorbalığının yordayıcıları olarak incelemişlerdir. Öğrencilerin mağduriyet düzeyleri ile ebeveyn duygusal erişilebilirlik, özerklik, yeterlik düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Bu sonuçlara göre temel psikolojik ihtiyaçları karşılanmış ve ebeveynlerine duygusal olarak ulaşabilir olan bireylerin akran zorbalığına maruz kalma düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Aynı zamanda yine sonuçlara göre özerklik ihtiyacının yeterince karşılanmamış olmasının her iki cinsiyette de akran zorbalığına uğrama olasılığını arttırdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Erkan (2019) ise araştırmasında ilk dönem yaşantılarında helikopter ebeveyn tutumları ve ebeveynlere duygusal erişilebilirlik ile erişkin dönem bağımlı kişilik özellikleri arasında ilişkide kişilerarası boyutların aracı rolünü araştırmıştır. 20-55 yaş arası bireylerle gerçekleştirilen araştırmanın sonucunda ebeveyn duygusal erişilebilirliği düzeyinin azalmasının ve helikopter ebeveyn tutumunun artmasının onay bağımlılığını arttırdığı, güven ve duygu farkındalığı düzeyini ise azalttığı bulunmuştur.

Kelek (2020) çalışmasında 18-25 yaş arası 882 bireyle duygu düzenlemenin yordayıcılarını üst duygu durum ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği bağlamında incelemiştir. Yapılan analizlerin sonucunda duygu düzenleme konusunda yaşanan zorlukları ebeveyn duygusal erişilebilirliği en az yordarken, en çok üst duygusunun sonrasında ise duygudurumun anlamlı olarak yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Duygu düzenleme zorluk düzeyini olumsuz üst duygu ve keyifsiz duygu durumun pozitif olarak yordadığı bulunurken olumlu üst duygu, keyifli duygudurum ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin negatif boyutta yordadığı bulunmuştur.

Kesimaliaoğlu'nun (2021) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada psikolojik sağlamlık düzeyleri, stresle başa çıkma stratejileri ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği arasındaki ilişki incelenmiştir. 528 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışmada psikolojik sağlamlık alt ölçeğinin ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve aktif başa çıkma alt ölçeği ile pozitif, olumsuz kaçınan başa çıkma alt ölçekleri ile negatif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Yücel ve Tuzcuoğlu (2021) araştırmalarında ebeveynlere yönelik duygusal erişilebilirliğin üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ve kişilerarası yetkinlik üzerindeki etkisini incelemişlerdir. 446 üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmanın sonucunda ebeveynlere yönelik duygusal erişilebilirliğin, üniversite öğrencilerinde benlik saygısını ve kişilerarası yetkinliği yordadığı bulgusu elde edilmiştir.

Zengin (2023) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmasında öğrencilerin dijital oyun oynama motivasyonlarının ebeveynlerinin duygusal erişilebilirlik puanlarındaki yordayıcılığını, dijital oyun oynamaya yönelik ebeveyn tutumlarının ve diğer değişkenlerin ebeveyn duygusal erişilebilirliği puanları arasındaki anlamlı farkları belirlemeyi amaçlamıştır. Toplamda 671 öğrenci ile yürütülen çalışmanın sonucunda ergenlerin dijital oyun oynama motivasyonlarının ebeveyn duygusal erişilebilirlik puanlarını yordamadığı görülmüştür. Ancak dijital oyun oynamaya ilişkin ebeveyn tutumlarının ebeveyn duygusal erişilebilirliği arasında anlamlı farklar bulunmuştur.

Özaydın ve Soyyiğit (2024) ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile ergenlerdeki psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolünü incelemişlerdir. Katılımcılar 14-19 yaş aralığında 909 öğrenciden oluşmuştur. Araştırma sonuçlarında annenin duygusal erişilebilirliğinin psikolojik sağlamlık üzerinde doğrudan bir etkisi bulunamamıştır. Buna karşılık, babanın duygusal

erişilebilirliğinin psikolojik sağlamlık üzerinde doğrudan etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Duygu düzenleme becerisinin ise hem anne hem de baba duygusal erişilebilirliği ile öğrencilerin psikolojik sağlamlığı arasındaki ilişkide aracı rol oynadığı bulgusu elde edilmiştir.

Literatür sonuçlarında ebeveyn duygusal erişilebilirliği kavramının benlik saygısı ve psikolojik sağlamlık gibi kavramlarla pozitif yönlü ilişkisinin olduğu görülmektedir. Ayrıca depresif semptomları, romantik ilişki işlevselliğini ve duygu düzenleme gibi kavramları negatif yönlü yordadığı görülmektedir. Bu sonuçlara bakıldığında çocuk ile ebeveyn arasında kurulan güçlü duygusal ilişkinin koruyucu bir etkisi olduğundan ve risk faktörlerini azalttığından söz edilebilir. Daha kapsamlı yorum yapabilmek için hem yurt dışı hem yurt içi literatüründe daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırma Ege Üniversitesi öğrencilerinin aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin kimlik statülerini yordayıp yordamadığını anlamak üzere ilişkisel araştırmadır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği iken bağımlı değişkeni kimlik statüleridir. Araştırma yordama çalışması olduğundan dolayı bağımsız değişkenler yordayıcı iken, bağımlı değişken ise yordanandır. Bu çalışmada aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin kimlik statüleri ile ilişkisi incelenecektir.

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2022-2023 ve 2023-2024 öğretim yılı Ege Üniversitesi Bornova kampüsünde bulunan fakültelere devam eden öğrenciler oluşturmuştur. Örneklem oluşturulurken seçkisiz örnekleme türlerinden tabakalı örnekleme kullanılmıştır.

Tabakalı örnekleme yöntemi evrende yer alan alt grupların örnekleme temsili edilmelerini garanti etmeyi amaçlayan bir örnekleme türüdür (Balcı, 2015).

Ege Üniversitesi Bornova kampüsü içerisinde yer alan 16 fakülte vardır. Öncelikle fakülte öğrencilerinin sınıf düzeyleri ve cinsiyet faktörleri dikkate alınmadan fakülte dağılım oranlarına bakılmıştır. Bu durumda Ege Üniversitesi lisans öğrencilerinin evrendeki oranları Edebiyat Fakültesi %18, Mühendislik Fakültesi %15, Fen Fakültesi %12, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi %8, Ziraat Fakültesi %8, Eğitim Fakültesi %7, Tıp Fakültesi %7, İletişim Fakültesi %6, Hemşirelik Fakültesi %5, Spor Bilimleri Fakültesi %3, Diş Hekimliği Fakültesi %2, Eczacılık Fakültesi %2, Konservatuar Fakültesi %2, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi %1, Su Ürünleri Fakültesi %1 ve İlahiyat Fakültesi %1 şeklindedir. Öğrencilerin evrendeki yüzdelik dağılımlarına bakarak fakülte bazlı tabakalar oluşturulmuştur. Örneklem belirlenirken evrende yer alan oranlar korunmuştur. Bu bağlamda örnekleme Edebiyat Fakültesinden 88, Mühendislik Fakültesinden 76, Fen Fakültesinden 61, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden 41, Ziraat Fakültesinden 42, Eğitim Fakültesinden 35, Tıp Fakültesinden 35, İletişim Fakültesinden 32, Hemşirelik Fakültesinden 23, Spor Bilimleri Fakültesinden 17, Diş Hekimliği Fakültesinden 15, Eczacılık Fakültesinden 12, Konservatuar Fakültesinden 10, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesinden 6, Su

Ürünleri Fakültesinden 6 ve İlahiyat Fakültesinden 4 öğrenci olmak üzere toplamda 503 öğrenci yer almıştır. Ön analizlerde elde edilen bulgulara göre veri setini bozan 5 kişi örneklemden çıkarılmış, 498 katılımcı ile çalışma yürütülmüştür. Örnekleimde 332 kadın, 166 erkek katılımcı yer almıştır.

Schönbrodt ve ve Perugini (2013) çalışmalarında örneklem büyüklüğünün 250'ye yaklaştıkça sonuçların daha güvenilir olduğunu söyler. Ayrıca Tanrıöğren (2014) de evren büyüklüğü arttıkça örneklem büyüklüğünün de artmasını ifade etmektedir. Ayrıca örnekleme hesaplamak için programdan yararlanılmış 380 kişinin yeterli olduğu görülmüştür. Bu çalışmada da evrenin büyüklüğü göz önünde bulundurulduğunda temsiliyeti arttırmak için 500 kişilik bir örneklemin güvenilir sonuçlar vereceği düşünülmüştür. Öğrencilerin bölüm, cinsiyet, sınıf düzeyi gibi faktörler dikkate alınmamıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada bağımsız değişkenleri ölçmek amacıyla Aile Aidiyeti Ölçeği ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği; bağımlı değişkeni ölçmek amacıyla ise Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği kullanılmıştır. Demografi özellikleri toplamak için ise Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır .

3.3.1 Aile Aidiyeti Ölçeği

Ölçek Mavili, Kesen ve Daşbaşı (2014) tarafından geliştirilmiş 17 madde ve iki alt ölçekten oluşan bir ölçektir. Alt boyutlar kendilik aidiyeti (kişinin ailesine duyduğu hisler) ve aile aidiyeti (bireye ailesinin hissettirdikleri) şeklinde ayrılmaktadır. 5'li likert tipi olan ölçek puanları 1 (tamamen katılmıyorum) ve 5 (tamamen katılıyorum) puan arasında değişmektedir. Ölçek maddelerinden 13'ü olumlu maddelerdir. 4'ü ise olumsuz (5, 7, 9 ve 12. maddeler) maddeleri oluşturmaktadır ve olumsuz maddeler tersten puanlanmaktadır. Kendilik aidiyeti alt ölçeğine ait maddeler 1, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 17 şeklindedir. Aile aidiyeti alt ölçeğini ölçen maddeler ise 2, 5, 8, 9 ve 16. maddelerdir. Puanlamada alt ölçeklerin toplam puanı ilgili alt ölçeğin puanını oluştururken her iki alt ölçeğe ait puanların toplamı ölçeğin toplam puanını oluşturmaktadır. Puanların artması aile aidiyetinin yüksekliğini göstermektedir.

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ile yapılmıştır. Buna göre kendilik aidiyeti alt ölçeği için 0.93 ve aile aidiyeti alt ölçeği için 0.82, ölçek bütününe ilişkin ise 0.94 olarak bulunmuştur (Mavili, Kesen ve

Daşbaşı, 2014). Yapılan bu çalışmada ölçeğin bütününe yönelik Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.75 olarak bulunmuştur.

3.3.2 Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği

Lum ve Phares'in (2005) geliştirdiği ölçek hem anne hem babaya duygusal erişilebilirliği ayrı olarak ölçen 15 maddelik bir ölçektir. Bireyler aynı madde için anne ve babalarını ayrı ayrı düşünerek soruları yanıtlamaktadır. Ölçek likert tipidir ve puanlar 1 (hiçbir zaman) ile 6 (her zaman) arasında değişmektedir. Ölçekten elde edilebilecek en az puan 15, en fazla puan ise 90'dır. Tek boyuttan oluşan ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek düzeyde anne-baba duygusal erişilebilirliğini temsil ederken düşük puanlar düşük düzeyde anne-baba duygusal erişilebilirliğini göstermektedir. Ölçeğin orijinali için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları hem klinik hem klinik olmayan popülasyonla yapılmıştır. Yapılan analizlerde klinik popülasyon için ölçeğin Cronbach alfa değeri anne için .92, baba için .93 olarak saptanmıştır. Klinik olmayan popülasyon için ise anne formu .96, baba formu .97 olarak saptanmıştır. Ölçek için yapılan test tekrar test çalışmalarında ise analiz sonuçları anne formunda .92 ve baba formunda .85 olarak saptanmıştır.

Gökçe (2013) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ölçek çalışmasında ise Cronbach alfa değerleri anne formu için .95, baba formu için ise .97 olarak elde edilmiştir. Madde test korelasyonu değerlerine bakıldığında ise değerlerin anne formu için .65 ile .83 arasında değiştiği, baba formu için ise .76 ile .86 arasında değiştiği saptanmıştır (Gökçe, 2013). Yapılan bu çalışmada ölçeğin anne formuna ilişkin Cronbach Alfa katsayısı 0.98, baba formuna ilişkin Cronbach Alfa katsayısı da 0.98 olarak bulunmuştur.

3.3.3 Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği

Marica'nın kuramındaki dört kimlik statüsünü ölçme amacıyla Grotevant ve Adams (1984) tarafından geliştirilen ölçek Bennion ve Adams (1986) tarafından genişleterek son haline gelmiştir. Türkçe uyarlaması ise Oskay (1998) tarafından yapılmıştır (Yıldırım, 2020).

64 maddeden oluşan bu ölçek ideolojik alan ve kişisel alan kapsamında olmak üzere Marcia'nın (1966) başarılı, moratoryum, dağınık ve ipotekli olarak adlandırdığı dört kimlik statüsünü saptamayı amaçlamaktadır. Ölçek 6'lı likert tipinde bir ölçek olup cevaplar 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 6 (kesinlikle katılıyorum) arasında

farklılaşmaktadır. (Erçelik, 2016). Ölçekte her bir kimlik statüsünü değerlendiren 16 madde yer almaktadır. Ölçekte ters puanlanan madde yoktur ve ölçekte başarılı, moratoryum, dağınık ve ipotekli olmak üzere dört ayrı kimlik alanı için ayrı puan elde edilmektedir. Her bir kimlik statüsünün alabileceği en az puan 16, en fazla puan ise 96'dır. Kimlik statülerinden alınan yüksek puanlar o statüye ait olan özelliklerin yüksekliğini göstermektedir. Başarılı kimlik statüsüne ait maddeler 8, 13, 15, 18, 20, 22, 33, 35, 40, 42, 45, 46, 49, 51, 55 ve 60'tır. Moratoryum (kimlik arayışı) kimlik statüsüne ait maddeler 5, 9, 11, 12, 14, 26, 31, 32, 34, 36, 43, 47, 48, 54, 57 ve 61'dir. İpotekli (bağımlı) kimlik statüsüne ait madde numaraları 3, 17, 21, 24, 26, 28, 37, 38, 39, 41, 44, 50, 58, 62, 63 ve 64 şeklindedir. Son olarak dağınık (kargaşalı) kimlik statüsüne ait maddeler ise 1, 2, 4, 6, 7, 10, 16, 19, 23, 25, 29, 30, 52, 53, 56 ve 59 şeklindedir (Yenihiyay, 2011).

Oskay'ın (1998) uyarlama çalışmasında güvenirlik ölçümleri Cronbach Alfa iç tutarlılık, iki yarım test güvenirlik ve test tekrar test analizleri ile sağlanmıştır. Çalışmalar 1224 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Dört alt kimlik statüsüne ait Cronbach alfa değerleri başarılı için .75, moratoryum için .73, ipotekli için .84 ve dağınık için .57 olarak tespit edilmiştir. İki yarım test güvenirliği ise başarılı, moratoryum, ipotekli ve dağınık için sırasıyla .74, .73, .86 ve .65 olarak bulunmuştur. Test tekrar test çalışmasında ise yine aynı statülerin katsayıları sırasıyla .72, .77, .81 ve .79 olarak bulunmuştur. Yapılan bu çalışmada ise ölçeğin başarılı kimlik alt boyutuna ilişkin Cronbach Alfa değeri 0.71, moratoryum için 0.75, ipotekli için 0.89 ve dağınık için 0.67 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin kapsam geçerliliği Psikolojik Danışma ve Rehberlik anabilim dalından on bir uzmanın değerlendirmesi ile yapılmıştır. İlk olarak uzmanlardan ölçekteki maddelerin hangi kimlik statüsüne karşılık geldiğini cevap kağıdına yazmaları istenmiştir. Sonrasında ise üç düzeyli bir ölçek üzerinde her maddenin hangi kimlik statüsünü ne oranda karşıladığını ifade etmeleri istenmiştir. Çalışma sonucunda uzmanlar başarılı kimlik statüsündeki maddeleri %92.36, moratoryum statüsündeki maddeleri %92.18, ipotekli (bağımlı) kimlik statüsündeki maddeleri %100 ve dağınık (kargaşalı) kimlik statüsündeki maddeleri %84.6 başarı ile ifade etmişlerdir (Oskay, 1998).

3.3.4 Kişisel Bilgi Formu

Yapılan araştırmada katılımcılara yönelik kişisel bilgi formu da kullanılmıştır. Katılımcıların yaşı, cinsiyeti, fakültesi, sınıf düzeyi, anne baba medeni durumu gibi bilgiler de alınmıştır.

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırma verileri toplanmadan önce araştırma için Etik Kurul izni alınmıştır. Sonrasında Ege Üniversitesi fakültelerinin dekanlıkları ile görüşülerek araştırma hakkında bilgi verilecek ve gerekli izinler alınmıştır. Onay alındıktan sonra her bir fakülte için uygulama gün ve saati kararlaştırılmıştır. Veriler yüz yüze derslere katılım sağlanarak toplanmış, uygulama yapılmadan önce araştırmanın amacı hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve araştırmacı kendisi hakkında da gerekli bilgilendirmeleri yapmıştır. Katılımcılara toplanan verilerin sadece bu araştırma kapsamında kullanılacağı bilgisi verilerek cevaplarını içten bir şekilde vermeleri istenmiştir. Ardından Aile Aidiyeti ölçeği, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği ve Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüleri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu'nun bulunduğu Google form linki iletilmiştir. Uygulamanın süresi kısıtlanmamıştır. Mükerrer veri girişini önlemek amacıyla form ayarlarında her katılımcının bir yanıt göndermesine izin verilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Aile aidiyeti ölçeğinin toplam puanı ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği ölçeğinin anne baba alt ölçeklerine ait toplam puanlar dikkate alınarak her bir kimlik statüsü için (başarılı, moratoryum, dağınık, ipotekli) çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Çoklu doğrusal regresyon analizi iki ya da daha fazla bağımsız değişkene bağlı olarak bağımlı değişkenin tahminlenmesine yönelik bir yöntemdir. Bu analiz yöntemi bağımsız değişkenler ve bağımlı değişken arasındaki varyansın yorumlanmasına, varyansın anlamlılığına, yordayıcı değişkenlerin anlamlılığına ve ilişkinin yönüne dair yorum yapabilmeyi sağlar (Büyüköztürk ve diğerleri., 2020). Verilerin analizi için SPSS programından yararlanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde temel problem ve alt problemler bağlamında üniversite öğrencilerinin kimlik statülerini yordamaya ilişkin yapılan analizlerin bulgularına yer verilmiştir. Elde edilen bulguların ilk aşamasında ilk olarak kayıp verilere ilişkin analizlere yer verilmiştir. Ardından betimleyici istatistikler ve korelasyon analizi sonuçları paylaşılmıştır. Son olarak iki bağımsız değişkenin bir bağımlı değişkeni yordamak amacıyla kullanılan çoklu doğrusal regresyon analizi bulguları sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1 Ön Analizler

4.1.1. Normallik Analizi

Yapılan normallik analizi sonucunda araştırmaya dahil edilecek toplam puanlara ve alt ölçek puanlarına yönelik çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerine bakılmıştır. Elde edilen kat sayıların +1 ve -1 aralığında olması normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin başarılı kimlik statüsü alt boyut toplam puanı hariç diğer tüm toplam ve alt ölçeklerde +1 ve -1 aralığında olduğu görülmüştür. Bu nedenle başarılı kimlik statüsü alt ölçek puanları Z puanına çevrilmiştir. Ölçekler açısından +3 ve -3 standart sapma aralığı dışında kalan 5 veri ölçekten çıkarılmıştır. Sonuç olarak 498 veri ile analizlere devam edilmiştir.

4.1.2 Doğrusallık

Araştırmada regresyon analizine geçilmeden önce değişkenler arası doğrusal ilişkiler saçılım grafikleri aracılığı ile incelenmiştir. Kimlik statüsü alt boyutları ile (başarılı, moratoryum, ipotekli, dağınık) aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği (anne ve baba) değişkenleri arasında doğrusal ilişki olduğu, saçılım grafiklerindeki veri noktalarının regresyon doğrusuna yakın biçimde ve sistematik olmayan bir dağılım göstermesi ile belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda değişkenler arası doğrusal ilişki olduğu söylenebilir.

4.1.3 Çoklu Eş Doğrusallık

Regresyon analizi öncesi değişkenler çoklu eş doğrusallık korelasyon analizi ile incelenmiştir. Bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon katsayısının .80'in üzerinde çıkmadığı ve çoklu eş doğrusallık sorununa yol açmadığı görülmüştür.

4.1.3 Uç Değerler

Regresyon analizi öncesi uç değerler Std. Residual ve Cook's Distance değerleri üzerinden kontrol edilmiştir. Std. Residual değerleri arasında 3,29'u geçen bir değer tespit edilmiş (3,91) ancak Cook's Distance değerlerine bakıldığında +1'i geçen değer gözlemlenmemiştir. Bu nedenle veri setinde modeli bozacak nitelikte bir uç değer bulunmadığı kabul edilmiştir.

4.1.4 Otokorelasyon

Regresyon analizi otokorelasyon varsayımı Durbin-Watson testi ile değerlendirilmiştir. Durbin-Watson katsayısının başarılı kimlik statüsü ve bağımsız değişkenler arasında 1.98, ipotekli kimlik statüsü ve bağımsız değişkenler arasında 1.85, moratoryum kimlik statüsü ve bağımsız değişkenler arasında 1.87 ve dağınık kimlik statüsü ile bağımsız değişkenler arasında 2.00 olduğu görülmüştür. Değerler 1.5-2.5 aralığında yer aldığından hatalar arası otokorelasyon olmadığı saptanmıştır.

4.2 Betimsel İstatistikler

Üniversite öğrencilerinin bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin aldıkları puanların ortalamaları, standart sapmaları, minimum ve maksimum puanları Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Bağımlı ve Bağımsız Değişkenlerden Aldıkları Puanların Ortalamaları, Standart Sapmaları, Minimum ve Maksimum Puanları

Değişkenler	N	$\bar{X}$	SS	Minimum Puan	Maksimum Puan
Bağımlı Değişken					
Başarılı Kimlik	498	66.69	8.34	41	93
İpotekli Kimlik	498	38.57	13.03	16	79
Moratoryum Kimlik	498	56.99	9.79	24	87
Dağınık Kimlik	498	52.13	9.08	23	85
Bağımsız Değişkenler					
Aile Aidiyeti	498	61.83	7.29	34	78
Anne Duygusal Erişilebilirlik	498	69.93	19.76	15	90
Baba Duygusal Erişilebilirlik	498	60.88	23.49	15	90

Tablo 2'ye bakıldığında araştırmanın bağımlı değişkeni olan kimlik statülerinden başarılı kimlik alt ölçeğine ilişkin ortalama puanın 66.69 olduğu görülmektedir. İpotekli kimlik alt ölçeğine ilişkin ortalama puanın 38.57 olduğu, moratoryum kimliğe ait alt ölçek puan ortalamasının 56.99 olduğu ve dağınık kimlik alt ölçek puan ortalamasının ise 52.13 olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre bağımlı değişken alt ölçek puanlarından en yüksek puan ortalamasına sahip kimlik statüsünün başarılı kimlik olduğu görülürken en düşük puan ortalamasına sahip kimlik statüsünün ise ipotekli kimlik statüsü olduğu görülmektedir. Bağımsız değişkenlere bakıldığında ise aile aidiyeti ölçeği ortalama puanının 61.83, ebeveyn duygusal erişilebilirliği anne formunun ortalama puanının 69.93, ebeveyn duygusal erişilebilirliği baba formunun ortalama puanının ise 60.88 olduğu görülmektedir.

Regresyon analizi öncesi bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkileri değerlendirmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi uygulanmıştır. İncelenen korelasyona ilişkin bulgular Tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3. *Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayısı*

	Aatop	Edö-a	Edö-b	Başarılı	İpotekli	Moratoryum	Dağınık
Aatop		.491**	.538**	.100*	.173**	-.120**	-.094*
Edö-a	.491**		.649**	.072	.025	-.117**	-.220**
Edö-b	.538**	.649**		.056	.163**	-.103*	-.134**
Başarılı	.100*	.072	.056		-.051	-.129**	-.169**
İpotekli	.173**	.025	.163**	-.051		.200**	.318**
Moratoryum	-.120**	-.117**	-.103*	-.129**	.200**		.369**
Dağınık	-.094*	-.220**	-.134**	-.169**	.318**	.369**	

Aatop=Aile Aidiyeti Toplam Puan; Edö-a=Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Anne Puan; Edö-b=Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Baba Puan; Başarılı=Başarılı Kimlik Statüsü Puan; İpotekli=İpotekli Kimlik Statüsü Puan; Moratoryum=Moratoryum Kimlik Statüsü Puan; Dağınık=Dağınık Kimlik Statüsü Puan

** $p < 0.01$

* $p < 0.05$

Tablo 3’e bakıldığında değişkenler arasındaki korelasyon katsayısının -.220 ile .649 arasında değiştiği ve çoklu eş doğrusallık sorununa neden olacak kadar yüksek olmadığı görülmektedir.

4.3 Üniversite Öğrencilerinin Kimlik Statülerinin Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanmasına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın *Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Kimlik Statülerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?* Şeklindeki problem cümlesini yanıtlamak amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Her bir kimlik statüsü (başarılı, ipotekli, moratoryum, dağınık) bağımsız değişkenler olan aile aidiyeti, ebeveyn duygusal erişilebilirliği anne alt ölçeği ve

ebeveyn duygusal erişilebilirliği baba ölçeği ile beraber analize alınmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 4. *Başarılı Kimlik Statüsünün Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanması*

Bağımsız Değişken	B	SHB	β	t	p
Sabit	59.500	3.313		17.960	.000
Aile Aidiyeti	.104	.062	.091	1.674	.095
Anne Duygusal Erişilebilirlik	.017	.025	.039	.655	.513
Baba Duygusal Erişilebilirlik	-.007	.022	-.019	-.305	.760
R ² =0.011 Δ R ² =0.005 F(3,494)=1.815 p=0.143					

Yapılan regresyon analizi sonucunda aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarının birlikte başarılı kimlik statüsünü anlamlı bir şekilde yordamadığı saptanmıştır (F_(3,494)=1.815; p>0.05).

Tablo 5. *İpotekli Kimlik Statüsünün Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanması*

Bağımsız Değişken	B	SHB	β	t	p
Sabit	22.950	5.058		4.538	.000
Aile Aidiyeti	.279	.095	.156	2.939	.003
Anne Duygusal Erişilebilirlik	-.117	.039	-.178	-3.017	.003

Baba Duygusal Erişilebilirlik	.108	.034	.194	3.182	.002
	$R^2=0.054$	$\Delta R^2=0.049$	$F(3.494)=9.446$	$p=0.000$	

Yapılan regresyon analizi sonucunda aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarının birlikte ipotekli kimlik statüsündeki değişimin %5'ini ($\Delta R^2=0.049$) açıkladığı saptanmıştır ($F(3.494)=9.446$; $p<0.05$). Bulgulardaki standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t testi değerleri incelendiğinde; aile aidiyeti ($\beta= -0.156$; $t=2.939$; $p<0.05$) ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarından babaya duygusal erişilebilirliği ile ($\beta= 0.194$; $t=3.182$; $p<0.05$) ipotekli kimlik statüsü arasında pozitif yönlü anlamlı bir yordayıcılık olduğu görülmektedir. Ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin anneye duygusal erişilebilirlik ($\beta= -0.117$; $t=-3.017$; $p<0.05$) alt boyutunun ise negatif yönde anlamlı bir yordayıcılığının olduğu görülmektedir. Aile aidiyeti ve babaya duygusal erişilebilirlik arttıkça ipotekli kimlik statüsünün de arttığı; anneye duygusal erişilebilirlik azaldıkça da ipotekli kimlik statüsünün arttığı görülmektedir.

Tablo 6. *Moratoryum Kimlik Statüsünün Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanması*

Bağımsız Değişken	B	SHB	β	t	p
Sabit	66.182	3.869		17.106	.000
Aile Aidiyeti	-.104	.073	-.077	-1.426	.154
Anne Duygusal Erişilebilirlik	-.033	.030	-.067	-1.108	.269
Baba Duygusal Erişilebilirlik	-.008	.026	-.019	-.299	.765

$R^2=0.019$	$\Delta R^2=0.013$	$F(3.494)=3.181$	$p=0.024$
-------------	--------------------	------------------	-----------

Yapılan regresyon analizi sonucunda aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarının hep birlikte moratoryum kimlik statüsündeki değişimin %1'ini ($\Delta R^2=0.013$) açıkladığı saptanmıştır ($F(3.494)=3.181$; $p<0.05$). Bulgulardaki standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t testi değerleri incelendiğinde ise aile aidiyeti ($\beta= -0.077$; $t=-1.426$; $p>0.05$), anneye duygusal erişilebilirlik ($\beta= -0.067$; $t=-1.108$; $p>0.05$) ve babaya duygusal erişilebilirliğin ($\beta= -0.019$; $t=-2.99$; $p>0.05$) moratoryum kimlik statüsünü anlamlı bir şekilde yordamadığı görülmektedir.

Tablo 7. *Dağılık Kimlik Statüsünün Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Tarafından Yordanması*

Bağımsız Değişken	B	SHB	β	t	p
Sabit	58.177	3.535		16.460	.000
Aile Aidiyeti	.020	.066	.016	.307	.759
Anne Duygusal Erişilebilirlik	-.107	.027	-.233	-3.940	.000
Baba Duygusal Erişilebilirlik	.003	.024	.008	.133	.894
$R^2=0.049$	$\Delta R^2=0.043$	$F(3.494)=8.415$	$p=0.000$		

Yapılan regresyon analizi sonucunda bağımsız değişkenlerin birlikte dağılık kimlik statüsündeki değişimin %4'ünü ($\Delta R^2=0.043$) açıkladığı saptanmıştır ($F(3.494)=8.415$; $p<0.05$). Bulgulardaki standardize edilmiş regresyon katsayıları (β) ve katsayıların anlamlılığına ilişkin t testi değerleri incelendiğinde; aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği alt boyutlarından babaya duygusal erişilebilirliğin dağılık kimlik statüsünü anlamlı bir şekilde yordamadığı ($p>0.05$) görülmektedir.

Ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin anneye duygusal erişilebilirlik alt boyutunun ise negatif yönde anlamlı bir yordayıcılığının olduğu görülmektedir ($\beta = -0.233$; $t = -3.949$; $p < 0.05$). Anneye olan duygusal erişilebilirlik düştükçe dağınık kimlik statüsünün de artmasına neden olmaktadır.

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde araştırmaya katılan Ege Üniversitesi öğrencilerinin aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği düzeylerinin kimlik statülerini yordamasına ilişkin bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır. Her bir değişkenin hem literatürdeki bilgiler ışığında hem de kültürel perspektiften ele alınmış olması hem de benzer teorik yaklaşımlarla açıklanması nedeniyle bulguların tartışılması tek başlık altında toplanmıştır.

5.1 Aile Aidiyeti ve Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliğinin Kimlik Statülerini (Başarılı, İpotekli, Moratoryum, Dağınmık) Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışılması ve Yorumlanması

Literatüre bakıldığında aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin kimlik statülerini yordamasına ilişkin mevcut araştırmaya rastlanmamıştır. Aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği kavramlarının ebeveynin sıcaklık, kabul ve ihtiyaçlara duyarlılık gibi kavramları içermesi ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin bağlanma kuramına dayanması nedeniyle bağlanma stillerinin bu çalışmaya yakın perspektifte olabileceği düşünülmüştür. Benzer şekilde algılanan ebeveyn kabulünün de araştırma konusuna yakın perspektifte olabileceği düşünülmüştür. Bu nedenle literatürdeki bağlanma stilleri, algılanan ebeveyn kabulü ve kimlik statüleri ile yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Literatür tarandığında güvenli bağlanma ile başarılı kimlik arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilerin bulunduğu birçok araştırmaya rastlanmıştır. Arseth vd. (2009)'ın bağlanma ve kimlik ile ilgili yaptıkları meta analiz çalışmasında başarılı kimlik ve ipotekli kimlik ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönlü korelasyon elde edilmiştir. Ebeveyn davranışları ve kimlik gelişimi arasındaki ilişkileri inceleyen bir başka çalışmada Sartor ve Youniss (2002) özerkliği teşvik eden, destekleyici ve sıcak ilişkiler barındıran ailelerin kimlik keşfi için kendilerini güvende hissetmelerini sağlayacak bir bağımsızlık sunduğunu ileri sürmüşlerdir. Ayrıca destekleyici ebeveynliğin kimlik kazanımının önemli bir belirleyicisi olduğunu ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Park vd. (2004), güvenli bağlanmanın başarılı kimlik ile ilişkili olduğunu ve güvenli bağlanma geliştiren bireylerin dışsal onay ihtiyacından daha bağımsız oldukları bulgusuna ulaşmışlardır.

İlhan ve Özdemir (2012)'in beliren yetişkinlerde yaş, cinsiyet ve bağlanma stillerinin kimlik statüleri üzerindeki yordayıcı rolünü incelediği araştırmalarında güvenli bağlanmanın başarılı kimliği yordayıcı rolü olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Akar (2012)'in kimlik statüleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında güvenli bağlanma ile başarılı kimlik statüsü arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Güler (2019)'in ergenlerde öznel iyi oluş, aile bütünlük duygusu ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında öznel iyi oluş ile başarılı kimlik arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunurken moratoryum, ipotekli ve dağınık kimlik arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Öznel iyi oluş ile aile bütünlük duygusu arasında ise pozitif yönlü ilişkiye rastlanmıştır. Ayrıca aile bütünlük duygusu ve başarılı kimlik statüsü puanları arttıkça öznel iyi oluş düzeyinin de arttığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre ailedeki bütünlük duygusunun başarılı kimlik statüsünde önemli bir rolü olduğu söylenebilir. Ancak literatürde güvenli bağlanma ve başarılı kimlik arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı çalışmalara da rastlanmıştır. Morsünbül (2005)'ün ergenlerde kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim açısından incelenmesi araştırmasında bağlanma stilleri ile ipotekli kimlik arasında anlamlı bir farklılaşmaya rastlanmamıştır. Söyler (2021)'in bağlanma stilleri ve kimlik statüleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında da benzer şekilde güvenli bağlanma ile kimlik statüleri arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Literatürden derlenen çalışmalara bakıldığında kimlik ve bağlanma stilleri arasında çelişkili bulgulara rastlanmaktadır. Yapılan bu çalışmada aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin başarılı kimliği anlamlı biçimde yordamadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin başarılı kimliği yordamama nedeni olarak kültürün etkisinden söz edilebilir. Adams ve Marshall (1996) tarafından geliştirilmiş kişi-bağlam teorisine göre makro ve mikro çevresel özellikler kimlik gelişimi sürecini etkiler. Makro düzeyde kültür, ekonomik sistemler, siyasi ideolojiler vb. bulunurken mikro düzeyde kişilerin sosyal etkileşimleri yer alır. Dolayısıyla kimlik gelişimi üzerinde kültür ve sosyal değişimler rol oynamaktadır. Marcia'nın ve Erikson'ın kimlik gelişimiyle ilgili açıklamaları Batı kültüründe ortaya çıkmış kuramlardır. Bu nedenle başarılı bir kimliğe sahip olmak bireyselleşebilmek, aileden özerkleşebilmek ve kendi değerlerini keşfedebilmek ile

ilgilidir. Ancak bizim kültürümüzde kimlik gelişimi süreci sadece içsel süreçlerle ilgili değildir aynı zamanda bağlamsal ve ilişkisel bir süreçtir. Ailenin, sosyal çevrenin beklentileri ve gelenekler de kimlik gelişimi sürecinde rol oynar. Bu nedenle aileye bağlılık, ebeveynin normları ve toplumsal değerler bireyin içsel süreçlerinden önce gelebilir. Bu nedenle bizim toplumumuzda başarılı bir kimlik gelişimi toplumun beklentilerini ve normlarını yerine getirmekle ilgili olabilir. Batıda yapılan birçok araştırma sonucunda başarılı kimlik gelişiminin pozitif değişkenlerle daha fazla yordandığını göstermektedir. Ancak Ortadoğu gibi daha toplulukçu kültürlerle bakıldığında kimlik gelişimi araştırmalarının sonuçları farklılaşmaktadır. Örneğin Kaddoura ve Sarophim (2019) çalışmalarında 18-21 yaş arası Lübnanlı ergenlerin kimlik statülerini incelemişlerdir. Kültürel etkilerin kimlik gelişiminde rol oynayabileceğini ve bu nedenle araştırma sonuçlarının Batı araştırmalarından farklı sonuçlar verebileceğini vurgulamışlardır. Kolektivist bir kültüre sahip Lübnan'da grubun refahı bireyin refahından önce gelir (Ghosn, 2009). Bu nedenle öncelik bireye değil sosyal bağlara ve birlikte olmaya verilir. Aileye sadakatin ve ailevi geleneksel bağlar güçlüdür (Ghosn, 2009). Kaddoura ve Sarophim (2019)'in araştırma sonuçlarında katılımcıların en yoğun olarak ipotekli ve moratoryum kimlik statüsünde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yapılan bu çalışmada ipotekli kimlik statüsünün aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği tarafından yordandığı sonucu elde edilmiştir. Aile aidiyeti ile babaya duygusal erişilebilirlik alt boyutu ve ipotekli kimlik statüsü arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki var iken anneye erişilebilirlik ile ipotekli kimlik statüsü arasında negatif yönlü anlamlı ilişki görülmektedir. Literatürde ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve kimlik statülerinin beraber araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmaması nedeni ile benzer çalışma sonuçları incelenmiştir. Benson, Harris ve Rogers (1991) anne ve babaya bağlanmanın kimlik statüleriyle ilişkilerini inceledikleri çalışmada babaya bağlanmanın bağımlı kimliğin yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Söyler (2021)'in bağlanma stilleri ve kimlik statüleri arasındaki araştırmasında ise güvenli bağlanmanın ipotekli kimlik statüsünü arttırdığı yönünde bir sonuca ulaşılmıştır. Babaya duygusal erişilebilirlik arttıkça ipotekli kimliğin artması bu sonuçla paralellik gösterebilir. Ancak anneye duygusal erişilebilirlik arttıkça ipotekli kimlik statüsünün azalması bu sonuçla çelişmektedir. Yenihayat (2011)'in algılanan ebeveyn tutumları

ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri araştırdığı çalışmasında ise babadan algılanan denetim ve kabul ile ipotekli kimlik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye ulaşılmıştır. Waterman (1999) ise ergenlerin kültürel normlarından farklı bir kimlik alternatifini keşfetmek için desteklenmiyorsa, geleneksel, muhafazakar ve otoriter kültürlerde olduğu gibi en az çaba gerektiren ve işlevsel yol olan ipotekli kimlik oluşumunun ortaya çıktığını söylemektedir. Çalışmanın bu anlamda elde edilen bulgularla paralellik gösterdiği söylenebilir. Kültürel ve kuramsal bağlamda ele alındığında Erikson kimliği ele alırken sosyal ortam ve etkileşimler ile oluşan bir süreç olarak ele alınmıştır. Marcia'nın kimlik statüsü modeli ise bağlamı büyük ölçüde göz ardı etmesi ve kimlik gelişimi sürecini bireysel tercihler bütünü olarak çerçevelemesi yönünden eleştirilmiştir. Örneğin ipotekli kimlik statüsüne kimlik kuramcıları genel olarak olumsuz bir bakış açısı ile yaklaşmışlardır (Kroger ve Marcia, 2011). Ancak farklı kültürlere göre bu değişebilir. Karşılıklı bağımlılık, uyum ve hiyerarşik ilişkilerin vurgulandığı toplumlarda bireyin farklı bir kimlik keşfetmesi gerekmebilir (Bosma ve Kunnen, 2001; Dwairy, 2002). Batı toplumlarında keşif ve farklı kimlik alternatiflerini değerlendirmek sağlıklı görülürken Batı toplumu dışındaki kültürlerde daha çok ebeveynin inanç ve değerlerinin içselleştirilmesi daha sağlıklı olabilir (Cheng ve Berman, 2002). Türkiye'nin de Batı kültürüne kıyasla daha kolektivist bir yapısının olması, daha geleneksel, muhafazakar ve otoriter tutumların benimsenmesinin değişkenlerin ipotekli kimliği yordamasının nedenini açıklayabilir.

Ryeng, Kroger ve Martinussen (2013) otoriterizm ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri inceleyen meta analiz çalışmalarında dokuz çalışmayı incelemişlerdir. İpotekli kimlik ile otoriterizm arasında diğer kimlik statülerine göre anlamlı düzeyde yüksek puanlar elde edilmiştir. Otoriterizm kurallara bağlılık ve kontrol ile ilgilidir. Bizim kültürümüzde babanın otorite figürü olarak görülmesi ve otoriter tutumu bireyin kimlik gelişimi sürecinde farklı seçenekleri deneyimlemesini kısıtlıyor olabilir. Bu nedenle birey kendisi için daha işlevsel yol olan ebeveynlerinden veya kültürlerinden gelen rolleri kabul etme eğiliminde olabilir.

Tayvanlı ergenlerle yapılan bir çalışmada ise kolektivizm ile ipotekli kimlik arasında ilişki bulunmuştur (Lee ve Beckert, 2012). Gerçekleştirilen çalışmada sonuçlar kırsal ve kentsel konuma göre değişim göstermiştir. Kırsal alanda başarılı,

moratoryum ve ipotekli kimlik daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca kolektivist değerlere daha yüksek onay ve ebeveyn bağlanması ile ipotekli kimlik ilişkili bulunmuştur.

Bir başka örnek olarak Japonya kültürü 1970'lerden sonra kolektivist bir yapıdan bireyci bir yapıya geçiş yapmaya başlamıştır. Ancak Japon ergenlerin bireysellikleri uzun yıllardır korunan bir kolektivist değerlerle iç içe geçmiştir. Japon gençleri ebeveynleri tarafından kolektivist değerlerle yetiştirilmeye devam edilmektedir. Bu nedenle ergenler bir taraftan kimlik gelişimlerini sürdürmeye çalışırken bir taraftan da aile ve öğretmenlerinin geleneksel toplumsal norm beklentilerine uyum sağlamaya çalışmaktadırlar (Sugimura, 2021). Arseth vd. (2009) yaptığı meta analizde ise korkulu bağlanma ile ipotekli kimlik arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamış; güvenli bağlanma ile başarılı kimlik arasında da zayıf anlamlı ilişkiye rastlanmıştır. Ayrıca ergenlikte bağlanma ve kimlik üzerine yapılan beş aşamalı bir başka çalışmada da ergenlik dönemi boyunca ipotekli ve başarılı kimlik statülerinde artış olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Meeus vd., 2010). Kroger, Martinussen ve Marcia (2010) ise ergenlik ve geç yetişkinlik döneminde kimlik statülerinin değişimini inceledikleri bir meta analiz çalışması yapmışlardır. Toplamda 124 gelişimsel çalışma incelenmiştir. Boylamsal çalışma sonuçları ergenlerin %36'sının kimlik statülerinde ilerleyici değişimler yaşadığını, %15'inin gerileyici değişimler yaşadığını ve %49'unun kararlı kaldığını göstermiştir. Kesitsel çalışmalar ise moratoryum kimlik statüsünün 19 yaşına kadar arttığını ve sonrasında azaldığını; başarılı kimliğe sahip bireylerin geç ergenlik ve genç yetişkinlik döneminde yükseldiğini göstermiştir. İpotekli ve dağınık kimlik statüsünün ise lise çağlarında azaldığı ancak geç ergenlik ve genç yetişkinlik dönemi süresince dalgalanmalar gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda başarılı kimliğe geçişin zamanla arttığı, moratoryum kimlik statüsünün en az kararlı statü olduğu, genç yetişkinlikte özellikle ipotekli kimlik statüsünün en benimsenen kimlik olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yapılan bu çalışmada değişkenlerin moratoryum kimlik statüsündeki değişimin %1'ini açıkladığı ancak ayrı boyutlar olarak anlamlı bir yordayıcılığın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuç bağımsız değişkenlerin moratoryum kimlik statüsünü yordamadığını göstermektedir. Literatür tarandığında Akar (2012)'in bağlanma stilleri ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında korkulu bağlanma stili ve moratoryum kimlik statüsü arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkilere rastlanmıştır.

Yine aynı araştırmada benzer şekilde kayıtsız bağlanma stili ile moratoryum kimlik statüsü arasında da pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Kayıtsız bağlanma stili ve korkulu bağlanma stili arttıkça moratoryum kimlik statüsünün de arttığı söylenebilir. Berman vd. (2006) yaptıkları bir başka çalışmada ise benzer şekilde dağınık ve özellikle moratoryum kimlik statüsünün, kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleriyle daha güçlü bir ilişkisi bulunduğunu, başarılı ve ipotekli kimliklerin bu bağlanma stilleriyle zayıf bir ilişkisinin olduğu tespit edilmiştir. Morsünbül (2005)'ün ergenlerde kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelendiği çalışmasında bağlanma ve kimlik statüleri arasındaki tek anlamlı fark moratoryum kimlik statüsünde bulunmuştur. Yenihayat (2011)'ın algılanan ebeveyn tutumları ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri araştırdığı çalışmasında ise anne kabulünün moratoryum kimlik statüsünü negatif yönde ve anlamlı şekilde yordadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre anne kabulü arttıkça moratoryum kimlik statüsünde azalmaların olduğu söylenebilir. Marcia (1988, 1993), güvenli bağlanmanın, güvenli bir şekilde bağlanan ergenlerin, ailelerinin sağladığı güvenli temelden çevreyi keşfetmeye özgür hissedecekleri için başarılı kimlik durumu gelişimini teşvik edeceğini öne sürmüştür. Güvenli bağlanma stili, benzer nedenlerle moratoryum kimlik durumu ile de bağlantılı olabilir. Bu önerilere destek, Campbell, Adams ve Dobson'un (1984) ampirik çalışmalarından gelmiştir. Aile etkileşim stilleri üzerine yaptıkları araştırmada, bu araştırmacılar, kimlik keşfi için ebeveyn desteği ile ergenlerin ebeveynlere bağlılıklarının ergenlik moratoryumu ve başarı kimlik durumlarıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bu sonuçlar yapılan araştırma ile çelişkili bulgulardır. Yapılan bu araştırmada moratoryum kimlik statüsünün aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği tarafından yordanmaması kültüre bağlı olabilir. Bizim kültürümüzde ailenin değerlerinden farklı değerler keşfetmeye çalışmak birey için zorlayıcı olabilir. Özellikle aile ile duygusal bağları güçlü bireyler farklı bir keşif sürecine girmekten kaçınabilir veya daha yüzeysel bir süreç yaşayabilir. Bu bağlamda bakıldığında moratoryum kimlik statüsü daha çok bireyin psikolojik sağlamlığı, bilişsel esnekliği, algıladığı sosyal destek gibi değişkenler ile daha güçlü ilişkide olabilir.

Yapılan bu araştırmada, bağımsız değişkenlerin dağınık kimlikteki değişimin %4'ünü açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrı olarak bakıldığında ise anneye

duygusal erişilebilirlik alt boyutunun dağınık kimliği negatif yönde yordadığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde yapılan iki çalışmada anneye duyulan bağlanma ile dağınık kimlik arasında negatif korelasyon, babaya duyulan bağlanma ile başarılı kimlik arasında ise pozitif korelasyon bulunmuştur (Faber vd., 2003; Hoegh ve ve Bourgeois, 2002). Ancak bazı araştırmalarda ise hem başarılı hem ipotekli kimliğe sahip bireylerin güvenli bağlanma düzeylerinin yüksek olduğu, buna karşılık dağınık ve moratoryum kimlik statüsündeki bireylerde korkulu bağlanma stiline baskın olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Mackinnon ve Marcia, 2002). Benzer şekilde Arseth, Kroger ve Martinussen (2009)'ın bağlanma ve kimlik ile ilgili yaptıkları meta analiz çalışmasında da başarılı kimlik ve ipotekli kimlik ile güvenli bağlanma arasında pozitif yönlü korelasyon bulunurken moratoryum ve dağınık kimlik statüleri ile negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Ülkemizdeki çalışmalara bakıldığında da benzer sonuçlarla karşılaşıldığı görülmektedir. Söyler (2021)'in bağlanma stilleri ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin dağınık kimlik statüsü geliştirdiğini belirtmektedir. Benzer şekilde Akar (2012)'ın bağlanma stilleri ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında da kayıtsız bağlanma stilleri puanları ile dağınık kimlik statüsü puanları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yenihayat (2011)'in üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları ve kimlik statüleri arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında da benzer olarak anne kabulünün dağınık kimlik statüsünü negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yenihayat (2011)'in çalışması ile yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgulardan yola çıkarak anneden alınan sıcaklık, kabul, duygusal erişilebilirliğin az olmasının ve güvenli bağlanamamanın dağınık kimlik geliştirme ihtimalini arttırdığı düşünülmektedir. Anne ile güvenli bağlanmanın bireyin dünyaya, kendine ve ilişkilere bakış açısı üzerindeki önemli rolü düşünüldüğünde anneden yeterli duygusal desteği alamamanın bireyin kimlik edinme ve kendini arama yolculuğunda dağılmalara neden olacağı düşünülebilir. Ayrıca sonuçlar kültür ve toplumsal cinsiyet perspektifinden de ele alınabilir. Çünkü kültür anne için uygun davranışları, anne olmanın ne demek olduğunu, anneliğin ve ilişkilerin nasıl olması gerektiğini tanımlayarak bir prototip sunar (Johnston ve Swanson, 2003). Geleneksel toplumlara bakıldığında kadınlara ev işleri, çocukların bakımı, merhamet, fedakarlık gibi roller yüklenirken erkeklere iş rolleri ve maddi geçimi sağlama gibi

roller yüklenir (Gezer Tuğrul, 2019). Anneliğe yüklenen anlam ise kutsal, fedakar, cefakar, toplumun geleceğini şekillendiren gibi anlamlardır. Kadınlara yüklenen annelik rolü yüceltilmekte ve kadınlık ile annelik eş değer görülmektedir (Gezer Tuğrul, 2019). Toplumun annelere yüklediği çocuk bakımı, toparlayıcı olma sorumluluğu, fedakarlık, geleceği şekillendirme vb. rollerin anneye duygusal erişilebilirlik ve dağınık kimlik arasındaki negatif yordayıcılığı açıkladığı düşünülebilir. Bu bağlamda ergenin anne ile duygusal olarak tatminkar ve erişebildiği bir ilişki kuramamasının kimlik gelişimi sürecinde dağılmalara yol açacağı beklenebilir. Kültürün anneliğe yüklediği anlamın anneye olan duygusal erişilebilirlik azaldıkça bireyin kimlik dağılımlarının artmasında etkisi olduğu düşünülebilir.

Elde edilen bulgulara bakıldığında kimlik gelişiminde aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin sınırlı düzeyde rol oynadığı görülmektedir. Başarılı ve moratoryum kimlik statüsünde rol oynamama nedeni olarak kimlik gelişiminin sadece bireysel düzeyde veya aile etkileşimi ile sınırlı olmadığı; kültürel bağlamın da göz önünde bulundurulması gerektiğini düşündürmektedir. Türkiye gibi Batı kültürlerine kıyasla daha toplulukçu kültürlerde kimlik gelişimi bireysel tercihlerden çok aile değerlerine, sosyal normlara ve ilişkisel uyuma göre gelişmektedir. Bu nedenle Marcia (1966)'nın kimlik gelişimine dair açıklamaları Türkiye kültürüne göre sınırlı kalmış olabilir. Dolayısıyla araştırma sonuçları kimlik gelişiminin kültürel bağlamdan özerk olamayacağını düşündürmektedir. Sonuç olarak birey, aile ve kimlik süreçlerinin her kültürde aynı işlevde olamayacağı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Araştırmanın bu bölümünde üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği düzeylerinin kimlik statülerini yordamasına ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Bu sonuçlara ilişkin öneriler sunulmuştur.

Yapılan analizlerde elde edilen sonuçlar şu şekilde bulunmuştur:

- Aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin (anne ve baba) başarılı kimlik statüsünü anlamlı bir biçimde yordamadığı saptanmıştır.
- Aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin (anne ve baba) ipotekli kimlik statüsünü anlamlı bir biçimde yordadığı ve ipotekli kimlikteki değişimin %5'ini açıkladığı saptanmıştır. Babaya duygusal erişilebilirlik ile ipotekli kimlik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulgusu elde edilirken; anneye duygusal erişilebilirlik ile ipotekli kimlik arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgusu elde edilmiştir. Aile aidiyeti ve babaya duygusal erişilebilirlik arttıkça ipotekli kimlik statüsünün de arttığı; anneye duygusal erişilebilirlik azaldıkça da ipotekli kimlik statüsünün arttığı görülmektedir.
- Aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin (anne ve baba) moratoryum kimlik statüsünü anlamlı bir biçimde yordamadığı saptanmıştır.
- Aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin (anne ve baba) dağınık kimlik statüsünü anlamlı bir biçimde yordadığı ve dağınık kimlik statüsündeki değişimin %4'ünü açıkladığı saptanmıştır. Ancak aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin baba boyutunun anlamlı bir yordayıcılığı olmadığı elde edilmiştir. Anneye duygusal erişilebilirlik ile dağınık kimlik statüsü arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Anneye olan duygusal erişilebilirlik azaldıkça dağınık kimlik statüsü artmaktadır.

6.2. Öneriler

Tüm araştırmalarda olduğu gibi yapılan bu araştırmada da birtakım sınırlılıklar bulunmaktadır. İlerleyen çalışmalarda bu sınırlılıklar düzenlenerek literatüre katkılar sağlanabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmacılara birtakım öneriler sunulmuştur:

Araştırmacılar için neriler:

- Araştırmadaki değişkenlerin yurt içi ve yurt dışı literatürde bir arada çalışılmamış olmasının ve kimlik statülerinin bu çalışmada bağımlı değişken olarak kullanılmasının literatüre önemli bir katkı olduğu düşünülmektedir. Ancak çalışmanın örnekleminin Ege niversitesi ğrencileri ve ağırlıklı olarak 1. Sınıflar ile sınırlı kalması nedeniyle daha büyük bir örnekleme çalışılmasının sonraki araştırmalar için yararlı olabileceğine inanılmaktadır.
- Batı kültürüne kıyasla daha toplulukçu değerlere sahip kültürlerde aileye bağlılık ve bir arada bulunmanın önemsenmesi nedeniyle bireyci kültürlerde yapılan araştırmalara göre sonucun farklılaştığı düşünülmektedir. Bu nedenle kültürel bağlam da göz önünde tutularak bireycilik toplulukçuluk eğilimleri gibi kültürel değişkenlerin de bağımsız değişkenlere eklendiği yeni bir çalışma yapılabilir.
- Kültürün etkisini görebilmek için daha büyük rnekleme Türkiye'nin farklı bölgelerindeki kültürlerinin temsil edildiği bir şekilde aynı çalışma gerçekleştirilebilir. Yapılacak alışmanın Marcia (1966)'nın Kimlik Statüleri Kuramı'nın Türkiye kültürüne uygun olup olmadığını görmek açısından etkili olacağı düşünülmektedir.
- Bu alışma nicel araştırma yöntemiyle yapılmıştır. Ancak katılımcılarla yapılacak bireysel görüşmelerde aile aidiyeti, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve kimlik statüleri ile ilgili nitel veriler elde edilebilir.
- Bu araştırmada mizaç ve kişilik özellikleri gibi faktörler araştırmaya dahil edilmemiştir. Kimlik gelişiminde aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğine aracı değişken olarak mizaç ve kişilik özellikleri de dahil edilebilir.

Uygulayıcılar için neriler:

- Bu araştırmada da kimlik statüleri, aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği arasında çeşitli ilişkilerin olduğu görülmüştür. Bu nedenle ergen ve üniversite öğrencileriyle çalışan psikolojik danışmanların kimlik gelişiminde aile örüntülerini de göz önünde bulunmaları önerilebilir.
- Araştırma sonuçlarında aile aidiyeti ve ebeveyn duygusal erişilebilirliğinin (anne ve baba) kimlik statüleri ile çeşitli ilişkileri olduğu görülmüştür. Bu nedenle sağlıklı bir kimlik gelişimi süreci için ebeveyn-çocuk ilişkisi ve kimlik gelişimine dair bir psikoeğitim programı geliştirilebilir.
- Anneye yönelik duygusal erişilebilirliği destekleyen, anne-çocuk ilişkisine yönelik psikoeğitim programları hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

- Adams, G. R., Marshall, S. K. (1996). A developmental social psychology of identity: Understanding the person-in-context. *Journal of Adolescence*, 19(5), 429–442. <https://doi.org/10.1006/jado.1996.0041>
- Adams, G.R., Dyk, P., Bennion, L. D. (1990). *Parent-adolescent relationships and identity formation*. In B. K. Barber & B. C. Rollins (Eds.), *Parent-adolescent relationships* (s. 1–16). University Press of America.
- Akar, A. (2012). Üniversite öğrencilerinin kimlik statüleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi (Tez no: 314118)
- Aksüllü, N., Doğan, S. (2004). Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etkenleri ile depresyon arasındaki ilişki. *Anatolian Journal of Psychiatry*. 5, 76-84
- Alptekin, D. (2011). Toplumsal aidiyet ve gençlik: Üniversite gençliğinin aidiyeti üzerine sosyolojik bir araştırma. (*Doktora tezi*). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi.
- Archer, S.L., (1982). The lower age boundaries of identity development. *Society For Research Of Child Development*, 53(6), 1551-1556. <https://doi.org/10.2307/1130083>
- Arnett J.J. (2007). Emerging adulthood: What is it, and what is it good for? *Child Development Perspectives*. 1(2), 68-73. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2007.00016.x>
- Arnett, J.J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.5.469>
- Arnett, J.J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. New York: Oxford University Press. doi:[10.1093/acprof:oso/9780199929382.001.0001](https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199929382.001.0001)
- Arseth, A.K., Kroger, J., Martinussen, M., Marcia, J.E. (2009). Meta-analytic studies of identity status and the relational issues of attachment intimacy. *Identity: An International Journal Of Theory Research*, 9(1), 1-32. <https://doi.org/10.1080/15283480802579532>

- Asıcı, E., İkiz, F. E. (2015). Mutluluğa giden bir yol: Bilişsel esneklik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 191-211
- Aslan, S., Dönmez, A. (2013). Gençlerde kimlik yönelimi, toplumsal karşılaştırma, arkadaşlara bağlılık ve grupla bütünleşme. *Mülkiye Dergisi*, 37(3), 141-173.
- Atak, H. (2005). Yeni bir yaşam döneminin Türkiye’de incelenmesi. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*) YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 204867)
- Atak, H. (2010). Yetişkinliğe geçişte kimlik biçimlenmesi ve eylemlilik: Bireyleşme sürecinde iki gelişimsel kaynak. (Doktora tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi (Tez no: 309495)
- Atak, H. (2011). Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: Kuramsal bir değerlendirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3(1), 163-213.
- Atak, H., Çok, F. (2010). İnsan yaşamında yeni bir dönem: Beliren yetişkinlik. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*. 17 (1), 39-50
- Atak, H., Kapçı, E. G., Çok, F. (2013). Yetişkinliğe geçişte bireyleşme türleri ve kimlik statüleri: üniversite öğrencileri ve "unutulan yarı". *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 16, 7-17
- Bal, M., Baruss, I. (2011). Perceived Parental Attachment and Achievement Motivation. *Psychological Reports*, 109(3), 940-948. <https://doi.org/10.2466/09.10.21.PR0.109.6.940-948>
- Balcı, A., (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. (11. Baskı). Ankara: Pegem
- Barber, B. K., Olsen, J. A. (1997). Socialization in context: Connection, regulation, and autonomy in the family, school, and neighborhood, and with peers. *Journal of Adolescent Research*, 12(2), 287–315. <https://doi.org/10.1177/0743554897122008>
- Baumeister, R. F., Leary, M.R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Bennion, L.D., Adams, G.R. (1986). A Revision of the Extended Version of the Objective Measure of Ego Identity Status: An Identity Instrument for Use with Late Adolescents. *Journal of Adolescent Research*, 1(2), 183–197. [doi:10.1177/074355488612005](https://doi.org/10.1177/074355488612005)

- Benson, M.J., Harris, P. B., Rogers, C.S. (1992). Identity consequences of attachment to mothers and fathers among late adolescents. *Journal of Research on Adolescence*, 2(3), 187–204. https://doi.org/10.1207/s15327795jra0203_1
- Berman, S.L., Weems, C.F., Rodriguez, E.T., Zamora, I.J. (2006). The relation between identity status and romantic attachment style in middle and late adolescence. *Journal Of Adolescence*, 29, 737-748 doi: 10.1016/j.adolescence.2005.11.004
- Berzonsky, M. D. (2003). Identity style and well-being: Does commitment matter? *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 3(2), 131–142.
- Beyers, W., Goossens, L. (1999). Emotional autonomy, psychosocial adjustment and parenting: Interactions, moderating and mediating effects. *Journal of Adolescence*, 22(6), 753–769. <https://doi.org/10.1006/jado.1999.0268>
- Biringen, Z. (2000). Emotional availability: Conceptualization and research findings. *American Journal of Orthopsychiatry*, 70(1), 104-114. <https://doi.org/10.1037/h0087711>
- Biringen, Z., Derscheid, D., Vliegen, N., Closson, L., Easterbooks, M.A. (2014). Emotional availability (Ea): Theoretical background, empirical research using the EA scales, and cilinical applications. *Developmental Review* 34, 114-167. doi:10.1016/j.dr.2014.01.002
- Biringen, Z., Robinson, J. (1991). Emotional availability in mother-child interactions: A reconceptualization for research. *American Journal of Orthopsychiatry*, 61(2), 258–271. <https://doi.org/10.1037/h0079238>
- Bosma, H.A., Kunnen, E.S. (2001). Determinants and mechanisms in ego identity development: A review and synthesis. *Developmental Review*, 21, 39-66. <https://doi.org/10.1006/drev.2000.0514>
- Bowlby, J. (1969). Attachment and Loss, Vol. 1: Attachment. Attachment and Loss. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1975). Attachment theory, separation anxiety, and mourning. *From American Handbook of Psychiatry*, 6. Baski, United States of America.
- Branscombe N.R., Wann, D.L. (1991). The positive social and self concept consequences of sports team identification. *Journal Of Sport And Social Issues*, 15(2), 115-127. doi: [10.1177/019372359101500202](https://doi.org/10.1177/019372359101500202)

- Bronfenbrenner U (1979) The Ecology of Human Development. London, Harvard University Press.
- Burger, J.M. (2006). *Kişilik*. (Çev. Sarıoğlu, İ. D.) İstanbul: Kaknüs
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem
- Camadan, F., Karataş, Z., Bozali, S. (2017). Aile içinde yaşanan anlaşmazlıklar: Ebeveynlerin ve çocukların görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 16(4), 1510-1530. <https://doi.org/10.17755/esosder.306804>
- Campbell, E., Adams, G.R., Dobson, W.R. (1984). Familial correlates of identity formation in late adolescence: A study of the predictive utility of connectedness and individuality in family relations. *Journal Of Youth And Adolescence*, 13(6), 509-525. <https://doi.org/10.1007/BF02088596>
- Cheng, M., Berman, S.L. (2012). Globalization and Identity Development: A Chinese Perspective. In S. J. Schwartz (Ed.), *Identity Around the World. New Directions for Child and Adolescent Development*, 138, 103–121.
- Côté, J.E., Schwartz S.J. (2002). Comparing psychological and sociological approaches to identity: identity status, identity capital, and the individualization process. *Journal Of Adolescence*, 25, 571-586. <https://doi.org/10.1006/jado.2002.0511>
- Cüceloğlu, D. (2015). *İnsan ve Davranış*. 30. Baskı. İstanbul: Remzi
- Çağlayan, E., Sanberk, İ. (2021). Ergenlerin öz-kimlik grafiklerinin aile işlevselliği açısından incelenmesi. *Güncel Psikoloji Araştırmaları II*. 5, 81-108
- Çelen, H.N. (2007). *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Çoban, G. S. (2021). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kendini gerçekleştirme basamağında gizil yetenekler. *European Journal of Educational & Social Sciences*, 6(1), 111-118
- Çok, F. (2010). Ebeveyn tutumlarının kimlik gelişimiyle ilişkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(2), 499–518.
- Çuhadar, E. (2024). Üniversiteye hazırlanan öğrencilerin algıladıkları ebeveyn tutumlarının kimlik statülerine etkisinde kariyer ile ilişkili değişkenlerin rolü. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 892413)

- Darling, N. ve Steinberg, L. (1993). Parenting style as context. An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487>
- Demir, İ., Derelioğlu, Y. (2010). Gençlerde otoriteriyenizmin yordayıcıları olarak kimlik statüleri ve kimlik stillerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 99-119
- Dereboy, İ.F. (1993). *Kimlik bocalaması, anlamak, tanımak, ele almak*. Malatya: Özmert.
- Digman, J. M. (1990). Personality structure: Emergence of the five-factor model. *The Annual Review of Psychology*, 41, 417-440. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.41.020190.002221>
- Doğan, A, Cebioğlu, S. (2011). Beliren yetişkinlik: Ergenlikten yetişkinliğe uzanan bir dönem. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14(28), 11-21
- Durlanık, H.K. (2019). Orta çocukluk döneminde algılanan ebeveyn tutumları, aile aidiyeti ve empatik eğilimler arasındaki ilişkiler ve bunların bazı değişkenler açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 541129)
- Duru, E. (2007). Sosyal bağlılık ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Eurasian Journal Of Educational Research*, 26, 85-94.
- Dwairy, M. (2002). Foundations of psychosocial dynamic personality theory of Collective people. *Clinical Psychology Review*, 22, 343-360. [doi: 10.1016/S0272-7358\(01\)00100-3](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(01)00100-3)
- Easterbrooks, M. A., Biringen, Z. (2000). Guest editors' introduction to the special issue: Mapping the terrain of emotional availability and attachment. *Attachment & Human Development*, 2(2), 123–129. <https://doi.org/10.1080/14616730050085518>
- Emde, R. N. (2000). Next steps in emotional availability research. *Attachment&Human Development*. 2(2) 242-248. <https://doi.org/10.1080/14616730050085590>
- Erçelik, P. (2016). Basic psychological needs satisfaction and identity statuses across two social contexts in emerging adulthood / Beliren yetişkinlik döneminde temel psikolojik ihtiyaçların karşılanmasının ve kimlik statülerinin iki sosyal çevrede

- incelenmesi. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)* YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no:436804)
- Ergin, E. (2015). Beliren yetişkinlik döneminde kimlik statüleri ve başa çıkma stratejileri ilişkisinin incelenmesi. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi (Tez no: 396648)
- Erikson, E. (1968). *Identity Youth And Crisis*. New York: Norton&Company
- Erikson, E. H. (1982). *The life cycle completed: A review*. New York: Norton
- Erkan, E. (2019). Bağımlı kişilik özellikleri ile ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve helikopter ebeveyn tutumu ilişkisinde kişilerarası ilişki boyutlarının aracı rolü. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 593716)
- Eroğlu, B.B. (2019). Ergenlerde ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile psikolojik sağlamlık: Duygu düzenlemenin aracı rolü. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal Tez Veri tabanından elde edildi. (Tez no: 566236)
- Eroğlu, M. (2020). Beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin bağlanma stilleri, kimlik statüleri ve kişilik özelliklerinin incelenmesi. *(Doktora tezi)*. YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi (Tez no: 619391)
- Eryılmaz, A., Aypay A. (2011). Ergen öznel iyi oluşu ile kimlik statüsü ilişkisinin incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. 16, 167-179
- Eryüksel, G. N. (1987). Ergenlerde kimlik statülerinin incelenmesine ilişkin kesitsel bir araştırma. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 2015)
- Faber, A.J., Edwards, A.E., Bauer, K.S., Wetchler, J.L. (2003). Family structure: Its effects on adolescent attachment and identity information. *The American Journal Of Family Therapy*, 31(4), 243-255. <https://doi.org/10.1080/01926180390201945>
- Forehand R., Nousiainen S. (1993). Maternal and paternal parenting: Critical dimensions in adolescent functioning. *Journal Of Family Psychology*, 7(2), 213-221. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.7.2.213>

- Ghosn, I.K., 2009. Religion, rule of law, or the family honor? Moral commitment among Lebanese children. *International Journal of Early Childhood*. 41(1), 69–86. doi:[10.1007/BF03168486](https://doi.org/10.1007/BF03168486)
- Glasser, W. (1997). Choice theory and student success. *The Education Digest*, 63, 16-21.
- Goleman, D. (2011). *Duygusal Zeka*. (Çev. Yüksel, B.) 11. Baskı. İstanbul: Varlık
- Gök, E. (2019). Öznel iyi oluşun yordanmasında psikolojik ihtiyaçların karşılanması, aile aidiyeti ve ebeveyn algısı rolünün incelenmesi. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 542451)
- Gök, F., Önder, F. (2018). Lise öğrencilerinde akran zorbalığına maruz kalma: Temel psikolojik ihtiyaçlar ve anne babaya duygusal erişilebilirlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 635-652 doi: [10.17860/mersinefd.399218](https://doi.org/10.17860/mersinefd.399218)
- Gökçe, G. (2013). Ebeveynin duygusal erişilebilirliği ve genel psikolojik sağlık: Duygu düzenleme, kişilerarası ilişki tarzı ve sosyal desteğin rolü. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*). (Tez no: 339187)
- Gönül, E. (2008). Kimlik statülerinin 22-30 yaşlar arasındaki genç yetişkinlerin yaşadığı kaygı düzeyi ile ilişkisi. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*). YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 250355)
- Görmüş, K. (2021). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ile benlik saygısı, aile aidiyeti ve yaşadıkları güçlükler arasındaki ilişki. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 670869)
- Grotevant H.D, Adams G.R. Development of an objective measure to assess ego identity in adolescence: Validation and replication. *Journal of Youth and Adolescence*, 13(5), 419-38. doi: [10.1007/BF02088639](https://doi.org/10.1007/BF02088639)
- Grotevant, H. D., Cooper, C. R. (1985). Patterns of interaction in family relationships and the development of identity exploration in adolescence. *Child Development*, 56(2), 415–428.
- Gülel, E. A. (2019). Suça sürüklenen erkek çocuklarda aile aidiyeti ve yaşam doyumu ilişkisi: İstanbul örneği. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 542959)

- Güler Y., Arı, E. (2019). Ergenlerde öznel iyi oluş, kimlik statüleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 7(18). 185-202
- Güler, D., Ulutak, N. (1992). Aile kavramının tarihsel gelişimi ve türk toplum yaşantısında aile. *Kurgu Dergisi*, 11, 51-76
- Güler, Y. (2019). Ergenlerde öznel iyi oluş, kimlik statüleri ve aile bütünlük duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi (Tez no: 578966)
- Hablemitoğlu, Ş., Yıldırım, F. (2009). *Risk çağı ve gençler*. Ankara: Eflatun.
- Hagerty, B. M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M., Collier, P. (1992). Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6(3), 172–177. [https://doi.org/10.1016/0883-9417\(92\)90028-H](https://doi.org/10.1016/0883-9417(92)90028-H)
- Hagerty, B. M., Williams, R. A., Coyne, J. C., Early, M. R. (1996). Sense of belonging and indicators of social and psychological functioning. *Archives of Psychiatric Nursing*, 10(4), 235–244. [https://doi.org/10.1016/S0883-9417\(96\)80029-X](https://doi.org/10.1016/S0883-9417(96)80029-X)
- Hair, E.C., Moore, K.A., Garrett, S.B., Ling, T., Cleveland, K. The continued importance of quality parent–adolescent relationships during late adolescence. *Journal Of Research On Adolescence*, 18(1), 187–200. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2008.00556.x>
- Härkönen U (2007) Bronfenbrenner’s ecological theory for students and the audience. V. International Conference “Person. Color. Nature. Music”, 17-21 October 2007, Daugavpils University, Daugavpils, Latvia
- Hill, D. L. (2006). Sense of belonging as connectedness, American Indian worldview and mental health. *Archives Of Psychiatric Nursing*. 20(5), 210-216. doi: [10.1016/j.apnu.2006.04.003](https://doi.org/10.1016/j.apnu.2006.04.003)
- Hoegh, D.G., Bourgeois, M.J. (2002). Prelude and postlude to the self correlates of achieved identity. *Youth And Society*, 33(4), 573-594. <https://doi.org/10.1177/0044118X02033004004>
- İlhan, T., Özdemir, Y. (2012). Beliren yetişkinlerde yaş, cinsiyet ve bağlanma stillerinin kimlik statüleri üzerindeki yordayıcı rolü. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 227-241

- İlik, D. A. (2019). Ergenlerde bağlanma stilleri ve aile aidiyetinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)* YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 564684)
- Johnston, D.D., Swanson, D.H. (2003). Invisible mothers: A content analysis of motherhood ideologies and myths in magazines. *Sex Roles* 49, 21–33
<https://doi.org/10.1023/A:1023905518500>
- Kadduora, N, Sarouphim, K.M. (2019). Identity development among Lebanese youth: An investigation of Marcia's paradigm. *Heliyon*, 5,
<https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2019.e02851>
- Kahraman, M., İkiz, F. E. (2021). Ergenlerin ebeveyn duygusal erişilebilirliği, benlik kurgusu ve bilişsel esneklik düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 58-76
- Kantarcıoğlu, A. (2004). Suç işlemiş erkek ergenlerin bağlanma davranışları, kişilik boyutları ve kimlik gelişimlerinin incelenmesi. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 148029)
- Kaya, B. (2021). Üniversite öğrencilerinde saldırganlık ile kimlik statüleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi (Tez no: 669096)
- Kelek, Ş. (2020). Duygu düzenlemenin yordayıcıları: Üst duygu, duygudurum ve ebeveyn duygusal erişilebilirliği. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 632857)
- Kesimalioğlu, H. (2021). Lise öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeyi, ebeveyn duygusal erişilebilirliği düzeyi ve stresle başa çıkma stratejilerinin incelenmesi. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 683914)
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404
- King, V., Boyd, L.M. (2016). Factors associated with perceptions of family belonging among adolescents. *Journal Of Marriage And Family* 78, 1114-1130.
[doi:10.1111/jomf.12322](https://doi.org/10.1111/jomf.12322)

- Kiremitci, S. (2020). Lise öğrencilerinde aile aidiyeti ve şiddet eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 650047)
- Kohut H (1971) *Kendiliğin Çözümlemesi* (Çev. C. Atbaşoğlu, B. Büyükkal, C İşcan). İstanbul: Metis
- Kroger, J., & Marcia, J. E. (2011). The identity statuses: Origins, meanings, and interpretations. *Handbook of identity theory and research*. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9_2
- Kroger, J., Martinussen, M., Marcia, J. (2010). Identity status change during adolescence and young adulthood: A meta-analysis. *Journal of Adolescence*, 33, 683-698. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2009.11.002>
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi
- Kuşat, A. (2003). Bir değerler sistemi olarak kimlik duygusu ve Atatürk. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 15. 45-61
- Laghi, F., Baiocco, R., Liga, F., Guarino, A., Baumgartner, E. (2013). Identity status differences among italian adolescents: Associations with time perspective. *Children And Youth Services Review*, 35, 482-487. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.12.018>
- Lee, C. M., Gotlib, I. H. (1991). Adjustment of children of depressed mothers: A 10-month follow-up. *Journal of Abnormal Psychology*, 100(4), 473–477. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.100.4.473>
- Lee, C., Beckert, T.E. (2012). Taiwanese adolescent cognitive autonomy and identity development: The relationship of situational and agential factors. *International Journal Of Psychology*, 47(1), 39-50. doi: [10.1080/00207594.2011.572972](https://doi.org/10.1080/00207594.2011.572972)
- Lehman, E. B., Steier, A. J., Guidash, K. M., Wanna, S. Y. (2002). Predictors of compliance in toddlers: Child temperament, maternal personality and emotional availability. *Early Child Development and Care*, 172(3), 301–310. <https://doi.org/10.1080/03004430212124>
- Lezin, N., Roller, L., Bean, S., Taylor, J. (2004). *Parent-child connectedness: Implications for research, interventions and positive impacts on adolescent health*. Santa Cruz, CA: ETR Associates.

- Lovas, G.S. (2005). Gender and patterns of emotional availability in mother-toddler and father-toddler dyads. *Infant Mental Health Journal*, 26(4), 327-353 doi: [10.1002/imhj.20056](https://doi.org/10.1002/imhj.20056)
- Lum, J.H., Phares, V. (2005). Assessing the emotional availability of parents. *Journal Of Psychopathology And Behavioral Assessment*, 27(3), 211-226 doi: [10.1007/s10862-005-0637-3](https://doi.org/10.1007/s10862-005-0637-3)
- Luyckx, K., Goossens, L., Soenens, B., Beyers, W. (2006). Identity statuses based on four identity dimensions: Development and validation of a new measure. *Journal of Adolescence*, 29(6), 761–776. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.11.002>
- MacKinnon, J.L, Marcia, J. E. (2002). Concurring patterns of women's identity status, attachment styles, and understanding of children's development. *International Journal Of Behavioral Development*, 26(1), 70-80
- Marcia, J. (1966). Development and validation of ego-identity status. *Journal Of Personality And Social Psychology* 3(5), 551-558. <https://doi.org/10.1037/h0023281>
- Marcia, J. (2002). Adolescence, identity, and the Bernardo family. *An International Journal Of Theory And Research*, 2(3). doi: [10.1207/S1532706XID0203_01](https://doi.org/10.1207/S1532706XID0203_01)
- Marcia, J. E. (1980). *Identity in Adolescence*. In J. Adelson (Ed.), *Handbook of Adolescent Psychology*. New York: Wiley.
- Marcia, J. E. (1993). The Relational Roots of Identity. In J. Kroger (Ed.), *Discussions on ego identity*, 101–120
- Marcia, J.E. (1988). *Common Processes Underlying Ego Identity, Cognitive/Moral Development, and Individuation*. New York, NY. https://doi.org/10.1007/978-1-4615-7834-5_10
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4). <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Maslow, A. H. (1969). *The farther reaches of human nature*. Arkana/Penguin Books.
- Mavili, A., Kesen, N. F., Daşbaşı, S. (2014). Aile aidiyeti ölçeği: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 33, 29-45. www.dergipark.gov.tr adresinden elde edildi.

- Meeus, W., Iedema, J., Helsen, M., Vollebergh, W. (1999). Patterns of adolescent identity development: Review of literature and longitudinal analysis. *Developmental Review*, 19(4), 419–461.
- Meeus, W.H., Keijers, L., Schoot, R., Schwartz, S.J., Branje, S. (2010). On the progression and stability of adolescent identity formation: A five-wave longitudinal study in early to middle and middle to late adolescence, *Child Development*, 81(5), 1565-1581. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01492.x>
- Morris, M.R., Tudor, M.S. ve Dubois, N.S. (2007). Sexually selected signal attracted females before deterring aggression in rival males. *Animal Behaviour*, 74, 1189-1197. doi: [10.1016/j.anbehav.2007.01.019](https://doi.org/10.1016/j.anbehav.2007.01.019)
- Morsünbül, Ü. (2005). *Ergenlikte kimlik statülerinin bağlanma stilleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 204609)
- Morsünbül, Ü. (2013). Ergenlikte Kimlik Statüleri ve Risk Alma Arasındaki İlişki. *İlköğretim Online*, 12(2), 347-355.
- Morsünbül, Ü., Tümen, B. (2008). Ergenlik döneminde kimlik ve bağlanma ilişkileri: Kimlik ve bağlanma stilleri üzerinden bir inceleme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 15(1), 25-31.
- Onur, B. (1995). *Çocuk ve Ergen Gelişim*. 5. Baskı. Ankara: İmge
- Onur, B. (2006). *Gelişim Psikolojisi. Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm*. 7. Baskı. Ankara: İmge
- Oral, T. (2012). Ergenlerde kimlik statülerinin başarı amaç yönelimlerini yordamadaki rolü. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)* YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 322413)
- Oskay, G. (1998). Genişletilmiş objektif ego kimlik statüsü ölçeğinin Türkçeye uyarlanması-geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(9), 17-24.
- Oyur, E. (2019). *Çok Kültürlü Kişilik-Kimlik Ve Kültürlerarası Etkileşim*. 1. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi
- Öner, E.T. (2009). Belirli alanlara özgü risk tutumları ölçeğinin Türk üniversite öğrencilerine uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. (Yayımlanmamış

- yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 239261)
- Özaydın, B.B., Soyyiğit, V. (2024). Parental emotional availability and resilience among adolescents: The role of emotion regulation. *International Journal For The Advancement Of Counselling*. 46, 483-497 doi: [10.1007/s10447-024-09555-2](https://doi.org/10.1007/s10447-024-09555-2)
- Özdoğan, A.Ç. (2017). Ergenlerde reaktif-proaktif saldırganlık ile ebeveyn duygusal erişilebilirliği: Duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolü. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 454415)
- Özgüngör, S., Kapkıran, N. A. (2011). Erikson'un psikososyal gelişim dönemi ölçeklerinin Türk kültürüne uygunluğunun karşılaştırılması olarak incelenmesi: Ön bulgular. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 4(36), 114-126.
- Özkan, F. (2015). Öğrencilerin okullarının imajına ilişkin algıları ve aidiyet düzeyleri (İstanbul eyüp ilçesi örneği). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 426158)
- Özkan, M.S. (2016). Üniversite öğrencilerinin risk alma tutumları ile kimlik statüleri ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi (Tez no: 450077)
- Özoğul, R. (2020). Öğretmenlerde aile aidiyeti ile depresyon, anksiyete ve stres ilişkisi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 640425)
- Pala, S. (2007). Madde bağımlısı olan ergenlerin kimlik statülerinin belirlenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 211471)
- Park, L.E., Crocker, J., Mickelson, K.D. (2004). Attachment styles and contingencies of self-worth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30(10), 1243-1254. <https://doi.org/10.1177/0146167204264000>
- Pehlivan, R. (2017). Erken evlenen ve çocuk sahibi olan ergen ve beliren yetişkinlerin kimlik statülerinin incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 468232)

- Polat, O. (2019). Ergenlerde aile aidiyetinin psiko-sosyal değişkenler bakımından incelenmesi. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 598976)
- Poston, B. (2009). Maslow's hierarchy of needs. *Association Of Surgical Technologists* 347-353.
- Ryeng, M. S., Kroger, J., Martinussen, M. (2013). Identity status and authoritarianism: A meta-analysis. *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 13(3), 242–252. <https://doi.org/10.1080/15283488.2013.799434>
- Saki, Ü. (2018). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi. (*Yayımlanmamış yüksek lisans tezi*). YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no:504002)
- Santrock, J.W. (2007). *Yaşam Boyu Gelişim: Gelişim Psikolojisi* (G. Yüksel, Çev.). Ankara: Nobel Yayınları
- Santrock, J.W. (2011). *Ergenlik*. (Çev. Siyez, D. M.) Ankara: Nobel
- Sargent, J., Williams, R. A., Hagerty, B., Lynch-Sauer, J., Hoyle, K. (2002). Sense of belonging as a buffer against depressive symptoms. *Journal of the American Psychiatric Nurses Association*, 8(4), 120–129. <https://doi.org/10.1067/mpn.2002.127290>
- Sartor, C.E., Youniss, J. (2002). The relationship between positive parental involvement and identity achievement during adolescence. *Adolescence*, 37(146), 221-234
- Saunders, H., Kraus, A., Barone, L., Biringen, Z. (2015). Emotional availability: theory, research, and intervention. *Frontiers In Psychology* 6, [doi: 10.3389/fpsyg.2015.01069](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.01069)
- Schönbrodt, F.D., Perugini, M. (2013). At what sample size do correlations stabilize? *Journal Of Research In Personality*, 47, 609-612. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2013.05.009>
- Schwartz, S. J., Zamboanga, B. L., Wang, S. C. (2009). The structure of identity consolidation: Multiple correlated constructs or one superordinate construct? *Identity: An International Journal of Theory and Research*, 9(3), 163–182. <https://doi.org/10.1080/15283480903344552>

- Schwartz, S.J. (2001) The evolution of eriksonian and, neo-eriksonian identity theory and research: A review and integration, identity: an International. *Journal Of Theory And Research*, 1:1, 7-58, doi: [10.1207/S1532706XSCHWARTZ](https://doi.org/10.1207/S1532706XSCHWARTZ)
- Shlomi, H. (2010). The relationship between childhood family instability, secure attachment, and the sense of belonging of young adults. doi:<http://dx.doi.org/10.14288/1.0086035>
- Slaten, C.D., Baskin, T.W. (2013). Examining the impact of peer and family belongingness on the career decision-making difficulties of young adults: A path analytic approach. *Journal Of Career Assessment*, 22(1), 59–74 doi: [10.1177/1069072713487857](https://doi.org/10.1177/1069072713487857)
- Söyler, E. (2021). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri, kimlik statüleri ve eş seçim tercihleri. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 671240)
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. (Çev. Figen Çok). Ankara: İmge
- Steinberg, S. J., Davila, J. (2008). Romantic functioning and depressive symptoms among early adolescent girls: The moderating role of parental emotional availability. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 37(2), 350-362. <https://doi.org/10.1080/15374410801955847>
- Sugimura, K. (2021). Adolescent identity development in Japan. *Child Development Perspectives*, 14(2), 71-77. doi:[10.1111/cdep.12359](https://doi.org/10.1111/cdep.12359)
- Tanrıöğen, A. (Ed.) (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (5. Baskı). Ankara: Anı
- Temel, Z.F. ve Aksoy, B.A. (2016). *Ergen ve Gelişimi*. (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Trumello, C., Babore, A., Candelori, C., Morelli, M., Bianchi, D. (2018). Relationship with parents, emotion regulation, and callous-unemotional traits in adolescents' internet addiction. *BioMed Research International*. <https://doi.org/10.1155/2018/7914261>
- Tuğrul, Y. G. (2019). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadınların Annelik Deneyimleri Üzerine Bir Saha Çalışması. *Toplum Ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3, 71-90.
- Tunç, S. (2019). Üniversite öğrencilerinin aile aidiyeti, evlilik beklentileri ve evlilik tutumları arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 589862)

- Tunçel, F.H. (2024). Genç yetişkin bireylerin sosyal medya bağımlılık düzeyleri, beden algıları ve kimlik statüleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)* YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 906312)
- Tuzcuoğlu, S. (1994). Aile birimlerinin yapısını tanıma ve aile terapisi. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 154-155.
- Uğurlu, D., Sayıl, M. (2009). Ergenlerde kimlik gelişimi: Kimlik statüsü ile anne baba tutumları arasındaki ilişki. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 1–16.
- Ülkümen, İ. (2021). Geç ergenlik dönemindeki bireylerde ebeveyn duygusal erişilebilirliği ile oyun bağımlılığı arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolünün incelenmesi. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)*. YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 688069)
- Ünsal, R. (2021). Genç yetişkin bireylerin benlik saygıları ve kimlik statülerinin bağlanma stilleri ile ilişkisi. *(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)* YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 730352)
- Vassalo, S., Smart, D., Price-Robertson, R. The roles that parents play in the lives of their young adult children. *Australian Institute of Family Studies*, 28, 61–63.
- Waterman, A. S. (1993). Developmental perspectives on identity formation: From adolescence to adulthood. In J. Kroger (Ed.), *Discussions on ego identity*. 42–68) Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Waterman, A.S (1999). Identity, the Identity statuses, and identity status development: A Contemporary Statement. *Developmental Review*, 19, 591-621. <https://doi.org/10.1006/drev.1999.0493>
- Wiik, K.A. (2009). 'You'd better wait!'"? Socio economic background and timing of first marriage versus first cohabitation. *European Sociological Review*, 25(2), 139-153. Doi: [10.1093/esr/jcn045](https://doi.org/10.1093/esr/jcn045)
- Wires, J. W., Barocas, R., Hollenbeck, A.R. (1994). Determinants of adolescent identity development: a cross-sequential study of boarding school boys, *Adolescence*, 29(114), 361–378.
- Yavuzer, H. (2011). *Anne-baba okulu*. İstanbul: Remzi
- Yenihayat, T. (2011). *Üniversite öğrencilerinin kimlik statüleri, kişilik özellikleri ve algıladıkları ebeveyn tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*.

- (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 398571)
- Yeşilkılıç, B., Çakır, M.A., Dutar, Ş. (2019). Anne Baba Tutumlarının Ergenlerin Kimlik Statüleri Üzerindeki Etkisinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 68-77
- Yıldırım Güzey, E. (2023). Üniversite öğrencilerinin kimlik statülerinde toplumsal cinsiyet rolü algısının yordayıcı etkisi: Öz yeterliliğin aracı rolü. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 832532)
- Yıldırım, G. (2020). Almanya’da yaşayan Türk asıllı olan ve olmayan Almanlarda kimlik statülerinin madde kullanım sıklığı ve psikolojik belirtilerle ilişkisi üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi (Tez no: 700334)
- Yıldız, M., Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). Aile bağlamında bireysel kimlik ve özerklik. *Kültürlerarası Psikoloji Dergisi*, 1(1), 23–34.
- Yılmaz, T.(2000). Ergenlikte risk alma davranışlarının incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal tez veri tabanından elde edildi. (Tez no:102077)
- Yücel S., Tuzcuoğlu, A. S. (2021). The investigation of the effect of emotional availability to parents on self-esteem and interpersonal competence in university students. *Humanistic Perspective*, 3 (1), 27-42. <https://doi.org/10.47793/hp.821626>
- Zalenski, R. J., Raspa, R. (2006). Maslow’s hierarchy of needs: A framework for achieving human potential in hospice. *Journal Of Palliative Medicine* 9(5), 1120-1127. [doi: 10.1089/jpm.2006.9.1120](https://doi.org/10.1089/jpm.2006.9.1120)
- Zeanah, C. H., Jr., Zeanah, P. D. (2009). The scope of infant mental health. In C. H. Zeanah, Jr. (Ed.), *Handbook of infant mental health*. 3. Baskı. The Guilford Press.
- Zengin, P. (2023). Ergenlerde ebeveyn duygusal erişilebilirliğin dijital oyun oynama motivasyonları ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). YÖK Ulusal Tez veri tabanından elde edildi. (Tez no: 773453)

EKLER

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Öğr. Gör. Dr. Hanife Kahraman danışmanlığında yürütülen “Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi” başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahipsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniziz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde aile aidiyeti, ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve kimlik statüleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmaya aktif olarak üniversite öğrenimine devam eden lisans öğrencileri katılabilir. Araştırma kapsamında Kişisel Bilgi Formu, Aile Aidiyeti Ölçeği, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği, Genişletilmiş Objektif Ego Kimlik Statüsü Ölçeği’ni doldurmanız gerekmektedir. Ölçme araçlarını içten ve dürüst bir şekilde cevaplamanızı diler, bilimsel bir araştırmaya yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

Yüksek Lisans Öğrencisi: Ceren KURT

Tez Danışmanı: Öğr. Gör. Dr. Hanife KAHRAMAN

1. Cinsiyetiniz:	Kadın () Erkek ()
2. Yaşınız:	()
3. Öğrenim Gördüğünüz Sınıf Düzeyi:	1.Sınıf () 2. Sınıf () 3. Sınıf () 4. Sınıf ()
4. Okuduğunuz Fakülte:	
5. Ailenizin Ekonomik Durumu:	Düşük () Orta () Yüksek () Çok Yüksek ()
6. Ebeveynlerinizin Eğitim Düzeyi:	Anne: () Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora) Baba: () Okuryazar değil () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora)
7. Ebeveynlerinizin Birliktelik Durumu:	() Evli () Boşanmış () Birlikte yaşıyorlar () Annem hayatta değil () Babam hayatta değil () Her ikisi de hayatta değil

EK-2

AİLE AİDİYETİ ÖLÇEĞİ

Açıklama:

Aşağıda sizlere 17 madde sunulmuştur. Bu maddelere kendi durumunuzu en iyi yansıtan cevabı vermeniz beklenmektedir. Kesinlikle hiçbir maddeyi BOŞ bırakmayınız. Cevaplamada gösterdiğiniz ilgi ve yardım için teşekkür ederiz.

Sorular	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1. Aileme güçlü bir şekilde bağlılık hissediyorum.					
2. Ailemde hayır deme hakkımız hep korunur.					
3. Ailemin önemli bir parçasıyım.					
4. Ailemin beni desteklediğini hissediyorum.					
5. Ailemde birçok kişi benim için bazı zevklerinden					
6. Ailemde kendimi değerli hissediyorum.					
7. Ailemin bana güvendiğini hiç hissetmedim.					
8. Ailemin bana saygı gösterdiğini hep görmüştümdür.					
9. Ailemde kararları birlikte almayız.					
10. İhtiyaç içinde ve hasta olduğumda ailem hemen destek olur.					
11. Ailemle birlikte zaman geçirebiliyoruz.					
12. Kendimi evimde ve ailemle birlikte mutlu hissetmiyorum.					
13. Sevgi ve hoşgörü ailemin önemli bir parçasıdır.					
14. Ailem bana özen gösterir.					
15. Bende aileme özen gösteririm.					
16. Ailemde eleştiri hakkımız özenle korunur.					
17. Bir daha dünyaya gelsem aynı ailede doğmak isterdim.					

EK-3

EBEVEYN DUYGUSAL ERİŞİLEBİLİRLİĞİ ÖLÇEĞİ

Açıklama:

Aşağıda sizlere cevaplamanız için 15 madde sunulmuştur. Lütfen her bir maddeyi anne ve babanız için ayrı ayrı düşünüp size en uygun şekilde cevaplayınız.

	Hiçbir Zaman	Bazen		Çok Sık		
	1	2	3	4	5	6
	Nadiren		Sık Sık		Her Zaman	
	Annem					
	Babam					
1. Bana destek olur.	1	2	3	4	5	6
2. Üzgün olduğumda beni teselli eder (örneğin mutsuz olduğumda kendimi daha iyi hissetmemi sağlar).	1	2	3	4	5	6
3. Beni önemseydiğini gösterir.	1	2	3	4	5	6
4. Benimle içten bir şekilde ilgilendiğini gösterir. (örneğin, bana değer verir ve benim için endişelenir)	1	2	3	4	5	6
5. Benim için önemli olan şeyleri hatırlar.	1	2	3	4	5	6
6. Onunla ne zaman konuşmak istesem uygundur.	1	2	3	4	5	6
7. Bana ilgisini gösterecek şekilde sorular sorar.	1	2	3	4	5	6
8. Benimle, gerçekten istediği için vakit geçirir.	1	2	3	4	5	6
9. Sorunlarım, sıkıntılarım konusunda benimle konuşmaya isteklidir.	1	2	3	4	5	6
10. Sevdiğim şeylerle ilgili benimle konuşur.	1	2	3	4	5	6
11. Düşüncelerimi önemser.	1	2	3	4	5	6
12. Duygusal olarak erişilebilirdir. (Varlığını duygusal olarak hissedirim)	1	2	3	4	5	6
13. İstenen biri olduğumu hissettirir.	1	2	3	4	5	6
14. Beni takdir eder, över. (örneğin, benimle ilgili olumlu şeyler söyler)	1	2	3	4	5	6
15. Anlayışlıdır.	1	2	3	4	5	6

EK-4

GENİŞLETİLMİŞ OBJEKTİF EGO KİMLİK STATÜLERİ ÖLÇEĞİ

Açıklama: Aşağıda sizlere cevaplamamız için 64 madde sunulmuştur. Lütfen her bir maddeyi düşünüp size en uygun şekilde cevaplayınız. Teşekkür ederiz.

1	2	3	4	5	6					
Kesinlikle katılmıyorum	Çoğunlukla katılmıyorum	Bazen katılmıyorum	Bazen katılıyorum	Çoğunlukla katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum					
1. Aslında girmek istediğim mesleği seçmiş değilim; daha iyisine rastlayıncaya kadar bulabildiğim herhangi bir işte çalışırım.					1	2	3	4	5	6
2. Dine gelince, bana hitabeden bir şey bulamadım ve gerçekten araştırma gereksinimi de duymuyorum.					1	2	3	4	5	6
3. Kadın ve erkek rolleri hakkındaki düşüncelerim anne ve babamın düşünceleriyle aynıdır. Onlar için iyi olan şeyler şüphesiz benim için de iyi olacaktır.					1	2	3	4	5	6
4. Bana bir diğerinden daha çekici görünen belirli bir —yaşam tarzı yoktur.					1	2	3	4	5	6
5. Farklı tipte birçok insan vardır. Henüz bana iyi arkadaş olabilecek uygun tipleri bulma olanaklarını araştırıyorum.					1	2	3	4	5	6
6. Bazen çağrıldığım zaman eğlence türünden boş zaman etkinliklerine katılırım fakat bu gibi etkinliklere kendi başıma çok az çaba harcarım.					1	2	3	4	5	6
7. Aslında herhangi bir —flört tarzı üzerinde düşünmedim. Flört edip etmeme konusu beni pek fazla ilgilendirmiyor.					1	2	3	4	5	6
8. Birçok şey çok çabuk değiştiği için politika hiçbir zaman çok emin olmadığım bir konudur. Fakat politikada hangi tarafı tutup neye inanabileceğimi bilmenin önemli olduğunu düşünüyorum.					1	2	3	4	5	6
9. Bir birey olarak ne derecede yetenekli olduğuma ve benim için hangi mesleklerin uygun olacağına hala karar vermeye çalışıyorum.					1	2	3	4	5	6
10. Din konusunu çok fazla düşünmem; şu ya da bu şekilde olması beni pek rahatsız etmez.					1	2	3	4	5	6
11. Evlilikte sorumlulukları paylaşmanın birçok yolları vardır. Benim için neyin iyi yürüyeceğine karar vermeye çalışıyorum.					1	2	3	4	5	6
12. Kendi yaşam tarzım ile ilgili görüşüm için kabul edilebilir bir bakış açısı bulmaya çalışıyorum fakat henüz bulamadım.					1	2	3	4	5	6
13. Arkadaşlık için birçok neden vardır fakat ben yakın arkadaşlarımı kişisel olarak belirlediğim değer ve benzerliklere dayanarak seçerim.					1	2	3	4	5	6
14. Kendimi verebildiğim bir boş zaman etkinliği olmamakla beraber gerçekten bir etkinlik bulabilmek için birçok yol deniyorum.					1	2	3	4	5	6
15. Geçmiş yaşantılarıma dayanarak <u>bu gün</u> istediğim flört ilişkisinin türünü seçmiş bulunuyorum.					1	2	3	4	5	6
16. Gerçekten politikayı düşünmedim. Şu anda beni fazla ilgilendirmiyor.					1	2	3	4	5	6
17. Birçok farklı meslek düşünebilirdim. Ancak annemle babam ne istediklerini söyledikleri için aslında hiçbir zaman sorun olmadı.					1	2	3	4	5	6
18. Bir kimsenin dini inancı kendine özgüdür. Ben kendim tekrar tekrar düşündüm ve neye inanabileceğimi biliyorum.					1	2	3	4	5	6
19. Evlilikte kadın ve erkeğin rollerinin neler olduğunu gerçekte hiçbir zaman ciddi olarak düşünmedim. Bu konu beni pek ilgilendirmiyor.					1	2	3	4	5	6

20. Epeyce düşündükten sonra benim için ideal bir —yaşam tarzının ne olacağı hakkında kişisel bir görüş geliştirdim. Herhangi birinin bu görüş açımı değiştirebileceğine inanmıyorum.	1	2	3	4	5	6
21. Arkadaşlarımı nasıl seçeceğim konusunu en iyi annemle babam bilir.	1	2	3	4	5	6
22. Düzenli olarak uğraşmak için pek çok şey arasından bir veya daha fazla boş zaman etkinliği seçtim ve bu seçimlerimden memnunum.	1	2	3	4	5	6
23. Flört etme konusu ile ilgili olarak fazla düşünmem. Her şeyi sadece olurlarına bırakırım.	1	2	3	4	5	6
24. Politikaya gelince, bu konuda daha çok anne babama benzediğimi sanırım. Oy verme ve benzeri durumlarda onları izlerim.	1	2	3	4	5	6
25. Gerçekte doğru işi bulmakla ilgilenmiyorum, herhangi bir iş olabilir. Sadece bulabildiğim işle geçinip gidiyorum.	1	2	3	4	5	6
26. Dinin bana göre ne anlam taşıdığından pek emin değilim; karar vermek istiyorum ancak henüz buna hazır değilim.	1	2	3	4	5	6
27. Kadın ve erkeğin rolleri hakkındaki görüşlerim tamamıyla anne babamla ailemden gelir. Daha başkalarına yönelme gereksinimi duymuyorum.	1	2	3	4	5	6
28. Hoşa giden bir yaşam tarzı ile ilgili görüşlerimi annemle babam öğretti ve bana öğrettiklerini sorgulama gereksinimi duymuyorum.	1	2	3	4	5	6
29. Gerçekten yakın herhangi bir arkadaşım yoktur ve şu anda böyle birini aradığımı da sanmıyorum.	1	2	3	4	5	6
30. Bazen boş zaman etkinliklerine katılırım fakat gerçekte düzenli olarak yapacağım özel bir etkinlik arama gereksinimi duymuyorum.	1	2	3	4	5	6
31. Farklı türden flört ilişkilerini deniyorum. Ancak benim için en iyi olanına henüz karar veremem.	1	2	3	4	5	6
32. Pek çok farklı politik parti ve idealler vardır. Hepsini düşünüp incelemeyen hangisine uyacağıma karar veremem.	1	2	3	4	5	6
33. Düşünüp incelemek biraz zaman aldı ancak şimdi meslek olarak neyi istediğimi gerçekten biliyorum.	1	2	3	4	5	6
34. Şu anda din kafamı karıştıran bir konudur. Benim için neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkındaki görüşlerimi sürekli değiştiriyorum.	1	2	3	4	5	6
35. Evlilikte kadın ve erkeğin rollerini düşünmeye hayli zaman harcadım ve benim için neyin en iyi yürüyeceğine karar verdim.	1	2	3	4	5	6
36. Yaşamın kendisi ile ilgili kabul edilebilir bir bakış açısı geliştirebilmek için başkaları ile birçok tartışmaya giriyorum ve kendimi tanımaya çalışıyorum.	1	2	3	4	5	6
37. Sadece anne ve babamın beğenebileceği arkadaşları seçerim.	1	2	3	4	5	6
38. Her zaman anne babamın yaptığı boş zaman etkinliklerini aynen yapmayı seviyorum ve hiçbir zaman başka bir etkinliği ciddi olarak düşünmedim.	1	2	3	4	5	6
39. Sadece anne babamın flört etmemi bekledikleri tipten kişilerle çıkarırım.	1	2	3	4	5	6
40. Politik inançlarım üzerinde iyice düşündüm ve anne babamın inandığı hususlardan bazılarını kabul edebileceğimin, bazılarını ise kabul edemeyeceğimin farkına vardım.	1	2	3	4	5	6
41. Anne babam iş için nereye gireceğimi çok önceden kararlaştırdılar ve ben de onların planlarını izliyorum.	1	2	3	4	5	6
42. Din konusu ile ilgili ciddi sorularla dolu bir dönem geçirdim ve bugün, bir birey olarak neye inandığımı biliyorum.	1	2	3	4	5	6

43. Bu günlerde eşlerin evlilikte önemli ölçüde oynadığı roller üzerinde düşünüyor ve bu konuda son kararımı vermeye çalışıyorum.	1	2	3	4	5	6
44. Anne ve babamın yaşamla ilgili görüşleri benim için yeterince iyidir. Başka herhangi bir görüşe gereksinim duymuyorum.	1	2	3	4	5	6
45. Birçok farklı arkadaşlık denedim ve <u>bu gün</u> bir arkadaşta aradığım şeyler hakkında kesin bir görüşe sahibim.	1	2	3	4	5	6
46. Birçok farklı boş zaman etkinliği denedikten sonra gerçekten tek başıma ve arkadaşlarımla yapmaktan hoşlandığım bir veya daha fazla etkinlik buldum.	1	2	3	4	5	6
47. Flört etme hakkındaki tercihlerim halen gelişme sürecindedir. Bu konuda henüz tam olarak karar vermiş değilim.	1	2	3	4	5	6
48. Politik inançlarımdan emin değilim; ancak gerçekten neye inanabileceğimi düşünüp bulmaya çalışıyorum.	1	2	3	4	5	6
49. Karar vermem uzun zaman aldı fakat bugün bir meslek için nereye <u>yöneleceğimi</u> kesin olarak biliyorum.	1	2	3	4	5	6
50. Anne babamın her zaman yerine getirdiği dini gereklere ben de aynen uyuyorum. Gerçekten nedenini hiç düşünmedim.	1	2	3	4	5	6
51. Evli çiftlerin aile sorumluluklarını paylaşabilecekleri pek çok yol vardır. Bu yollar üzerinde düşündüm ve bugün kendim için ne istediğimi kesin olarak biliyorum.	1	2	3	4	5	6
52. Genellikle yaşamdan bir çeşit zevk aldığımı sanıyorum ve kendimi belirli herhangi bir yaşam görüşüne dayanarak yaşar görmüyorum.	1	2	3	4	5	6
53. Hiç yakın arkadaşım yoktur. Sadece grupta başıboş dolaşmayı severim.	1	2	3	4	5	6
54. Gelecekte zevk alabileceğim bir veya daha fazla boş zaman etkinliği bulabilme ümidiyle çeşitli boş zaman etkinliklerini denemekteyim.	1	2	3	4	5	6
55. Farklı tipten kişilerle flört ettim ve şimdi flörtle ilgili kendi geleneksel kurallarımın ne olduğunu ve kiminle flört edeceğimi tam olarak biliyorum.	1	2	3	4	5	6
56. Gerçekte politika ile şu veya bu şekilde kendimi güçlü hissedecek kadar hiçbir zaman ilgilenmiş değilim.	1	2	3	4	5	6
57. Meslek için o kadar çok olanak vardır ki, şu anda bir meslek için ne yapmam gerektiğine karar vermeye çalışıyorum.	1	2	3	4	5	6
58. Gerçekte dinimle ilgili hiçbir şüpheye düşmedim; anne ve babam için doğru olan benim için de doğru olmalıdır.	1	2	3	4	5	6
59. Erkek ve kadınların rolleri ile ilgili görüşler o kadar çeşitli görünmektedir ki bunları pek fazla düşünmem.	1	2	3	4	5	6
60. Kendi kendimi epeyce incelendikten sonra yaşam tarzımın ne olması gerektiği hakkında <u>çok kesin</u> bir görüşe vardım.	1	2	3	4	5	6
61. Aslında benim için hangi tip arkadaşın en iyi arkadaş olabileceğini bilmiyorum. Arkadaşlığım benim için tam olarak ne anlam taşıdığını belirlemeye çalışıyorum.	1	2	3	4	5	6
62. Boş zaman etkinlikleri ile ilgili tercihlerimin tümünü anne ve babamdan elde ettim ve gerçekten başka bir şey denemedim.	1	2	3	4	5	6
63. Sadece anne ve babamın uygun bulacağı kişilerle flört ederim.	1	2	3	4	5	6
64. Ailemin —kürtajl ve —tedavisi mümkün olmayan ölümcül hastaların kendi rızalarıyla öldürülmesi gibi konularla ilgili kendi ahlaki ve politik inançları bulunmaktadır. Ben de her zaman onların bu inançları doğrultusunda hareket etmişimdir.	1	2	3	4	5	6

EK-5

ÖLÇEKLER İLE İLGİLİ İZİN YAZIŞMALARI

Ceren Kurt

Alıcı: aliyeaktas, aliymavili ▾

9 Ekim Pzt 17:35 (7 gün önce)

Sayın Aliye Mavili,

Ben Ceren Kurt. Ege Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Tezli Yüksek Lisans öğrencisiyim. Öğr.Gör. Dr. Hanife Kahraman danışmanlığında "Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasını yürütmeyi planlamaktayım. Eğer izniniz olursa geliştirmiş olduğunuz "Aile Aidiyeti Ölçeğini" tezimde kullanmak isterim.

Kullanabilmem için izin vermeniz durumunda ölçek maddelerini ve puanlamaya ilişkin belgeleri de tarafımla paylaşabilirseniz mutlu olurum. Yanıtınız doğrultusunda etik kurul işlemlerini başlatmayı amaçlıyorum. Yanıtınız için şimdiden teşekkür eder, iyi çalışmalar dilerim.

Saygılarımla,
Ceren Kurt

Aliye MAVİLİ

Alıcı: ben ▾

9 Ekim Pzt 19:35 (7 gün önce)

Sevgili Ceren

Aile aidiyet ölçeğimizi kullanabilirsiniz. Ölçek çok sayıda tez de kullanıldı. İlk ölçek maddeleri aynen duruyor. Ölçek maddeleri ve yurt dışı yayının bir tanesini birazdan göndereceğim. Sağlıkla

iPhone'umdan gönderildi

> Ceren Kurt

· şunları yazdı (9 Eki 2023 17:35):

~

Ceren Kurt

9 Ekim Pzt 17:46 (7 gün önce)

Sayın Gözde Gökçe,

Ben Ceren Kurt. Ege Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Tezli Yüksek Lisans öğrencisiyim. Öğr.Gör. Dr. Hanife Kahraman danışmanlığında "Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmasını yürütmeyi planlamaktayım. Eğer izniniz olursa Türkçe'ye uyarlamış olduğunuz "Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeğini" tezimde kullanmak isterim.

Kullanabilmem için izin vermeniz durumunda ölçek maddelerini ve puanlamaya ilişkin belgeleri de tarafımla paylaşabilirseniz mutlu olurum. Yanıtınız doğrultusunda etik kurul işlemlerini başlatmayı amaçlıyorum. Yanıtınız için şimdiden teşekkür eder, iyi çalışmalar dilerim.

Saygılarımla,
Ceren Kurt

Gözde Gökçe

Alıcı: ben ▾

10 Ekim Sal 12:41 (6 gün önce)

Merhaba Ceren,

Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği Ölçeği'ni "Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Ebeveyn Duygusal Erişilebilirliği ve Kimlik Statüleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı tez çalışmada elbette kullanabilirsiniz.

Ölçeği ekte gönderiyorum.

Ölçeğe özgü herhangi bir kodlama veya puanlama yok; standart likert tipi ölçekler gibi puanlanıyor (katılımcının 1-6 arasında işaretlediği puanlar doğrultusunda toplam puan alma).

Ölçek, anne ve baba formu olmak üzere iki alt boyuttan oluşuyor. Ölçekten ebeveyn duygusal erişilebilirliğine dair genel bir toplam puan (anne ve baba formunun puanlarının toplanması ile elde edilen puan) ya da kullanım amacına göre her bir formun (anne veya baba) ayrı puanı alınabiliyor. Toplam puanların yükselmesi ebeveynin duygusal erişilebilirliğinin yüksekliğine işaret ediyor. Her bir formun ayrı ayrı puanı ise o ebeveynin (anne veya baba) duygusal erişilebilirlik düzeyini gösteriyor.

Daha detaylı bilgiyi yüksek lisans tezimin Ekler kısmında bulabilirsiniz.

Çalışmada kolaylıklar dilerim.